

PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA GOSPODARCZEGO

miesięcznik

Rok III

Warszawa — Grudzień 1950 r.

Nr 12(30)

TREŚĆ: Eugeniusz Jabłoński — Przedsiębiorstwo państwowe; Bohdan Smoleński — Postępowanie władz przedsiębiorstwa w przypadkach ujawnienia przestępstwa; Dr Ludwik Frendl — Uwagi i spostrzeżenia do niektórych przepisów i instytucji prawa pracy; Dr Zygmunt Fenichel — W sprawie „następnego urlopu” pracownika umysłowego; Aleksander Hermelin — Ogólne warunki dostaw; Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego za czas od dnia 15.X.1950 do dnia 15.XI.1950; Orzecznictwo w sprawach gospodarczych: Sąd Najwyższy, Główna Komisja Arbitrażowa; Gospodarka lokalami i najem lokali; Zmiana dekretu o najmie lokali; Orzecznictwo Państwowej Komisji Lokalowej w sprawie stosowania przepisów o mieszkaniach służbowych i mieszkaniach pracowniczych; Notatnik: Reforma walutowa; Zniesienie Sądów Pracy; Przegląd wydawnictw; Czasopisma.

EUGENIUSZ JABŁOŃSKI

Przedsiębiorstwo państwowe

A. Rozwój podstaw organizacyjnych od 1945r *)

Dekret z dnia 26 października 1950 r. o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. R. P. Nr 49, poz. 439) wprowadza w porównaniu z uprzednio obowiązującym dekretem z dnia 3 stycznia 1947 r. o tworzeniu przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. R. P. Nr 8, poz. 42) istotne zmiany. Dla właściwej oceny znaczenia zmian przepisów prawnych konieczne jest przeanalizowanie rozwoju prawnych form, dotyczących organizacji przedsiębiorczości państwowej i zdanie sobie sprawy z głębokich przemian w całości struktury organizacyjnej przedsiębiorstw państwowych, jaka nastąpiła w okresie ostatnich 3 lat.

Dekret PKWN z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej a przede wszystkim ustawa z dnia 3 stycznia 1946 r. o przejęciu na własność Państwa podstawowych gałęzi gospodarki narodowej (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 17) stworzyły materialną podstawę dla wstąpienia na drogę budowy socjalizmu w Polsce. Okres bezpośrednio po wyzwoleniu — to przede wszystkim walka o uruchomienie przemysłu, zniszczonego dewastacyjną polityką okupanta, celową akcją niszczylielską w momencie opuszczania terenów Polski pod maporem wojsk radzieckich oraz bezpośrednimi działaniami wojennymi. Ofiar-

ność robotnika polskiego w tym okresie pozwoliła przezwyciężyć trudności, które wydawały się nie do pokonania. Nie można zapominać, że w okresie okupacji zakłady produkcyjne nie tylko na terenach włączonych przez okupanta do Rzeszy, ale i przeważająca ich część na terenie tzw. Generalnej Gubernii przejęta została przez zarząd niemiecki, a polscy pracownicy zarówno zarządu, jak i kwalifikowani robotnicy zostali usunięci. W chwili wyzwolenia aktyw robotniczy ujął w swe ręce nie tylko sprawę zabezpieczenia mienia przedsiębiorstw, ale i ich uruchomienia, rozumiejąc, że w ten sposób kładzie pierwsze podwaliny pod nową strukturę gospodarczą Polski. Przedsiębiorstwa jako mienie opuszczone lub porzucone skutkiem działań wojennych znalazły się pod tymczasowym zarządem państwowym. Organizacjami państwowymi, których zadaniem było koordynowanie działalności przedsiębiorstw znajdujących się pod tymczasowym zarządem państwowym były branżowe Zjednoczenia Przemysłu, tworzone zarządzeniami właściwych ministrów, przede wszystkim Ministra Przemysłu. Zarządzenia te zawierały zasadnicze przenisy normujące przedmiot i zakres działania Zjednoczeń, sta-

*) Artykuł stanowi część pierwszą omawianego tematu, dalszy ciąg zostanie opublikowany w następnym numerze.

nowiąc jednocześnie, że Zjednoczenia te posiadają osobowość prawną i prowadzone są według zasad handlowych. Szczegółowe rozstrząsanie zagadnienia strony prawnej Zjednoczeń Przemysłu tworzonych w drodze wyżej wspomnianych zarządzeń wykracza poza ramy artykułu, w każdym razie stwierdzić należy, że tworzenie ich było dla gospodarki narodowej w tym okresie celowe i jednocześnie dobitnie stwierdzało, że nowe zadania, jakie stanęły przed Państwem w zakresie organizacji przemysłu nie mogą mieścić się w ramach rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 17 marca 1927 r. o wydzielaniu z administracji państwowej przedsiębiorstw państwowych przemysłowych, handlowych i górniczych oraz o ich komercjalizacji (Dz. U. R. P. z 1927 r. Nr 25, poz. 195). Rozporządzenie to powstało w innych warunkach gospodarczych i przystosowane do założeń kapitalizmu państwowego nie dawało się zastosować do nowych form i zadań, jakie postawione zostały przed Zjednoczeniami Przemysłu.

Przejęcie na własność Państwa wielkich i średnich zakładów przemysłowych zamknęło okres tymczasowego zarządu państwowego, a jednocześnie, stwarzając trwałe podstawy dla gospodarczej działalności Państwa, wysunęło zagadnienie ujęcia we właściwe formy organizacyjne przedsiębiorstw znacjonalizowanych. Równocześnie z ogłaszaniem pierwszych orzeczeń Ministrów o przejęciu na własność Państwa wielkich i średnich przedsiębiorstw wydany został dekret z dnia 3 stycznia 1947 r. o tworzeniu przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. R. P. Nr 8, poz. 42). Dekret ten uelastyczniał formę tworzenia przedsiębiorstw państwowych przez zastąpienie trybu określonego w cytowanym wyżej rozporządzeniu Prezydenta z 17 marca 1927 r. tj. rozporządzenia Rady Ministrów prostszą drogą tj. zarządzeniem właściwego ministra wydawanym w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Prezesem Centralnego Urzędu Planowania. Dekret ten przewidywał obok przedsiębiorstw produkcyjnych tworzenie również przedsiębiorstw mających na celu koordynowanie, nadzorowanie i kontrolowanie działalności przedsiębiorstw produkcyjnych.

Przytaczanie wszystkich zasad dekretu z dn. 3 stycznia 1947 r., wielokrotnie omawianych w prasie prawniczej i gospodarczej, w ramach tego artykułu byłoby zbędne. W każdym razie podkreślić należy, że w dekreście tym znalazł się cały szereg przepisów analogicznych w swym sformułowaniu do przepisów rozporządzenia z 1927 r. Faktyczne jednak stosunki prawne nadawały im istotną treść zgodną z rozwojem gospodarki, zgodną z założeniami budowy socjalizmu. Przykładem odmiennej treści podobnych sformułowań może być przepis art. 1 ust. 2 rozporządzenia z 1927 r. i art. 4 dekretu z 1947 r. Stanowi on, że przedsię-

biorstwa państwowe działają według zasad gospodarki handlowej. Zasady gospodarki handlowej w 1927 r. oznaczały działanie zmierzające do osiągnięcia jak największych zysków dla danego przedsiębiorstwa, realizowanych każdą drogą właściwą dla ustroju kapitalistycznego łącznie z udziałem przedsiębiorstw państwowych w kartelach, realizujących zasadę jak największych zysków drogą zamykania przedsiębiorstw i powiększania szeregów bezrobotnych. Zasady gospodarki handlowej w 1947 r. — to działalność zgodna z interesami całego Państwa, z interesami klasy robotniczej — zgodna z planem gospodarczym Państwa.

Niewątpliwie, analizując dziś cały szereg postanowień dekretu z 1947 r., stwierdzić należy, że sformułowania jego w wielu przypadkach były niewłaściwe, a nawet wręcz błędne.

Rozwój i przemiany form organizacyjnych w gospodarce polskiej wykazywały, że zamknięcie się w ramach dekretu z 1947 r. nie jest ani celowe, ani właściwe. Wnikliwa analiza form właściwych dla gospodarki socjalistycznej, przeprowadzona w Związku Radzieckim w oparciu o bogatą praktykę i głębokie rozważania nauki, wskazała drogę, po jakiej powinno pójść stosowanie istniejącego dekretu, interpretowanie jego przepisów i tworzenie nowych podstaw dla bardziej właściwej i celowej formy prawnej przedsiębiorstwa państwowego w gospodarce socjalistycznej.

Ten rozwój form gospodarczych, poznawanie instytucji prawa radzieckiego i ich właściwe rozumienie powoduje, że w zarządzeniach o utworzeniu przedsiębiorstw państwowych, wydawanych na podstawie dekretu z 1947 r., zaczynają zjawiać się w coraz większym stopniu zmiany w porównaniu z pierwotną ich treścią. I tak od drugiej połowy 1948 r. wydawane zarządzenia o utworzeniu przedsiębiorstwa państwowego nie zawierają już formułki „działania według zasad gospodarki handlowej” czy też „według zasad handlowych”. Formułka ta zastąpiona zostaje wyrażeniem „działają według zasad rozrachunku gospodarczego”. Zmiana ta nie oznacza jedynie zmiany terminologicznej. Sięga ona w istotę działalności przedsiębiorstwa socjalistycznego.

W miarę pogłębiających się coraz bardziej zasad planowania, staje się możliwe ustanowienie nowego systemu finansowego przedsiębiorstw państwowych. W początkowym okresie przedsiębiorczości państwowej mamy do czynienia z recypowanym z praktyki okresu międzywojennego finansowaniem przedsiębiorstwa państwowego poprzez kredyty bankowe krótko, średnio i długoterminowe w zależności od charakteru finansowanej działalności. Ten stan rzeczy doprowadzał do zaciemnienia obrazu i analizy działalności przedsiębiorstwa. U c h w a ł a R a d y

Ministrów z dnia 21 sierpnia 1947 r. w sprawie zasad systemu finansowego (Monitor Polski Nr 120, poz. 762) wprowadza nową organizację finansową i system finansowy przedsiębiorstw państwowych. W myśl powyższej uchwały przedsiębiorstwa powinny być wyposażone we własne normatywne środki obrotowe i uzupełniające środki obrotowe oparte na kredycie specjalnym (pkt XII). Pieniężna gospodarka inwestycyjna w przedsiębiorstwach powinna być ściśle wyodrębniona od pieniężnej gospodarki eksploatacyjnej, przy czym zasadzie tej odpowiada zakaz zużywania środków obrotowych na cele inwestycyjne oraz środków inwestycyjnych na cele obrotowe (pkt XI). Planowa gospodarka finansowa zostaje oparta na: 1) koncentracji środków pieniężnych przez każde przedsiębiorstwo w jednej instytucji finansowej i przeprowadzaniu przez tę instytucję wszystkich operacji czynnych i biernych, 2) przymusie uczestniczenia w obrocie bezgotówkowym, 3) ustalonych zasadach podziału zysku i pokrywania strat oraz 4) kontroli elementów planowania i wykonywania planów finansowych. Uchwała ta niewątpliwie przyczyniła się do uporządkowania zagadnień finansowych przedsiębiorstwa i stała się źródłem właściwej operatywności finansowej przedsiębiorstw państwowych. Dalszym etapem w rozwoju tego zagadnienia jest uchwała Rady Ministrów z dnia 17 kwietnia 1950 r. w sprawie zasad organizacji finansowej i systemu finansowego przedsiębiorstw państwowych objętych budżetem centralnym (Monitor Polski Nr A — 55, poz. 630) oraz uchwała Rady Ministrów z dnia 6 września 1950 r. w sprawie zasad organizacji finansowej i systemu finansowego państwowych przedsiębiorstw podlegających władzom terenowym (Monitor Polski Nr A — 102, poz. 1284). Obie te uchwały łączą się już ściśle z dekretem z dnia 26 października 1950 r. o przedsiębiorstwach państwowych i wymagają oddzielnego omówienia.

Ewolucja socjalistycznych form przedsiębiorczości państwowej nie pozostała także bez wpływu na zagadnienie majątku przedsiębiorstwa państwowego. Dekret z 1947 r. utrzymuje tradycyjny podział majątku na nieruchomy i ruchomy. Nieruchomy majątek stanowiący własność Skarbu Państwa oddany jest w zarząd i użytkowanie przedsiębiorstwa; majątek ruchomy stanowi własność przedsiębiorstwa. Ta przestarzała koncepcja, recypowana zresztą z rozporządzenia z 1927 r., pociągnęła za sobą ustanowienie odpowiedzialności Skarbu Państwa za zobowiązania przedsiębiorstwa do wy-

sokości wartości majątku nieruchomego Skarbu Państwa, użytkowanego i zarządzanego przez przedsiębiorstwo. Już jednak wyżej omawiana uchwała Rady Ministrów z dn. 21 sierpnia 1947 r. nie operuje pojęciami majątku nieruchomego i ruchomego, wprowadzając w ich miejsce pojęcia majątku stałego i środków obrotowych. Podział majątku na nieruchomy i ruchomy, uzasadniony „trwałą“ i przeważającą wartością nieruchomości w porównaniu z ruchomościami, staje się przeżytkiem z chwilą przyjęcia jedynie słusznej zasady, że o zdolności produkcyjnej przedsiębiorstwa, o jego wartości decydują trwałe środki produkcji, bez względu na to, czy są one z cywilistycznego punktu widzenia ruchomością czy nieruchomością. Maszyny, urządzenia fabryczne i narzędzia są dla przedsiębiorstwa produkcyjnego bardziej istotnym elementem niż znajdujący się przy fabryce grunt — nieużytek.

Ustalony instrukcją Departamentu Finansowego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 2 maja 1949 r. jednolity plan kont dla przedsiębiorstw państwowych ustala pojęcia środków trwałych i obrotowych. Do środków trwałych zalicza się te środki, którymi wyposażone zostaje przedsiębiorstwo lub które przedsiębiorstwo nabędzie lub wytworzy dla trwałego wykonywania swych zadań, objętych jego przedmiotem działania. Jednolity Plan Kont rozróżnia dwie grupy środków trwałych: środki trwałe zasadnicze i pozazakładowe. Środki trwałe zasadnicze służą działalności przedsiębiorstwa w zakresie produkcji, administracji ogólnej, magazynowania oraz sprzedaży. Środki trwałe pozazakładowe związane są z akcją socjalną, gospodarką mieszkaniową, gospodarką rolną i inną działalnością pozazakładową. Do środków trwałych należą: place, grunty, budynki, środki i narzędzia produkcji, środki transportowe, inwestycje w dzierżawionych obiektach oraz inne ruchomości służące do trwałego użytku.

Największą bodaj ewolucję przeszło zagadnienie stosunku przedsiębiorstwa do majątku. Pogłębiająca się w Polsce znajomość teorii radzieckich, znajomość socjalistycznych teorii własności prowadzi w konsekwencji do właściwego ujęcia pojęć socjalistycznej własności państwowej i spółdzielczej. Pierwszym wyłomem z dotychczasowych zasad własnościowych przedsiębiorstwa staje się uchwała Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 27 maja 1949 r. w sprawie zasad wzajemnego przekazywania maszyn, urządzeń technicznych, środków transportowych i innych przedmiotów majątku trwałego przez urzędy, instytucje i przedsiębiorstwa państwowe (Monitor Polski Nr A — 59, poz. 800). Uchwała ta zezwala na nieodpłatne przekazywanie środków trwałych pomiędzy przedsiębiorstwami państwowymi na podstawie decyzji władzy nadrzędnej strony przekazującej.

Zasada ta godzi bezpośrednio w pojęcie własności niektórych środków trwałych służących przedsiębiorstwu i prowadzi do właściwego sformułowania zawartego w dekreście z dnia 26 października 1950 r. W tym miejscu należałoby także zwrócić uwagę na zagadnienie łączenia i dzielenia przedsiębiorstw, nieuregulowane w dekreście z dn. 3 stycznia 1947 r. Zagadnienie to szczególnie ostro występuje w pierwszych etapach organizacji przedsiębiorczości państwowej. I tu potrzebom życia przyszły z pomocą normy ustanowione przez Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów z dnia 5 kwietnia 1950 r. w sprawie przekazywania przedsiębiorstw, zakładów lub ich części między państwowymi jednostkami gospodarczymi (Monitor Polski Nr A — 47, poz. 532), normy oparte na właściwym ujęciu pojęć o jednolitej państwowej własności socjalistycznej. Uchwała ta przewiduje możliwość przekazywania nieodpłatnie przedsiębiorstw, zakładów lub ich części stanowiących zorganizowane zespoły gospodarcze między państwowymi jednostkami gospodarczymi na mocy zarządzenia władz naczelných przekazującego i przejmującego. W wyniku takiego „przekazania przedsiębiorstw“ łączyły się przedsiębiorstwa w drodze przejęcia jednego przez drugie.

Niemniejszą ewolucję przechodzi organizacja wewnętrzna przedsiębiorstwa państwowego. Dekret z dnia 3 stycznia 1947 r. przewiduje dwa organy przedsiębiorstwa: wielosobową dyrekcję, jako organu zarządzającego oraz radę nadzoru społecznego, jako niezależnego organu nadzorczego, kontrolnego i opiniotawczego. Zasada socjalistycznego jednoosobowego kierownictwa i odpowiedzialności za działalność przedsiębiorstwa zaczyna powoli zajmować właściwe miejsce w organizacji przedsiębiorstwa. W wydawanych zarządzeniach o utworzeniu przedsiębiorstwa na bazie dekretowej dyrekcji wprowadzony zostaje przepis o dyrektorze, który reprezentuje samodzielnie dyrekcję i o podległych dyrektorowi pozostałych członkach dyrekcji. Z tego nowego ujęcia „dyrekcji“ przedsiębiorstwa w praktyce wyrasta system jednoosobowego kierownictwa, który znajduje swój pełny wyraz w uchwale Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 12 maja 1950 r. w sprawie struktury organizacyjnej uspołecznionych przedsiębiorstw przemysłu kluczowego, centralnych zarządów przemysłu i zjednoczeń (Biuletyn PKiPG Nr 12, poz. 145) i prowadzi bezpośrednio do właściwego sformułowania tego zagadnienia w dekreście z dnia 26 października 1950 r. Drugi „niezależny“ organ nadzorujący, kontrolujący i opiniotawczy przedsiębiorstwa — rada nadzoru społecznego, w myśl dekretu podlegać miał nadzorowi Prezydium Krajowej Rady Narodowej. Organ ten nigdy nie został powołany w przedsiębiorstwach państwowych wskutek niewydania rozporządzenia wy-

konawczego przewidzianego w art. 10 ust. 3 dekretu styczniowego. Ustrój rad narodowych w tym okresie reprezentował samorząd terytorialny i powoli dojrzewał organizacyjnie i politycznie do wykonywania tych zadań, które postawiła przed nim ustawa z dnia 20 marca 1950 r. o terenowych organach jednolitej władzy państwowej (Dz. U. R. P. Nr 14, poz. 130). Przeciwno wydaniu omawianego rozporządzenia wykonawczego przemawiały niewątpliwie ówczesny charakter rad narodowych oraz obawa przed możliwą praktycznie dwutorowością nadzoru i kontroli, sprawowanych nad przedsiębiorstwem przez radę nadzoru społecznego z jednej strony oraz przedsiębiorstwa nadrzędne z art. 2 dekretu (centralny zarząd przemysłu, zjednoczenie) z drugiej strony, dwutorowością tak szkodliwą w początkowym okresie organizacji przedsiębiorczości państwowej.

Przedsiębiorstwom nadrzędnym, tworzonym na podstawie art. 2 dekretu z dn. 3 stycznia 1947 r. poruczone zostały zadania koordynacji nadzoru i kontroli przedsiębiorstw produkcyjnych. Zadania te były w wielu przypadkach połączone z czynnościami operatywnymi. W związku ze wzrastającą samodzielnością operatywną przedsiębiorstw produkcyjnych, czynności operatywne przedsiębiorstw nadrzędnych zostają ograniczone i przybierają w coraz szerszym rozmiarze charakter działalności państwowych organów planująco kierujących w stosunku do podległych przedsiębiorstw produkcyjnych. Zawarty w art. 4 dekretu nakaz prowadzenia działalności według zasad gospodarki handlowej na podstawie planów staje się dla omawianych przedsiębiorstw nadrzędnych coraz bardziej nierealny. I dlatego też uchwała Rady Ministrów z dn. 17 kwietnia 1950 r. (Monitor Polski Nr A—55, poz. 630) w § 9 wyraźnie obejmuje budżetem Państwa wszystkie dochody i wydatki jednostek organizacyjnych, podległych bezpośrednio władzom naczelnym, wykonujących wyłącznie funkcje kierownictwa, koordynacji, kontroli i nadzoru w stosunku do podległych im przedsiębiorstw lub zakładów, działających na pełnym rozrachunku gospodarczym. Rozwój charakteru i organizacji tych jednostek nie został jeszcze zakończony. Z mocy § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 października 1950 r. w sprawie wyłączenia niektórych przedsiębiorstw spod działania przepisów dekretu z dn. 26 października 1950 r. o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 470) zarządzenia właściwych władz określają charakter oraz organizację wewnętrzną i finansową omawianych jednostek nadrzędnych.

Nowe zadania dla przedsiębiorczości państwowej postawiła ustawa z dnia 20 marca 1950 r. o terenowych organach jednolitej władzy państwowej (Dz. U. R. P. Nr 14, poz. 130), stano-

wiąca dalszy etap budowy socjalizmu w Polsce. Dotychczasowy ustrój samorządu terytorialnego zostaje zniesiony, a wybierane przez ludność rady narodowe stają się terenowymi organami władzy państwowej. Zadania właściwego zorganizowania przedsiębiorczości państwowej dla wykonywania terenowych planów gospodarczych nie znajdują oparcia w przepisach dekretu z 3 stycznia 1947 r.

Zaznaczyć trzeba, że przedstawiony wyżej pobieżnie rozwój form działalności i charakteru przedsiębiorstw państwowych rozsadził ramy dekretu z 3 stycznia 1947 r. i wykazał konieczność nowego ujęcia prawnego przedsiębiorczości państwowej, nowych przepisów o przedsiębiorstwach państwowych, opartych na doświadczeniu lat poprzedzających i socjalistycznych zasad tej przedsiębiorczości.

BOHDAN SMOLEŃSKI

Postępowanie władz przedsiębiorstwa w przypadkach ujawnienia przestępstwa

Na obecnym etapie rozwoju naszego kraju, zmierzającego zdecydowanie poprzez ustrój demokracji ludowej do socjalizmu, wyłoniła się konieczność coraz ściślejszego współdziałania ze sobą szeregu instytucji i władz dla osiągnięcia zamierzonych celów politycznych, społecznych i gospodarczych.

Jednym z ważnych zadań jest ochrona i zwiększenie wydajności produkcji przemysłowej, w celu stworzenia podstaw gospodarczych dla realizacji socjalizmu w Polsce. Wrogiem produkcji przemysłowej są kradzieże i nadużycia w przedsiębiorstwach oraz inne przejawy szkodnictwa gospodarczego.

Ustawodawstwo nasze już od 16 listopada 1945 r., tj. od dnia ogłoszenia dekretu o postępowaniu doraźnym, dekretu o utworzeniu i zakresie działania Komisji Specjalnej do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym i dekretu o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa (tzw. Mały Kodeks Karny — w skrócie MKK) energicznie, coraz dokładniej i surowiej, broni produkcji przemysłowej przed uszczuplaniem majątku narodowego przez złodziei i malwersantów. Znowelizowany od dnia 1 lipca 1949 r. dekret o postanowieniu doraźnym, a od dnia 1 października 1950 r. — Kodeks Postępowania Karnego i Kodeks Postępowania Cywilnego również i ten cel mają na względzie. Charakterystyczne w znowelizowanym Kodeksie Postępowania Cywilnego są przepisy, zezwalające prokuratorowi na wytaczanie wszelkich powództw i branie udziału w każdym stanie sprawy toczącej się z czyjegokolwiek powództwa, jeżeli według jego oceny wymaga tego interes Państwa Ludowego. Prokurator według dalszych przepisów znowelizowanego Kodeksu Postępowania Cywilnego może zaskarżyć każde orzeczenie sądu cywilnego wydane w przedmiocie powództwa, od którego służby środek odwoławczy. Prokurator może więc wytaczać powództwa, gdy wymaga tego według jego oceny interes Państwa Ludowego, a w wielu przypadkach względ na interes Państwa Ludowego mo-

że wymagać również interwencji prokuratora przez wytoczenie przez niego powództwa na rzecz przedsiębiorstwa uspołecznionego.

Kradzieże publiczne, przywłaszczanie funduszy publicznych w przedsiębiorstwach, karygodny brak należytego dozoru w nich, zawinione awarie przemysłowe itp. przestępstwa natury gospodarczej, zmniejszające efektywną produkcję, powodują ogromne szkody i straty w gospodarce uspołecznionej.

Walka z nimi nie może słabnąć, a przeciwnie — w imię coraz skuteczniejszego ich zwalczania powinno zarówno kierownictwo, jak i pracownicy przedsiębiorstwa, coraz ściślej współdziałać z organami wymiaru sprawiedliwości przez szybkie zawiadamianie ich, a zwłaszcza Prokuratury, o wykryciu tych przestępstw na terenie przedsiębiorstwa.

Art. 228 § 2 Kodeksu Postępowania Karnego (Dz. U. R. P. z 1950 r. Nr 40, poz. 364) stanowi: „Każdy urząd, przedsiębiorstwo państwowe (lub samorządowe), instytucja prawa publicznego, organizacja wykonująca zleczone czynności w zakresie zarządu państwowego (lub samorządowego), a także spółdzielnie, mają obowiązek, dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, zawiadomić o tym niezwłocznie prokuratora, organy bezpieczeństwa publicznego lub Milicję Obywatelską”.

Uzupełnieniem niejako i zarazem rozszerzeniem art. 228 § 2 KPK są: art. 7 § 1 Kodeksu Postępowania Karnego, który stanowi: „Władze państwowe, cywilne i wojskowe, jako też przedsiębiorstwa państwowe i spółdzielcze oraz organizacje społeczne, obowiązane są do udzielenia pomocy sądowi i prokuraturze” — i art. 42 § 1 przepisów wprowadzających Kodeks Postępowania Karnego (Dz. U. R. P. z 1950 r. Nr

33, poz. 243), który stanowi: „Szczególny obowiązek udzielania sądom i prokuraturom pomocy w zakresie ścigania przestępstw, zwłaszcza w wykryciu i ujęciu sprawców oraz zabezpieczeniu śladów i dowodów przestępstwa, mają wszelkie organa władz i przedsiębiorstw państwowych (i samorządowych), spółdzielczych i społecznych, tudzież instytucje prawa publicznego”.

Szereg wydanych zarządzeń i okólników precyzuje obowiązki w przypadku wykrycia przestępstwa i określa tryb postępowania tak wewnątrz przedsiębiorstwa, zwłaszcza organów kontroli wewnętrznej, jak i w stosunku do władz powołanych do ścigania przestępstw.

Zarządzenia Prezesa Rady Ministrów o organizacji i funkcjonowaniu kontroli wewnętrznej w ministerstwach oraz urzędach, instytucjach i przedsiębiorstwach im podległych, w rozdziale o współpracy organów kontroli wewnętrznej z kontrolą państwową, skarbową, bankową oraz władzami powołanymi do ścigania przestępstw zawierają postanowienia nakładające na organy kontroli wewnętrznej, obowiązek dostarczania na żądanie władz, powołanych do ścigania przestępstw (sąd, prokuratura, urzędy bezpieczeństwa publicznego), bez specjalnego upoważnienia organów nadrzędnych, wszelkich materiałów, dotyczących przestępstw w tych wypadkach, kiedy wymienione władze prowadzą dochodzenie w sprawach wykrytych w związku z dokonywaną kontrolą (patrz Monitor Polski z 1949 r. Nr A — 50, poz. 700 — 705; Nr A — 52, poz. 722; Nr A — 64, poz. 848; Nr A — 73, poz. 922; Nr A — 79, poz. 981; Nr A — 88, poz. 1082; Nr A — 102, poz. 1197; z 1950 r. Nr A — 3, poz. 22; Nr A — 49, poz. 560; Nr A — 92, poz. 1139).

Poza tym w kwestii tej naczelne względnie centralne organy kontroli poszczególnych gałęzi przemysłu wydały wiele zarządzeń wewnętrznych, których ze względu na ich wielką liczbę niesposób cytować.

Wytyczne w nich zawarte sprowadzają się do przestrzegania następujących zasad: niezwłocznego zawiadamiania organów uprawnionych do ścigania przestępstw o wszystkich popełnionych na terenie przedsiębiorstwa przestępstwach, zawiadamianie przez właściwe osoby i we właściwy sposób oraz czuwania nad biegiem postępowania karnego.

Z drugiej strony Departament Nadzoru Prokuratorskiego w Ministerstwie Sprawiedliwości i Biuro Wykonawcze Komisji Specjalnej wydały w 1949 r. pisma okólne, zawierające instrukcje dla prokuratorów i Delegatur Komisji Specjalnej w zakresie współdziałania tych orga-

nów wymiaru sprawiedliwości z organami kontroli w przedsiębiorstwach uspołecznionych w przypadkach ujawnionych przez nie przestępstw.

W praktyce w świetle tak instrukcji jak i wymogów praktycznych organy przedsiębiorstwa lub właściwi pracownicy w razie ujawnienia przestępstwa na terenie przedsiębiorstwa lub w związku z jego działalnością mają obowiązek niezwłocznie złożyć o tym doniesienie władzy powołanej do ścigania przestępstw, a więc przede wszystkim prokuratury: wojewódzkiej — w razie poważniejszego przestępstwa natury gospodarczej lub o poważniejszych skutkach gospodarczych, powiatowej — gdy przestępstwo tych cech nie zawiera.

W razie ujawnienia przestępstw, godzących w bezpieczeństwo państwa lub mających cechy sabotażu gospodarczego — zawiadomienie należy kierować bezpośrednio do terenowych organów Urzędów Bezpieczeństwa Publicznego, działających pod nadzorem Wojskowych Prokuratorów Rejonowych, właściwych do czuwania nad tego rodzaju śledztwami.

W przypadkach niecierpiących zwłoki, gdy doniesienie do prokuratora jest utrudnione lub przewlekłoby postępowanie, a powstała konieczność natychmiastowego zabezpieczenia dowodów (np. w wyniku rewizji) lub zatrzymania podejrzanych, należy zawiadomienie o przestępstwie złożyć organom Milicji Obywatelskiej lub organom bezpieczeństwa publicznego. Następnie jednak należy złożyć pisemne doniesienie do prokuratora z zaznaczeniem o dokonanym już zawiadomieniu Milicji Obywatelskiej lub organów bezpieczeństwa publicznego. Właściwym miejscowo jest prokurator, w którego rejonie przestępstwo popełniono (powiat, województwo, rejon). Doniesienie powinno być skierowane z reguły do prokuratora, on bowiem jest oskarżycielem publicznym przed wszystkimi sądami, on odpowiednio kwalifikuje przestępstwo i nadaje właściwy kierunek śledztwu.

Podkreśla się konieczność niezwłocznego złożenia doniesienia, każda bowiem zbyt późna zwłoka utrudnia prowadzenie śledztwa, a w konsekwencji może udaremnić wykrycie lub schwytanie sprawcy albo też może uniemożliwić pokrycie poniesionych strat.

Doniesienie powinno być w zasadzie dokonane pisemnie, a w przypadkach nagłych — osobiście (przez właściwą osobę) lub telefonicznie — telefonomogramem.

Każdy pracownik przedsiębiorstwa, powziawszy wiadomość o przestępstwie, powinien zawiadomić o tym niezwłocznie kierownictwo przedsiębiorstwa. Obowiązek doniesienia o przestępstwie właściwym władzom

cięży przede wszystkim na kierownictwie przedsiębiorstwa (dyrektor, kierownik) oraz na organach kontroli. Jednak w przypadkach nagłych, gdy zawiadomienie osób kierujących przedsiębiorstwem jest utrudnione lub spowodowałoby zwłokę (np. w porze nocnej schwytanie sprawcy na gorącym uczynku) zawiadomić o przestępstwie władzę powołaną do ścigania przestępstw powinien pracownik, który powziął o nim wiadomość (np. strażnik, dozorca nocny). Osoby te powinny następnie możliwie jak najprędzej powiadomić o przestępstwie osoby kierujące przedsiębiorstwem. Gdy okoliczności przestępstwa tego wymagają (np. przy włamaniu) należy dla zabezpieczenia śladów i dowodów pozostawić miejsce przestępstwa niemaruszone do czasu przybycia organów powołanych do ścigania przestępstw.

W doniesieniu ujętym w sposób zwięzły, treściwy i przejrzysty należy, poza podaniem czasu, miejsca i istotnych okoliczności przestępstwa, wskazać również osoby, które mogą udzielić o przestępstwie bliższych wyjaśnień.

Organy kontroli wewnętrznej przedsiębiorstw składają doniesienia właściwym władzom powołanym do ścigania przestępstw bądź bezpośrednio, bądź też doniesienia te składa kierownictwo przedsiębiorstwa na podstawie materiałów nadesłanych przez organy kontroli wewnętrznej.

Organy kontroli wewnętrznej obowiązane są przygotowywać materiały z przeprowadzonych kontroli w sposób odpowiadający istotnemu celowi i zadaniom kontroli resortowej. Organy kontroli powinny udzielać władzom powołanym do ścigania przestępstw materiałów konkretnych, zawierających rzeczowe stwierdzenia stanów faktycznych oraz przemyślane i realne wnioski karne. W przypadkach tego wymagających, przeprowadzający kontrolę muszą uzyskać i zabezpieczyć dowody rzeczowe — dokumenty, których dostarczenie właściwym władzom ma podstawowe znaczenie dla stwierdzenia przestępstwa i dla wymiaru sprawiedliwości. Organy kontroli winny ustalić wysokość spowodowanych strat i zebrać na tę okoliczność odpowiednie dowody, a nawet spowodować zabezpieczenie ich ewentualnej rekompensaty przez wytoczenie powództwa cywilnego w procesie karnym. Art. 69 KPK pozwala w przypadku wytoczenia powództwa w procesie karnym na zabezpieczenie tego powództwa sposobami wskazanymi w kodeksie postępowania cywilnego (np. zajęcie ruchomości, wpis hipoteczny itp.).

W razie ujawnienia przestępstwa, w toku dokonywania czynności kontrolnych, organy kontrolne powinny jeszcze przed skierowaniem sprawy na drogę postępowania karnego porozumieć się z lokalnymi władzami powołanymi

do ścigania przestępstw, w celu uzyskania od nich informacji co do ewentualnego posiadania przez te władze materiałów o przedmiotach i osobach kontrolowanych, uzyskania charakterystyki terenu i środowiska i uzyskania fachowych wskazówek.

W przypadku stwierdzenia przestępstwa, pełne materiały zebrane w czasie kontroli (jeśli chodzi o dokumenty — w oryginałach) powinny być niezwłocznie skierowane do władz powołanych do ścigania przestępstw z wnioskiem o wdrożenie postępowania karnego.

W trakcie przeprowadzania kontroli organy kontrolujące powinny zwracać baczniejszą uwagę na fakty stwierdzonego braku nadzoru, którego najczęstszym skutkiem są straty, których bezpośrednich sprawców nie można ustalić. Często nasuwa się konieczność pociągnięcia do odpowiedzialności karnej osób winnych niedopełnienia obowiązku nadzoru, a ciężar stwierdzenia czy danej osobie można przypisać winę zaniechania tego obowiązku spoczywa na organie kontroli prowadzącym dochodzenie służbowe, niezależnie od takiego obowiązku, ciążącego na organach wymiaru sprawiedliwości.

Organy kontroli wewnętrznej obowiązane są przestać władzom powołanym do ścigania przestępstw materiały odpowiednio przygotowane pod względem faktycznym i prawnym. Dlatego też inspektorów kontroli nie posiadających prawniczego wykształcenia powinno się instruować o podstawowych zagadnieniach z dziedziny prawa, w szczególności zaś w takich kwestiach, jak: charakterystyka czynu przestępczego, pojęcie winy umyślnej i nieumyślnej, odpowiedzialność karna, cywilna itp.

Konieczne też jest doplnowanie periodycznego zaznajamiania się przez inspektorów kontroli z nowowydanymi aktami ustawodawczymi i ich wykładnią oraz innymi przepisami zwierzchnich władz.

Na organach przedsiębiorstwa ciąży obowiązek czuwania nad przebiegiem śledztwa i ewentualnego procesu sądowego, a w szczególności obowiązek składania odpowiednich wniosków, wyjaśnień. Przedsiębiorstwo powinno również zakładać środki odwoławcze od postanowień o umorzeniu śledztwa, jeżeli dojdzie do wniosku, że postanowienie takie

sprzeczne jest z przedłożonymi materiałami i nie chroni jego interesów.

Przy współpracy z organami kontroli przedsiębiorstwa czynniki powołane do ścigania przestępstw nie mogą jednak przerzucać na organy kontroli wewnętrznej, obowiązków wynikających z prowadzenia śledztwa, ponieważ obowiązki te obarczają jedynie władze powołane do ścigania przestępstw.

Dr LUDWIK FRENDL

Uwagi i spostrzeżenia do niektórych przepisów i instytucji prawa pracy*)

1. Jedną z ważniejszych kwestii w prawie pracy, która winna być podjęta, jest uregulowanie sprawy charakteru stosunku pracy pracowników jednostek gospodarki społecznej i właściwe określenie ich statutu personalnego.

Zgodnie z art. 11 ust. 2 dekretu z dn. 3 stycznia 1947 r. o tworzeniu przedsiębiorstw państwowych, pracownicy tych przedsiębiorstw nie są urzędnikami państwowymi; wynika z tego, iż ich stosunek pracy jest stosunkiem prywatno - prawnym i jako taki regulowany jest rozporządzeniami z 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych i o umowie o pracę robotników. Wydaje się, że w ustroju socjalistycznym i w obliczu ogromnego rozrostu gospodarki społecznej zasada powyższa nie jest słuszną, i że normowanie stosunku pracowników tej gospodarki przepisami prywatno - prawnymi jest błędem w założeniu. Skoro państwo jest w ustroju socjalistycznym elementem nadbudowy, która wznosi się nad realną podstawą tj. nad całokształtem stosunków produkcyjnych, skoro w państwie socjalistycznym funkcja gospodarczo - organizacyjna staje się jednym z głównych zadań państwa i skoro przedsiębiorstwo państwowe powołane jest do spełnienia tych właśnie zadań państwa na prawym określonym i zaplanowanym odcinku w celu zaspokojenia potrzeb społecznych — to wydaje się rzeczą celową i uzasadnioną, aby pracownicy jednostek społecznych, a w szczególności przedsiębiorstw państwowych, mieli w prawie pracy szczególnie określony stosunek prawny, różniący się w sposób zasadniczy i istotny od stosunku prywatno - prawnego, w ujęciu wspomnianych wyżej rozporządzeń z 1928 r. Wydaje się anachronizmem i paradoksem, że stosunek pracowników jednostek społecznych regulowany jest tymi samymi przepisami i opiera się na tej samej podstawie prawnej, co stosunek pracy pracowników umysłowych i robotników, zatrudnionych u prywatnych przedsiębiorców. O ile uzasadnione jest, iż jednostki gospodarki społecznej są w swych wzajemnych stosunkach gospodarczych podmiotami obrotu cywilnego i rządzą się normami prawa cywilnego, o tyle w

Przestrzeganie przedstawionych wyżej podstawowych norm postępowania, a raczej współdziałania organów przedsiębiorstwa z czynnikami wymiaru sprawiedliwości, w razie ujawnienia przestępstw, przyczyni się do należytego wykorzystania potencjału gospodarczego kraju i zapobiegania marnowaniu wysiłków ludzi pracy w ugruntowaniu planowego rozwoju życia gospodarczego.

stosunkach ze swymi pracownikami powinny się rządzić przepisami szczególnymi o mocnym zabarwieniu publiczno - prawnym. Stosunek przedsiębiorstwa do pracowników, jak również stosunki przedsiębiorstw państwowych nadzorujących do nadzorowanych, muszą z natury rzeczy zawierać w sobie i zawierają niejednokrotnie elementy aktów władzy. Stąd też, praktycznie biorąc, **stosunek prawny przedsiębiorstwa państwowego do jego pracowników bliższy jest stosunkowi urzędniczemu i pragmatyce służbowej, aniżeli prywatno - prawnej umowie o pracę.** Jeżeli nawet stanąć na stanowisku, że zachodzi brak pełnych podstaw do przyznania pracownikom gospodarki społecznej charakteru i praw urzędników państwowych (np. uprawnień do zniżek kolejowych), to w każdym bądź razie należy w przyszłości w kodeksie pracy stworzyć dla nich normy prawne, które by uwzględniały specyfikę zagadnienia. Rozporządzenia z 1928 r. są dż się niewątpliwie zbyt ciasne dla pomieszczenia w nich sytuacji prawnej pracowników jednostek społecznych, nie ma bowiem wśród nich miejsca na niektóre publiczno-prawne przepisy jak np. na przepisy dyscyplinarne, których konieczność zastosowania z uwagi na zależność służbową i na służbowy charakter stosunku pracy wydaje się nieodzowna, zwłaszcza, że natychmiastowe wypowiedzenie jest sankcją ostateczną, przed którą istnieje cała skala sankcji pośrednich. Skoro pracownicy jednostek gospodarki społecznej służnie objęci są na równi z urzędnikami państwowymi socjalistyczną dyscypliną pracy, to tym samym również i w innych stosunkach prawnych, regulujących ich statut personalny, powinni być — jeżeli nie przyrównani, to przynajmniej zbliżeni do stanu prawnego urzędników państwowych.

2. Okoliczność, iż działalność jednostek społecznych, zwłaszcza nadzorujących, ma niejednokrotnie charakter aktów władzy, posiada jeszcze inny, głębszy aspekt z punktu widzenia praworządności w normach prawa pracy. Zdarza się bowiem często, że zarządzenia dyrekcji przedsiębiorstwa, oparte na instrukcjach i zarządzeniach władz wyższych (lub też przedsiębiorstw nadzorujących, nie zawsze znajdują oparcie w tekstach ustaw z zakresu prawa pracy. Stąd też pochodzi pewien dualizm prawny, wyrażający się odmiennością zarządzeń instrukcyjnych jednostek nadzorujących od orzecznictwa sądów pracy. Co więcej — zdarzają się przy-

*) Artykuł nadesłany w ramach ankiety na temat nowego prawa pracy zamieszczanej przez Redakcję „Przeglądu Ustawodawstwa Gospodarczego“ w Nr 3 (27) str. 229 — 232.

radki, gdy przedsiębiorstwa, nie znajdując właściwej podstawy prawnej w zarządzeniu lub instrukcji, bądź też znajdując w niej ograniczenie pewnych praw ustawowych (np. w zakresie prac zleconych, dodatków funkcyjnych, cofnięcia ich bez 3 mies. czasokresu wypowiedzenia itp.), celowo dopuszczają do postępowania przed sądem pracy, aby w orzeczeniu tego sądu znaleźć tytuł do uregulowania spornej sprawy. Powaga Państwa, zwłaszcza w dziedzinie gospodarczej oraz godność i honor pracy ludzkiej w ustroju socjalistycznym, niewątpliwie wymagają, aby ten dualizm jak najprędzej zniknął i aby działalność normotwórcza jednostek nadzorujących pokrywała się z orzecznictwem z zakresu prawa pracy. Będzie to możliwe wtedy, gdy ogółowi pracowników jednostek społecznieznaczonych nada się specjalny prawno - publiczny statut, a jednostkom społecznym, zwłaszcza nadzorującym, przyzna się w nowym prawie pracy tego rodzaju funkcje prawno - publiczne, a ich aktom prawnym tego rodzaju atrybuty aktów władzy, że ich działalność normotwórcza obierać się będzie nie tylko w granicach ustaw, lecz również na szczeblu wykonywania tych ustaw.

3. Charakter aktów władzy w działalności jednostek społecznieznaczonych występuje również w płaszczyźnie całkowicie nieznanej, obecnie obowiązującej formalnej literze kodeksu pracy, pierwszorzędnej jednak dla współczesnego prawa pracy, mianowicie w płaszczyźnie premii pracowniczych. Źródłem normatywnym w tej dziedzinie są w tej chwili zarządzenia byłego Ministra Przemysłu i Handlu, zarządzenia poszczególnych Ministrów oraz postanowienia układów zbiorowych. Premie pracownicze spełniają w ustroju socjalistycznym tak doniosłą funkcję jako element zachęty i nagrody dla zespołowej i zbiorowej pracy całej załogi pracowniczej w kierunku należytego i terminowego wykonania planu, iż winny jak najprędzej zająć właściwe i należne miejsce w kodeksie pracy.

Premia ma charakter świadczenia dobrowolnego ze strony pracodawcy, zależnego od jego swobodnego uznania i niejako pozaumownego w tym sensie, iż umową nie można ustanowić prawa do premii, gdyż wtedy byłaby ona częścią składową zasadniczego wynagrodzenia, lecz co najwyżej prawa do ubiegania się o premię w przypadku zachowania ogólnych warunków przewidzianych regulaminem premiewania. Wynika z tego, iż pracownikowi nie przysługuje żadne podmiotowe roszczenie o premię. Konsekwencją tego jest, że pracownik nie może faktycznie dochodzić wypłaty premii w drodze powództwa przed sądem, którego kontrola z natury rzeczy może się ograniczyć jedynie do oceny formalnych przesłanek czy regulaminu premiewania został przez pracodawcę formalnie właściwie zastosowany bez jednak merytorycznej kontroli swobodnego uznania pracodawcy. Kontrola sądu ograniczy się więc jedynie do formalnej strony zastosowania regulaminu, a więc np. czy wykonana praca (np. sprawozdanie finansowe) rzeczywiście nie została przez pracodawcę przyjęta, czy pracownik nie został indywidualnie pominięty w premii z powodu choroby, urlopu czy oddelegowania do innej pracy itp. Natomiast meritum oceny usuwa się spod kompetencji sądu i zależy wyłącznie od swobodnego uznania pracodawcy, którego decyzja ma wobec tego pełnię atrybutów aktów

władzy, zaskarżalnego co najwyżej w drodze administracyjnej do przedsiębiorstwa nadzorującego; tylko i wyłącznie władze i organa jednostki społecznieznaczonej powołane są do uznania wykonanej pracy jako odpowiadającej wymogom premiowania. Omawiane zagadnienie posiada ciężar gatunkowy tego rodzaju, iż winno znaleźć w hierarchii norm prawnych właściwe i należne mu miejsce w ramach kodeksu pracy.

4. Wyodrębnienie przepisów dotyczących stosunków pracy pracowników jednostek gospodarki społecznieznaczonej, o którym mowa wyżej w pkt. 1. w oddzielną grupę, nabiera szczególnej słuszności w związku z kwestią ciągłości pracy zwłaszcza z punktu widzenia zachowania praw urlopowych. Praktyka bieżąca stosuje w tych przypadkach przestarzały, wydany w odmiennych warunkach i oparty na innych założeniach, § 23 rozp. Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dn. 11.VI.1923 r. w przedmiocie wykonania ustawy z dn. 16.V. 1922 r. o urlopach dla pracowników, zatrudnionych w przemyśle i handlu (Dz. U.R.P. Nr 62/1923 poz. 464). Niektóre układy zbiorowe pracy idą jeszcze dalej i ograniczają prawo do urlopu pracownika jedynie do przypadku ponownego nawiązania stosunku pracy w tym samym zakładzie pracy, natomiast odmawiają tego prawa, jeżeli pracownik przechodzi do innego zakładu pracy nawet w ramach tego samego przedsiębiorstwa (zjednoczenia).

Praktyka powyższa wydaje się niesłuszna. Gospodarka społecznieznaczona dąży coraz bardziej w kierunku tworzenia pewnej całości, a w każdym razie do tworzenia pewnych całości w ramach poszczególnych branż przemysłu, wskutek czego przy przechodzeniu pracowników jednego przedsiębiorstwa państwowego do drugiego uznaniem ciągłości pracy powinno być stosowane. O ile traktowanie całokształtu gospodarki społecznieznaczonej jako jednej całości może być w tej chwili jeszcze zbyt ryzykowne, to w każdym razie uzasadnione jest uznanie ciągłości pracy w ramach przedsiębiorstw podległych jednemu resortowi ministerialnemu, a w każdym razie w ramach przedsiębiorstw podległych jednemu Centralnemu Zarządowi Przemysłu. Można by mówić o nieistnieniu ciągłości pracy jedynie w przypadku rozwiązania stosunku pracy przez pracownika lub też z jego winy; natomiast ciągłość taka powinna być uznawana, gdy stosunek pracy ulega rozwiązaniu z winy przedsiębiorstwa lub z przyczyn, zachodzących po jego stronie, do których zaliczyć należy przede wszystkim częste w praktyce zmiany organizacyjne, zarządzane przez władze zwierzchnie, na co pracownik nie ma żadnego wpływu.

5. Szczegółowego uregulowania ustawowego wymaga kwestia odpowiedzialności pracowników za wyrządzone podczas pracy szkody. Tendencją obecnej praktyki jest możliwie najszersze dochodzenie wszelkich szkód, wyrządzonych przez pracowników umysłowych i robotników, przy czym zgodnie z art. 134 k.z. dochodzi się pełnej szkody zarówno z tytułu umyślnego, jak i nieumyślnego działania.

Według obecnie obowiązującego ustawodawstwa, zgodnie z rozporządzeniem z dn. 16 marca 1928 r. o umowie o pracę robotników, pracodawca może rozwiązać umowę z winy robotnika w przypadku dopuszczenia się rozmyślnego uszkodzenia mienia pracodaw-

cy (art. 18 pkt. c), co nie wyklucza prawa dochodzenia szkód i strat w myśl zasad prawa cywilnego (art. 20); ponadto mogą być nakładane kary pieniężne za rozmyślne zło lub niedbałe wykonywanie roboty oraz za rozmyślne psucie podczas niej materiałów, narzędzi i maszyn (art. 43 pkt 1). Podobnie rozporządzenie z dn. 16 marca 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych przewiduje prawo pracodawcy do niezwłocznego rozwiązania umowy, jeżeli pracownik dopuszcza się rozmyślnego uszkodzenia majątku przedsiębiorstwa (art. 32 pkt a); nie ma tu jednak mowy o dochodzeniu strat i szkód (co jednak nie wyklucza ich dochodzenia na podstawie ogólnych przepisów k.z.), jak również nie ma mowy o nałożeniu kar porządkowych regulaminem. Zachodzi wątpliwość czy w odniesieniu do robotników możliwe jest dochodzenie szkód, skoro już wymierzono karę porządkową, przewidzianą regulaminem i zawierającą w sobie moment kary konwencjonalnej, a więc odszkodowania umownego; zachodzi również wątpliwość czy możliwe jest dochodzenie szkód i strat spowodowanych działaniem nieumyślnym, skoro prawo pracodawcy do rozwiązania umowy o pracę ograniczone jest tylko do przypadków rozmyślnego uszkodzenia mienia pracodawcy, w końcu zachodzi wątpliwość czy wina pracownika jest winą ex delicto, czy ex contractu z tytułu niewłaściwego wykonania umowy i braku należytej staranności (w tym ostatnim przypadku wchodziłaby w grę prekluzja z art. 473 k.z.).

Nie wchodząc w tej chwili w powyższe rozróżnienia i subtelności na tle obowiązującego ustawodawstwa należy dojść do następujących wniosków. Wymóg ochrony mienia społecznego całkowicie uzasadnia dochodzenie odszkodowania jak również skierowanie na drogę postępowania karnego wszystkich przypadków rozmyślnego uszkodzenia materiałów, narzędzi, maszyn i produktów oraz przypadków rozmyślnie złego wykonywania pracy. Natomiast budzi zastrzeżenia dochodzenie odszkodowania w sposób mechaniczny i schematyczny we wszystkich przypadkach nieumyślnego działania, gdy stwierdzone zostało, że szkoda jest wynikiem nie złej woli, lecz po prostu ludzkiej niedoskonałości, przepracowania, braku odpowiednich umiejętności czy też ciężkich codziennych warunków pracy i trudnych warunków lokalowych. Dlatego też wydaje się raczej słuszne zwięźenie ogólnej zasady art. 131 k.z. do przypadków rażącego niedbalstwa, a jak najdalej idące ograniczenie dochodzenia odszkodowania we wszystkich przypadkach nieumyślnego działania, nie mających cech rażącego niedbalstwa. Wydaje się również celowe zastąpienie pojęcia mienia pracodawcy przez szersze i bardziej odpowiadające istocie rzeczy pojęcia mienia społecznego. W tym miejscu wspomnieć też należy o niezyciowej i uczciwej dla pracodawcy, jak i dla pracownika, prekluzji z art. 473 k.z., którą należałoby w całości uchylić.

6. Należałoby zrewidować zasadę zawierania z pracownikami o charakterze doradczym umów o dzieło, względnie umów zlecenia. W ustroju socjalistycznym wszelkie formy świadczenia usług powinny być, zgod-

nie z zasadą art. 47 § 2 przepisów ogólnych prawa cywilnego z dnia 18 lipca 1950 r. (Dz. U.R.P. Nr 34 poz. 311), traktowane pod postacią umowy o pracę; formalne tylko rozróżnienia powinny ustąpić przed merytoryczną treścią. Pracownik o niepełnym czasie pracy powinien posiadać wszelkie inne prawa i obowiązki pracownicze; nie ma żadnych podstaw z jednej strony do niestosowania do niego socjalistycznej dyscypliny pracy, z drugiej strony do pozbawienia go prawa do urlopu. Umowy o dzieło lub o zlecenie powinny mieć wyjątkowy charakter; pierwsze w odniesieniu do czynności jednorazowej, drugie w odniesieniu do prac zleconych, wykraczających poza normalne obowiązki i poza normalny czas pracy. Poza tymi wyjątkami wszelkie inne formy świadczenia usług, zwłaszcza o charakterze ciągłym powinny być z prawnego punktu widzenia traktowane jako umowa o pracę.

7. Odnosnie osób, pracujących w kilku miejscach pracy, niektóre przedsiębiorstwa stosują przepis § 25 cyt. wyżej rozp. Ministra Pracy i Opieki Społ. z dn. 11.VI.1923 r., zezwalający na odmówienie pracownikowi wypłaty wynagrodzenia za czas urlopu, jeżeli pracownik pracuje zarobkowo w innym przedsiębiorstwie.

Praktyka powyższa jest niesłuszna. Pracownicy, pracujący w dwóch lub więcej miejscach pracy, są z reguły pracownikami wysoko kwalifikowanymi (doradcy naukowcy, technicy, radcowie prawni itp.), których wkład pracy na rzecz gospodarki społecznej jest bardzo duży i którzy z równym oddaniem i pilnością pracują w kilku miejscach pracy. Ich uprawnienia urlopowe powinny być oceniane według każdej umowy z osobna; nie ma żadnych przesłanek do pozbawienia ich zasłużonych i nabytych praw urlopowych i do stosowania do nich przestarzałego i wydanego dla innych celów powyższego przepisu. Zrozumiałą jest rzeczą, że w każdej instytucji przysługuje tylko jeden urlop i że w konsekwencji w praktyce urlopy we wszystkich miejscach pracy winny być zsynchronizowane w czasie i mieć miejsce w jednym okresie czasu. Podkreślić w tym miejscu należy, iż dokładnego uregulowania wymaga kwestia ekwiwalentu za nie wykorzystany urlop, jego dopuszczalności, określenia przypadków w jakich może mieć miejsce oraz okresu czasu, w jakim pracownik może się go domagać.

8. Ustawowego uregulowania wymaga kwestia długości jednomiesięcznego urlopu (30 czy 31 dni). Kwestię powyższą reguluje pismo okólnie Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej z dn. 20.IV.1950 r. Nr Po 13 b-1 w kierunku obliczania jednomiesięcznego okresu jako okresu 30 dni. Powyższe pismo okólnie jakkolwiek zmierzające do określenia jednolitości okresu trwania urlopu bez względu na to, na jaki miesiąc przypada, nie znajduje oparcia ani w art. 196 k. z., ani w art. 101 § 1 przepisów ogólnych prawa cywilnego z dn. 18 lipca 1950 r. (Dz. U.R.P. Nr 34 poz. 311). Jeżeli intencją prawodawcy jest, by okres jednomiesięcznego urlopu wynosił 30 dni, sprawa winna znaleźć ustawowe uregulowanie w nowym kodeksie pracy.

W sprawie „następnego urlopu” pracownika umysłowego

W artykule dyskusyjnym pt. „Urlop pracownika umysłowego po pierwszym roku pracy” zamieszczonym w „Przeglądzie Ustawodawstwa Gospodarczego” Nr 4/50 dochodzi Wł. Szczepański do wniosku, że pracownik, który po 6 miesiącach pracy skorzystał z 2-tygodniowego urlopu, może po roku nieprzerwanej pracy uzyskać prawo jedynie do dalszych 2 tygodni urlopu. Poglądem tym autor wypowiada się przeciw zapatrywaniu, według którego pracownik, który w danym roku kalendarzowym odbył 2-tygodniowy urlop, ma prawo w następnym roku, zgodnie z uchwałą Ogólnego Zgromadzenia Sędziów S. N. Nr 1/28 z 1.XII.1928. (Zb. Urz. 3/28) — prawo do miesięcznego urlopu.

Powyższy pogląd uzasadnia Szczepański tym, że:

- a) prawo do żądania 2-tygodniowego urlopu po 6-miesięcznej pracy jest prawem alternatywnym, a nie obligatoryjnym,
- b) że wobec tego zakład pracy nie ma ustawowego obowiązku udzielenia pracownikowi tego urlopu,
- c) że odbycie 2-tygodniowego urlopu jest tylko spełnieniem się warunków odbycia pierwszego urlopu, jeżeli stanowi podstawę do uzyskania następnego 2-tyg. urlopu — że jednak odbycie pierwszego 2-tyg. urlopu nie jest spełnieniem warunków odbycia pierwszego urlopu do uzyskania w nowym roku kalendarzowym prawa do urlopu miesięcznego — oraz
- d) że przeciwna interpretacja premiuje wędrownych pracowników, tłumaczenie zaś przyjęte przez autora jest społecznie celowe.

Z uzasadnienia powyższego wynika, że autor nie stosuje w danym przypadku uchwały S.N. z 1.XII.1923.

Podobny pogląd wypowiedział już Szczepański w swym „Kodeksie pracy”, str. 196, wyd. 1948 r., gdzie również przyjął, że odbycie pierwszego 2-tyg. urlopu uprawnia z dniem 1 stycznia następnego roku do odbycia drugiego, ale w tych samych rozmiarach.

Zapatrywanie powyższe uważam za następujących przyczyn za nieuzasadnione:

W życiu spotykamy się praktycznie z 3 przypadkami, z których każdy odrębnie należy rozpatrzyć. Pierwszym przypadkiem jest, że pracownik rozpoczął pracę 1 stycznia danego roku i otrzymał po 6-miesięcznej pracy 2-tyg. urlop.

Drugi przypadek ma miejsce wtedy, gdy pracownik rozpoczął pracę w pierwszej połowie danego roku i otrzymał w tym roku 2-tyg. urlop.

Trzeci przypadek ma miejsce wtedy, gdy pracownik rozpoczął pracę w drugiej połowie danego roku.

Z tytułu artykułu wynika, że chodzi mi o wszechstronne rozważenie sprawy urlopu niekoniecznie tylko po 1 roku pracy, lecz raczej po odbyciu już 2-tyg. urlopu, a więc zagadnieniem istotnym jest sprawa następnego urlopu.

W przypadku pierwszym, gdy pracownik rozpoczął pracę 1 stycznia i po 6-miesięcznej pracy otrzymał 2-tygodniowy urlop, powstaje kwestia czy po dalszych

6 miesiącach nabywa prawo do 2-tyg. urlopu, czy też dopiero z początkiem następnego roku uzyskuje prawo do urlopu miesięcznego.

Problem powyższy był przedmiotem orzecznictwa Sądu Pracy w Krakowie Cpr 15/50 i Sądu Okręgowego w Krakowie II CA 322/50. Według stanu tej sprawy pracownik zaczął pracować u pozwanej z dn. 1 stycznia 1948 i otrzymał w lipcu 2-tyg. urlop. Z dniem 31.XII.1948 pozwana wypowiedziała pracownikowi stosunek pracy na 31.III.1949, po czym udzieliła mu w kwietniu miesięcznego urlopu. Pracownik (powód) domagał się zapłaty za nie wykorzystany 2-tygodniowy urlop, do którego nabył prawo po przepracowanym roku 1948.

Sąd Pracy powództwo oddalił, stanowiąc na stanowisku, że w myśl art. 2 ustawy o urlopach pracownik nabywa po półrocznej nieprzerwanej pracy, prawo do 2-tyg. urlopu, a po rocznej pracy do miesięcznego płatnego urlopu. Zdaniem Sądu Pracy momentem powstania uprawnienia do otrzymania urlopu jest upływ czasu. Powód nabył zatem prawo do 2-tyg. urlopu po półrocznym trwaniu pracy, a więc dn. 1.VII.1948, a do dalszego urlopu po rocznym trwaniu pracy, tj. 1.I.1949. Jeśli zatem, zdaniem Sądu Pracy, powód otrzymał w 1949 miesięczny urlop, nie ma prawa do dalszego urlopu.

Sąd Okręgowy, jako apelacyjny, zmienił wyrok Sądu Pracy i orzekł w myśl żądania pozwu, opierając się na § 16 rozp. Ministra Pr. i Op. Społ. z 11.VI.1923, według którego, jeśli pierwszy rok pracy pracownika umysłowego, który skorzystał już po upływie pół roku pracy z 2-tyg. urlopu, kończy się w tym samym roku kalendarzowym, pracownik uzyskuje prawo jedynie do powtórnego 2-tyg. urlopu. Z przepisu tego wyciągnął sąd II instancji wniosek, że powód nabył prawo do miesięcznego urlopu w chwili upływu dnia 31.XII.1948, a nie w dniu 1.I.1949 r., że więc należy mu się za przepracowany 1948 r. miesięczny urlop. Ponieważ powód otrzymał od pozwanej jedynie 2-tygodniowy urlop w lipcu 1948 r. i miesięczny urlop w kwietniu 1949 r., przeto należy mu się jeszcze wynagrodzenie za 2-tygodniowy, nie wykorzystany urlop za rok 1948.

Stanowisko Sądu Okręgowego uważam za uzasadnione, a również Szczepański przyjmuje, że przypadek tego rodzaju zresztą dość rzadki, nie nasuwa żadnych wątpliwości. Do przypadku tego nie może mieć zastosowania uchwała S.N. co do następnego urlopu, skoro kwestię tę wyraźnie normuje § 16 cyt. wyżej rozporządzenia.

Przypadek trzeci, nie nasuwający również wątpliwości, rozpatrzę przed przypadkiem drugim. Według tego przypadku, gdy pracownik rozpoczął pracę 1.IX.1949 uzyskał 1.III.1950 prawo do 2-tyg. urlopu, zaś 1.IX.1950 do dalszych 2 tygodni.

Natomiast przypadek drugi, gdy praca rozpoczęta została w pierwszej połowie roku kalendarzowego i pracownik uzyskał urlop po 6 miesiącach, nasuwa wątpliwości, które Szczepański rozstrzygnął w sposób

wyżej podany. Rozstrzygnięcie to budzi jednakże zastrzeżenie.

Czy rzeczywiście prawo do 2-tyg. urlopu po 6-mies. pracy jest „prawem alternatywnym, a nie obligatoryjnym”? Czy pracodawca nie ma ustawowego obowiązku udzielenia pracownikowi 2-tyg. urlopu, gdy tenże tego żąda, jak to przyjmuje autor?

Ustawa z 16 maja 1922 r. o urlopach pochodzi z epoki kapitalistycznej i dlatego posiada cechy prawa pracy z tej epoki. W szczególności ówczesny ustawodawca dążył do uprzywilejowania pracowników umysłowych, celem przeciwstawienia ich robotnikom i rozbięcia w ten sposób jednności klasy pracującej. Tym tłumaczyć należy, że ustawa ta przyznaje pracownikom umysłowym prawa urlopowe w szerszym zakresie niż robotnikom. Ustawa ta obowiązuje jednak w nowej polskiej rzeczywistości socjalistycznej i dlatego tłumaczyć ją należy zgodnie z wolą dzisiejszego ustawodawcy.

Z dotychczas uchwalonych przez powojennego ustawodawcę aktów prawnych wynika dążenie jego do rozszerzenia praw urlopowych robotników, bez zmniejszenia jednakże praw pracowników umysłowych. Wskazuje na to ustawa z 20 marca 1950 (Dz. Ust. Nr 13 poz. 122), według której robotnicy uzyskali prawo do urlopu o 50% wyższego niż dotąd (dotąd 8 dni, obecnie 12 dni po roku pracy), a nadto uzyskali prawo do urlopu 1 miesiąca po 10 latach pracy. Również uchwała Rady Ministrów o tzw. „karcie górniczej” potwierdza tendencję dzisiejszego ustawodawcy rozszerzenia praw urlopowych robotników. W ten sposób różnice praw pracowników umysłowych i fizycznych stają się mniejsze.

Uwzględnić należy dalej przy interpretacji ustawy z 16 maja 1922 r. tę okoliczność, że wydana ona została w czasie, gdy zmiany miejsca pracy przez pracowników umysłowych były dość częste, wobec czego ustawodawca zapewnił im już po 6-mies. pracy urlop 2-tygodniowy. Ten moment „wędrowania pracowników” staje się w gospodarce planowej coraz mniej aktualny, nie tylko z powodu wydania ustawy z 7.III.1950 r. o zapobieganiu płynności kadr pracowników, ale również z powodu innego nastawienia pracowników w nowej rzeczywistości do pracy i dążności utrzymania stałe miejsca pracy.

Prawo do 2-tyg. urlopu po 6 miesiącach pracy nie jest jednak „nieobligatoryjnym”, lecz stanowczym prawem pracownika. To podmiotowe prawo pracownika uznaje bowiem w sposób stanowczy prawo przedmiotowe, co wynika z art. 2 ust. 4 ustawy o urlopach, gdzie podkreślono zarazem odpowiadający temu prawu pracownika obowiązek pracodawcy udzielenia tego urlopu przez użycie słowa „przysługuje”. To słowo świadczy o tym, że pracownik ma prawo żądania udzielenia mu 2-tyg. urlopu, pracodawca zaś ma obowiązek w razie postawienia takiego żądania spełnienia go. Pracownik może naturalnie z prawa tego nie skorzystać i żądać dopiero po rocznej pracy 1-miesięcznego urlopu. Z tego powodu jednak prawo to pracownika nie staje się nieobligatoryjnym, gdyż „nieobligatoryjne” prawo jest „*contradictio in adiecto*”. Prawo bowiem bez przymusu jest niczym, jak twierdzi nauka marksistowska. Pracownikowi według cyt. art. 2 ust. 4 ustawy o ur-

lopach przysługuje prawo wyboru między 2-tyg. a miesięcznym urlopem i o tyle prawo to jest alternatywne, co jednak nie ma wpływu na obowiązek pracodawcy. Szczepański rozrywa związek, zachodzący między prawem pracownika a równoczesnym obowiązkiem pracodawcy spełnienia tego prawa. Między prawem a obowiązkiem zachodzi ścisły związek i stanowią one jednność (Denisow, Teoria Państwa i Prawa, str. 455, ros.). Skoro pracownikowi przysługuje prawo żądania 2-tyg. urlopu, to pracodawca nie może odmówić udzielenia tegoż, a to pod sankcją kary (Art. 11).

Zakład pracy ma zatem obowiązek udzielenia pracownikowi 2-tyg. urlopu, gdy tenże z prawa przyznanego mu ustawą korzysta. Odmienna praktyka, o jakiej wspomina Wł. Szczepański, jako sprzeczna z ustawą nie może mieć wpływu na właściwą interpretację.

W przypadku drugim nie ma zastosowania § 16 rozpr. z 11.VI.1923, gdyż przesłanką stosowania tego przepisu jest by pierwszy rok pracy kończył się w tym samym roku, w którym pracownik uzyskał 2-tyg. urlop. Przepisu tego nie można również w drodze analogii stosować, skoro dotyczy on ściśle określonego stanu faktycznego.

Czy wobec brzmienia § 16 zachodzi między nim a uchwałą S.N. z 1.XII.1928 r. jakaś sprzeczność? Dla przejrzystości warto podać dosłowne brzmienie tejże uchwały:

„Ustawa rozróżnia dwie kategorie uprawnień pracownika do urlopu:

1. uprawnienie do pierwszego urlopu, które można by nazwać **uzyskaniem prawa do urlopu**, a które pozostaje w ścisłej zależności od okresu nieprzerwanej pracy, wyszczególnionych w art. 2 ust. 1 — 3 ustawy oraz

2. uprawnienie do następnych urlopów, które można by było dla odróżnienia nazwać **nabyciem prawa do urlopu**, a które nie jest związane z powyższymi okresami, lecz zależne jest, przy trwającej nadal pracy nieprzerwanej jedynie od nastąpienia nowego roku kalendarzowego. Momentem powstania uprawnień będzie w pierwszym przypadku dzień upływu okresu czasu, wymaganego dla uzyskania uprawnienia, w drugim zaś — nastąpienie nowego roku kalendarzowego bez względu na okres, oddzielający każdy następny urlop od poprzedniego. Z chwilą wejścia w nowy rok kalendarzowy pracownik może utracić nabyte już prawo do urlopu jedynie w przypadkach wskazanych w art. 3 ust. 1 ustawy; prawo to trwa cały rok i wygasa dopiero z chwilą jego wykonania”.

Powyższa uchwała S.N. wiąże sądy, które od niej odstąpić mogą przy zastosowaniu się do przepisu art. 40 pr. o ustr. sądów. Skoro sądy niższych instancji licząc się w razie przyjęcia odmiennego stanowiska z możliwością zmiany ich orzeczeń przez S.N., orzekają zgodnie z tą uchwałą, tym samym pracownicy mogą na niej opierać swoje prawa.

Na pierwszy rzut oka mogło by się wydawać, że między § 16, ustanawiającym w tym samym roku po uprzednim 2-tygodniowym urlopie, następny urlop również 2-tygodniowy, a uchwałą S.N., która dopiero z początkiem nowego roku kalendarzowego przyznaje prawo do następnego urlopu, zachodzi sprzeczność. Tak jednak nie jest. Zupełnie inną kwestię normuje bowiem

§ 16, a inną pkt. 2 uchwały S.N., który dotyczy następnych urlopów w nowym roku kalendarzowym, podczas gdy § 16 dotyczy urlopu w tym samym roku kalendarzowym.

Do omawianego przypadku ma pełne zastosowanie uchwała S.N. pkt. 2 i dlatego pracownik, który rozpoczął pracę w 1 połowie danego roku i po 6-miesięcznej pracy otrzymał 2-tygodniowy urlop, uzyskuje z nowym rokiem kalendarzowym prawo do następnego urlopu miesięcznego, a nie 2-tygodniowego. Uchwała S.N. zachowuje zatem w pełni moc, w przypadku skorzystania przez pracownika z prawa do 2-tygodniowego urlopu odnośnie urlopu następnego. Uchwała ta nie dotyczy jednak przypadku, gdy w tym samym roku pracownik ma prawo do dalszych 2 tygodni urlopu, skoro kwestię tę normuje jasno § 16.

Na interpretację przepisów prawnych nie może mieć wpływu obecnie okoliczność, że niektórzy pracownicy umyślnie „wędrują” z jednego zakładu do drugiego, a to z przyczyn wyżej podanych. Nadto nie można z powodu postępowania niezdyscyplinowanych jeszcze pracowników nadawać przepisom ustawy, sens, szkodliwy

dla pracowników, spełniających należycie swe obowiązki. Taka interpretacja byłaby sprzeczna z zasadą praworządności socjalistycznej, wymagającej ścisłego przestrzegania ustaw przez wszystkich. (Teoria Państwa i Prawa, str. 133, Moskwa 1949, ros.). O potrzebie ścisłego przestrzegania ustaw mówi uchwała CKW i Rady Komisarzy Ludowych ZSRR z 25.VII.1932 o praworządności rewolucyjnej, traktując to jako podstawinę tej praworządności.

Z tych samych powodów nie można interpretacji Szczepańskiego uznać za społecznie celową, gdyż właśnie interpretacja teleologiczna wymaga tłumaczenia przepisów prawa pracy na korzyść pracownika. (Święcicki, Prawo stosunku pracy, str. 212). Tłumaczenie korzystne dla pracownika wymaga, by do niego stosowano w pełni pkt. 2 uchwały S.N.

Zajęcie przeciwnego stanowiska jest szkodliwe dla pracowników, skoro pracownik po przepracowaniu roku i uzyskaniu w nowym roku tylko 2-tyg. urlopu, w tymże samym roku u nowego pracodawcy po największej części w braku wymogów ustawowych urlopu już nie uzyska.

ALEKSANDER HERMELIN

Ogólne warunki dostaw

Ustalone zarządzeniem Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 26 sierpnia 1950 r. ogólne warunki dostaw (Biuletyn i KPG Nr 20 poz. 226) obejmują 34 grupy towarowe i stosowane będą przy dostawach odnośnych towarów dokonywanych zarówno na podstawie umów planowych (szczegółowych i bezpośrednich), jak również na podstawie umów zawartych stosownie do przepisów o dostawach, robotach i usługach na rzecz Skarbu Państwa, samorządu oraz niektórych kategorii osób prawnych lub w wykonaniu rozdzielników sporządzonych w przepisany trybie.

Rozciągnięcie mocy obowiązującej ogólnych warunków dostaw na wszelkiego rodzaju dostawy danego towaru jest uzasadnione tym, że warunki te były ustalane z uwzględnieniem specyfiki obrotów poszczególnych towarów, która nie ulega zmianie bez względu na formę prawną, w jaką został ujęty obowiązek dostawy.

Ogólne warunki dostaw obejmują całokształt spraw związanych z samą dostawą tj. z wykonaniem umów, nie regulując trybu ich zawierania. Mają one na celu uporządkowanie i ujednolicenie obrotu towarowego i zabezpieczają ochronę praw, zarówno sprzedawców, jak i nabywców z uwzględnieniem interesów gospodarki narodowej. Akt administracyjny, jakim są ogólne warunki dostaw, załączony do cywilno-prawnych umów o dostawę staje się jego integralną częścią i umożliwia nałożenie określonych obowiązków w zakresie jakości produkcji, ustalanie odpowiednich asortymentów produkowanych towarów, przyczynia się do usprawnienia przebiegu dostaw, do wzmocnienia odpowiedzialności za ich terminowość, do szybkiego i właściwego likwidowania

sporów, mogących wyniknąć w razie braków ilościowych lub wad jakościowych dostarczonego towaru i w ogóle do wdrożenia jednostek gospodarki socjalistycznej do dyscypliny umownej.

Jakkolwiek ogólne warunki dostaw stanowią część składową umowy stron nie mogą być przez nie zmienione, natomiast stosowanie niektórych postanowień ogólnych warunków dostaw zależne jest od treści zawartej pomiędzy stronami umowy. Dotyczy to postanowień o zamówieniu, dyspozycji wysyłkowej, o badaniu technicznym oraz o dostarczeniu opakowania przez nabywcę, jednakże z chwilą, kiedy strony ustaliły w umowie, że przedmiot, termin i miejsce świadczenia, zostanie określone w czasie późniejszym bądź towar podlegać będzie badaniu technicznemu bądź też, że nabywca dostarczy opakowania, nie mogą same ustalać trybu dokonywania tych czynności lub skutków prawnych związanych z ich niedopełnieniem, gdyż są związane odnośnymi postanowieniami ogólnych warunków dostaw. Podobnie strony mogą w umowie ustalić, że dostawa nastąpi bądź przez wydanie towaru ze składu sprzedawcy, bądź przez wysyłkę do miejsca przeznaczenia i zależnie od treści umowy będą miały z samego prawa zastosowanie odpowiednie postanowienia ogólnych warunków dostaw.

W ogólnych warunkach dostaw uregulowana jest przede wszystkim sprawa zamówienia i dyspozycji wysyłkowych, będących uzupełnieniem zawartej pomiędzy stronami umowy, przy czym recypowano odnośne przepisy wzoru Nr 1 lub Nr 2 umowy szczegółowej. *)

*) Patrz „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” Nr 10/28 „O wzorach umów planowych”.

Ceny i tryb rozliczenia odesłane są w zasadzie do obowiązujących w tym zakresie przepisów, przy czym ustalone jest, że aktualne są ceny obowiązujące w dniu dostawy towaru. Jednocześnie reguluje się sprawę ewentualnych bonifikat w przypadku, gdy nabywca z własnej inicjatywy odbiera ze składu sprzedawcy towar, którego cena ustalona jest franko stacja odbiorcza (w większości ogólnych warunków dostaw bonifikata nie jest przewidziana).

Następnie są postanowienia co do jakości, przy czym większość warunków dostaw powołuje się na polskie normy lub ustalone standardy, a dla artykułów spożywczych wymogi co do jakości ustalone są w tekście.

W odniesieniu do towarów, które mogą być poddane badaniu technicznemu przewidziany jest szczegółowy tryb postępowania przy badaniu i przy rozstrzyganiu, mogących przy tym powstać sporów co do właściwości technicznych towaru.

W zakresie opakowania określone są jego rodzaje w sposób ogólny (podstawowe lub wysyłkowe) bądź też podany jest dokładnie rodzaj opakowania stosowany do danego towaru, przy czym w każdym przypadku przewidziane jest dla nabywcy prawo żądania na własny koszt opakowania specjalnego. Jeśli w umowie było ustalone, że nabywca sam dostarczy opakowania, a obowiązku swego w tym zakresie nie wypełni, przewidziane są dla sprzedawcy uprawnienia bądź do nabycia właściwego opakowania na rachunek nabywcy, bądź wstrzymania wysyłki towaru.

W zakresie ustalenia opakowania podlegającego zwrotowi, ogólne warunki dostaw odsyłają do zarządzeń właściwych władz*), natomiast każdorazowo określają, w jakim terminie opakowanie podlegające zwrotowi powinno być odesłane sprzedawcy, podają wysokość kary umownej, za każdy dzień zwłoki oraz skutki prawne nieodesłania opakowania.

Co do sposobu dokonania dostawy ustalone są przepisy dotyczące trybu wydania towaru ze składu sprzedawcy oraz trybu wysyłki do miejsca przeznaczenia, które będą miały alternatywne zastosowanie w zależności od tego, jaki sposób dostawy strony ustaliły w umowie. Przewidziany tryb pokrywa się z przepisami zawartymi w powołanych wzorach umów szczegółowych, a w szczególności utrzymana jest zasada, że z chwilą nadania towaru do przewozu niebezpieczeństwo przypadkowej utraty lub uszkodzenia towaru przechodzi na nabywcę, co jest zgodne z socjalistycznym pojęciem prawa własności towaru będącego w dyspozycji przedsiębiorstw państwowych. Przy sprzedaży przedsiębiorstwo państwowe — sprzedawca przekazuje przedsiębiorstwu nabywcy odpłatnie swoje cywilno-prawne uprawnienia posiadania i rozporządzania towarem i w związku z tym przejście ryzyka przypadkowej utraty lub uszkodzenia przechodzi na nabywcę z chwilą przejścia prawa posiadania, korzystania i rozporządzania towarem.

*) patrz Zarządzenie Przewodniczącego PKPG z dnia 12.VIII.1950 r. w sprawie ustalenia opakowań podlegających zabezpieczeniu i zwrotowi oraz określenia wytycznych organizacji zwrotów opakowań — Biuletyn PKPG Nr 15 poz. 178.

W odniesieniu do niektórych artykułów spożywczych (np. mleko, masło, drób) przewidziany jest tylko jeden sposób dokonania dostawy bądź przez dostarczenie towaru do miejsca wskazanego przez nabywcę, bądź przez wydanie towaru z określonego składu sprzedawcy.

Szczegółowo uregulowany jest tryb stwierdzania braków ilościowych i wad jakościowych przy wydaniu towaru ze składu sprzedawcy, przy czym podane jest, co ma zawierać protokół stwierdzający braki lub wady. Przewidziane jest, że jeżeli nabywca zarzuca, że towar posiada wady istotne, może go nie odebrać, lecz wówczas ryzykuje, że w razie niepotwierdzenia tych zarzutów przez dokonaną następnie ekspertyzę obowiązany będzie do zapłacenia kary umownej, przewidzianej w umowie za zwłokę w odbiorze dostawy.

Tryb odbioru ilościowego i jakościowego towaru wysłanego do miejsca przeznaczenia jest taki sam, jak we wzorze Nr 2 umowy szczegółowej, przy czym o zamierzonym sporządzeniu protokołu braków lub wad należy zawiadomić oddział sprzedawcy znajdujący się w miejscu odebrania towaru. Terminy na badanie otrzymanego towaru i zgłaszanie sprzedawcy reklamacji ustalone są w zasadzie 4-dniowe zgodnie z art. 27 ustawy z dn. 19 kwietnia 1950 r. o umowach planowych w gospodarce socjalistycznej (Dz. U. R. P. Nr 21 poz. 180), a tylko w odniesieniu do towarów ulegających szybkiemu zepsuciu (np. owoce, warzywa, jaja, masło, ser, twaróg, drób, ryby świeże) zostały wydatnie skrócone i liczone są na godziny.

Ogólne warunki dostaw (z kilkoma wyjątkami) wskazują instytuty naukowo-badawcze lub laboratoria szkół wyższych, do których posyłane są do badania próbki zakwestionowanego co do jakości towaru, przy czym wydane przez nie orzeczenia co do istnienia wad są dla obu stron wiążące. Jeżeli wskazany w ogólnych warunkach dostaw instytut lub laboratorium w orzeczeniu swoim stwierdzi wady istotne towaru, a sprzedawca odmówi dostarczenia innego towaru, wówczas nabywca uprawniony jest mocą własnej decyzji odstąpić od umowy bez wyjednywania na to zgody swojej jednostki zwierzchniej lub władzy, której bezpośrednio podlega albo przez którą jest nadzorowany.

Stanowi to odstępstwo od zasady przyjętej w art. 22 powołanej ustawy z dnia 13.IV.1950 r. i ma na celu uproszczenie obrotu i niedopuszczenie do zbędnej formalistyki, gdyż oczywistą jest rzeczą, że w przypadku wydania orzeczenia przez wskazany instytut naukowo-badawczy lub laboratorium wyższej szkoły, jednostki nadrzędne również będą się opierały na tym samym orzeczeniu, a wówczas wyrażenie przez nie zgody na odstąpienie od umowy w razie stwierdzenia wad istotnych towaru będzie tylko formalnością, która zbędnie przedłuży czynności związane z obrotem towarowym. Natomiast w ogólnych warunkach dostaw towarów, dla badania których nie przewidziano określonego instytutu lub laboratorium (np. skóra, obuwie, drewno, towary produkowane przez przemysł papierniczy) zachowano ustawowy tryb odstępowania od umowy.

Daleko idące uproszczenie zastosowano przy obrocie artykułami ulegającymi szybkiemu zepsuciu, a w szczególności w ogólnych warunkach dostaw owoców, warzyw i ziemniaków wczesnych w stanie świeżym przewidziano, że odstąpienie od umowy może nastąpić na podstawie orzeczenia powołanej doraźnie komisji z udziałem rzeczoznawców delegowanych przez właściwe terenowo organy Giełdy Zbożowo-Towarowej (obecnie Państwowej Inspekcji Handlowej), a ponadto wprowadzono specjalny przepis zezwalający samym stronom na zmianę umowy nie później niż 15 dni przed ustalonym terminem rozpoczęcia dostawy, gdyby ze względów klimatycznych okazało się, że zbiór danego owocu lub warzywa jest niewystarczający na wykonanie w całości zawartych uprzednio umów. Spory, które mogą w związku z tym wyniknąć pomiędzy stronami, rozstrzygać będą ich jednostki nadrzędne, gdyż wiążą się z ustaleniem priorytetów gospodarczych.

W odniesieniu do wad, które nie wyłączają możliwości celowego użycia dostarczonego towaru, zachowano zasadę, że dają one tylko podstawę do żądania obniżki ceny odpowiednio do zmniejszonej wartości użytkowej towaru.

Ponadto ogólne warunki dostaw nakładają na nabywcę obowiązek przechowywania przez określony czas towaru postawionego do dyspozycji sprzedawcy,

a po bezskutecznym upływie tego terminu, uprawniając nabywcę do złożenia towaru na skład, a w odniesieniu do artykułów ulegających szybkiemu zepsuciu (np. jaja, owoce, ryby i mięso), do sprzedaży towaru na rachunek sprzedawcy przede wszystkim innemu przedsiębiorstwu Społecznemu.

Ogłoszenie ogólnych warunków dostaw nie ma charakteru promulgacyjnego, tak, że nie domniemywa się, że są znane odbiorcom, chyba że pozostają oni w stałych stosunkach umownych ze sprzedawcami danego towaru. Z tego też względu przy zawieraniu umów na dostawę towarów, dla których są ustalone ogólne warunki dostaw sprzedawca powinien dołączyć tekst ogólnych warunków dostaw danego towaru do umowy lub pisma, którym przyjmuje obowiązek dostawy.

Zaznaczyć należy, że w związku z uchyleniem mocy obowiązującej rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 grudnia 1924 r. o organizacji Giełd (Dz. U. R. P. z 1930 r. Nr 23 poz. 209) czynności, do wykonania których w myśl ogólnych warunków dostaw zbóż i przetworów zbożowych oraz owoców, warzyw i ziemniaków wczesnych w stanie świeżym właściwe byłyby organy b. Giełd Zbożowo-Towarowych, przechodzą na właściwe organy Państwowej Inspekcji Handlowej powołanej dekretem z dnia 21 września 1950 r. (Dz. U. R. P. Nr 44 poz. 396).

Przegląd ustawodawstwa gospodarczego

za czas od dnia 15 października do 15 listopada 1950 r. (Dz. U. R. P. Nr 47-50) z uwzględnieniem uchwał, zarządzeń, instrukcji i okólników ogłoszonych w Monitorze Polskim, Biuletynie PKPG i Dziennikach Urzędowych

PLANOWANIE

W nr. A-109 Monitora Polskiego pod poz. 1374 opublikowano zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 2 września 1950 r. w sprawie ustalenia listy jednostek gospodarczych obowiązywałych do zawierania umów generalnych i bezpośrednich oraz ustalenia terminu zawierania umów planowych na rok 1950. Zarządzenie ustala, które jednostki gospodarcze zawierają z Ministerstwem Obrony Narodowej i Ministerstwem Bezpieczeństwa Publicznego umowy generalne i bezpośrednie na dostawę towarów na zapatrzenie tych resortów oraz ustala terminy zawierania tych umów jak również umów szczegółowych, (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego Nr 10/28 str. 275).

W nr. A-115 Monitora Polskiego pod poz. 1437 opublikowano uchwałę Prezydium Rządu z dnia 21 października 1950 r. o zmianie uchwały Prezydium Rządu z dnia 29 lipca 1950 r. w sprawie oszczędności w zużywaniu papieru (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 9/27 str. 237). Zmiana dotyczy składania Biuru do Spraw Papieru zapotrzebowania na druki akcydensowe.

W nr. A-119 Monitora Polskiego pod poz. 1471 opublikowano uchwałę Prezydium Rządu z dnia 21 października 1950 r. w sprawie trybu zapatrzenia i rozdzielnictwa wytworów hutniczych na rok 1951. Uchwała odnosi się do wszystkich wytworów hutnic-

twy żelaznego, objętych rozdzielnikiem kontyngentowym na rok 1951, z wyjątkiem stali szlachetnej oraz wyrobów ze stali szlachetnej, i zawiera postanowienia dotyczące metod dystrybucji i trybu postępowania przy realizacji kontyngentów, terminarza harmonogramów oraz specjalnych uprawnień „Censtrostałi”. Do uchwały dołączone są listy kontyngentobiorców z podziałem na poszczególne resorty.

W nr. 21 Biuletynu PKPG pod poz. 232 ogłoszono zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 20 września 1950 r. w sprawie opracowywania terenowych planów gospodarczych na rok 1951 w związku z nowym podziałem administracyjnym Państwa. Zarządzenie reguluje sposób sporządzania planów terenowych w związku z utworzeniem nowych województw (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 8/26 str. 214).

W tymże numerze pod poz. 233 opublikowano zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 21 września 1950 r. w sprawie pogłębienia systemu oszczędzania w 1950 r. (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 3/21 str. 56). W myśl zarządzenia realizacja zadań oszczędnościowych dokonywana będzie w drodze planowej walki o obniżenie kosztów własnych i zwiększenie socjalistycznej akumulacji. Koordynację tych prac sprawować mają komórki organizacyjne zajmujące się zagadnieniem kosztów własnych i ich planowania, koordynację zaś prac ministerstw w tym zakresie — Dyrektor Departamentu Kosztów i Polityki Cen PKPG. Jednocześnie zarządzenie znosi instytucje Komisarzy

Oszczędnościowych w Centralnych Zarządach i jednostkach równorzędnych.

W tymże numerze pod poz. 235 opublikowano zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego i Ministra Finansów z dnia 25 września 1950 r. w sprawie wytycznych dla Narodowego Planu Gospodarczego na rok 1951 w zakresie obniżenia kosztów własnych. Zarządzenie ustala wskaźniki obniżenia kosztów własnych jako minimalne żądanie w tym zakresie. Do zarządzenia dołączona jest tabela wskaźników obniżenia jednostkowych kosztów własnych materiałów, osobowych i ogólnych w r. 1951 w stosunku do ich poziomu w r. 1950 (w procentach) — dla poszczególnych resortów i gałęzi przemysłu.

W tymże numerze pod poz. 237 ogłoszono pismo okólne Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 18 września 1950 r. w sprawie interpretacji przepisów Instrukcji nr 20 co do zakresu i trybu uzgadniania lokalizacji ogólnej i szczegółowej obiektów inwestycyjnych. Pismo wyjaśnia, które przebudowy i rozbudowy obiektów inwestycyjnych włączanych do Narodowego Planu Gospodarczego wymagają uzgodnienia lokalizacji ogólnej i szczegółowej.

W tymże numerze pod poz. 240 ogłoszono pismo okólne Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 2 października 1950 r. w sprawie sporządzenia planu leśnictwa na 1951 rok. Pismo wyjaśnia, jakie organy sporządzają plany lasów stanowiących własność b. związków samorządu terytorialnego. Sposób sporządzania tych planów reguluje instrukcja PKPG nr 47.

Patrz: „Obrót Towarowy“ — ogólne warunki dostaw,

„Organizacja Urzędów“ — organizacja i podział czynności w wojewódzkich i powiatowych komisjach planowania gospodarczego,

— likwidacja Komisji do Spraw Papieru.

PRZEMYSŁ

Dziennik Ustaw RP Nr 47, poz. 428 zawiera dekret z dnia 12 października 1950 r. o wynalazczości pracowniczej.

Przepisy dekretu mają na celu wzmożenie wynalazczości pracowniczej jako istotnego czynnika rozwoju gospodarki narodowej. Dekret określa pojęcie uspołecznionego zakładu prac. pracownika, jak również pojęcie wynalazku, udoskonalenia technicznego i usprawnienia w rozumieniu przepisów dekretu, ustala prawo pracownika do otrzymania z Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej świadectwa autorskiego na wynalazek po uzyskaniu przez zakład pracy patentu na ten wynalazek, świadectwa o dokonaniu udoskonalenia technicznego lub zaświadczenia o dokonaniu pracowniczego usprawnienia po przyjęciu tego udoskonalenia lub usprawnienia do wykorzystania oraz prawo pracownika do wynagrodzenia za dokonany wynalazek, udoskonalenie techniczne lub usprawnienie. Dalsze przepisy dekretu regulują tryb postępowania w sprawach pracowniczych wynalazków, udoskonalień technicznych i usprawnień, a w przepisach końcowych między innymi obejmuje tym działaniem wzory użytkowe i zdobnicze, których twórcami są pracownicy uspołecznionych zakładów pracy, jak również pracownice wynalazki, udoskonalenia techniczne i usprawnienia, dokonane przez pracowników stowarzyszeń wyższej użyteczności, związków zawodowych i organizacji społecznych.

Patrz: „Organizacja urzędów“ — Urząd Dozoru Technicznego.

ROLNICTWO

W nr. 11 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Rolnictwa pod poz. 81 ogłoszono zarządzenie Ministrów Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Administracji Publicznej z dnia 15 kwietnia 1950 r. w sprawie postępowania przy przenoszeniu osadników z gospodarstw przeznaczonych dla Państwowych Gospodarstw Rolnych na gospodarstwa zamienne. Zarządzenie określa obowiązki w powyższym przedmiocie prezydentów powiatowych rad narodowych (referatów osiedleńczych) oraz zespołów Państwowych Gospodarstw Rolnych, warunki dokonania przesiedlenia oraz tryb postępowania.

W tymże numerze pod poz. 86 ogłoszono okólnik z dnia 4 sierpnia 1950 r. w sprawie zakresu działalności służby weterynaryjnej pracującej w rzeźniach. Okólnik wyjaśnia, co z mocy poszczególnych obowiązujących przepisów należy do obowiązków służby weterynaryjnej, pracującej w rzeźniach.

Patrz: „Podatki i Daniny Publiczne“ — ulgi w podatkach w związku z likwidacją odlogów.

„Oświata i nauka“ — szkolnictwo rolnicze.

LEŚNICTWO

W Dzienniku Ustaw RP Nr 49, poz. 448 podano dekret z dnia 26 października 1950 r. o zmianie ustawy o państwowym gospodarstwie leśnym.

Nowela uzupełnia przepis art. 7, ust. 2, lit. d powyższej ustawy (Dz. U. R. P. z 1949 r. Nr 29, poz. 271) postanowieniem, że zmiana uprawy leśnej na inny rodzaj użytkowania dopuszczalna jest — przy istnieniu innych wymaganych warunków — również wtedy, gdy jest niezbędna dla realizacji planów gospodarczych.

Patrz: „Planowanie“ — sporządzanie planu leśnictwa na r. 1951.

BUDOWNICTWO

W nr. 21 Biuletynu PKPG pod poz. 230 ogłoszono zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 18 września 1950 r. w sprawie zasad oszczędnego projektowania. Zarządzenie nakazuje Biurom Projektów stosowanie przy opracowywaniu dokumentacji technicznej ogólnych zasad oszczędnego projektowania podanych w dołączonej do zarządzenia instrukcji ramowej. Szczegółowe zasady będą opracowane przez poszczególne Biura i zaakceptowane przez właściwe ministerstwa. W związku z podanymi zasadami Biura powinny zrewidować już opracowane projekty.

W tymże numerze pod poz. 231 ogłoszono zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 18 września 1950 r. w sprawie kontroli prac projektowych w biurach projektów. Zarządzenie stanowi, że dokumentacja techniczna wykonywana w biurach projektów przez poszczególnych projektantów lub grupy projektantów powinna być kontrolowana w toku jej opracowywania. Kontrolę dokonuje rada techniczna oraz dział (sekcja) weryfikacji biur projektów. Zarządzenie określa skład i zakres działania rady technicznej oraz organizacji i zakres działania działu (sekcji) weryfikacji. Organy te powinny być utworzone w każdym biurze projektów.

W tymże numerze pod poz. 238 ogłoszono pismo okólne Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 19 września 1950 r. w sprawie zawierania przez inwestorów umów wstępnych z inspektoratami nadzoru na rok 1951. (Patrz: Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego Nr 11/29 str. 314 — 317).

W nr. 12 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Budownictwa pod poz. 137 ogłoszono zarządzenie Ministra Budownictwa z dnia 4 października 1950 r. w sprawie stosowania prefabrykatów w budownictwie ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb budownictwa seryjnego i masowego. Zarządzenie ma na celu wprowadzenie planowego stosowania prefabrykatów w budownictwie. Do zarządzenia dołączona jest instrukcja zawierająca wytyczne ogólne i szczegółowe, listę prefabrykatów stosowanych w budownictwie miejskim, wiejskim, przemysłowym i komunikacyjnym oraz tabele udziału prefabrykacji w kosztach budowy.

W tymże numerze pod poz. 143 ogłoszono pismo okólne z dnia 1 września 1950 r. w sprawie warunków здаwania i odbioru budynków mieszkalnych ZOR. Pismo to w uzupełnieniu instrukcji załączonej do zarządzenia Ministra Budownictwa z dnia 10 lipca 1950 r. (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego Nr 10/28 str. 276) wyjaśnia, że brak tynków zewnętrznych i innych robót elewacyjnych nie stanowi przeszkody do przekazywania budynków mieszkalnych do użytkowania.

Patrz: „Dostawy, Roboty i Usługi” — udzielanie zamówień Centr. Biuru Projektów Architektonicznych i Budowlanych.

KOMUNIKACJA I ŁĄCZNOŚĆ

W nr. A-109 Monitora Polskiego pod poz. 1373 ogłoszono uchwałę Prezydium Rządu z dnia 4 października 1950 r. w sprawie zapewnienia bezpieczeństwa ruchu i ochrony pracy przy przewożeniu, przeładunku i magazynowaniu materiałów niebezpiecznych i szkodliwych. Uchwała zawiera przepisy dotyczące przewozu materiałów łatwo palnych, wybuchowych, trujących, żrących, duszących i rakotwórczych, ich opakowania oraz przechowywania w magazynach przejściowych. Przepisy te mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa ruchu i ochrony pracy. Doraźne zarządzenie w tym zakresie wydadzą zainteresowani ministrowie.

W nr. A.111 Monitora Polskiego pod poz. 1390 opublikowano okólnik nr 15 Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 11 października 1950 r. w sprawie kontroli zużycia paliwa przez pojazdy mechaniczne. Okólnik nakazuje wydanie niezwłocznie przewidzianych w rozdziale II pkt. 1. i 6 uchwały Prezydium Rządu z dnia 6 września 1950 r. w sprawie oszczędności paliw i smarów w gospodarce samochodowej i rolnej (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 10/28 str. 277) zarządzeń w sprawie kontroli zużycia paliwa przez wszystkich ministrów i kierowników urzędów centralnych i przesłanie odpisów tych zarządzeń do PKPG.

W nr. 21 Biuletynu PKPG pod poz. 227 opublikowano zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 17 marca 1950 r. ze zmianami wprowadzonymi zarządzeniem z dnia 27 września 1950 r. w sprawie zasad zaopatrzenia pojazdów mechanicznych w ogumienie w r. 1950. W myśl zarządzenia wszystkie pojazdy osobowe lub używające ogumienia typu osobowego należące do parku państwowego lub spółdzielczego, a także stanowiące własność instytucji wyższej użyteczności oraz instytucji społecznych, korzystających z dotacji państwowych, będą zaopatrywane w ogumienie drogą bezpośredniego zakupu w Centrali Handlowej Przemysłu Motoryzacyjnego „Motozbyt” w ilości 4 opon importowanych i 4 detek importowanych dla jednego pojazdu rocznie. Zarządzenie określa ponadto rodzaje

ogumienia zwolnione do sprzedaży wolnorynkowej. Szczegółowy tryb sprzedaży ustali instrukcja „Motozbyt”.

W tymże numerze pod poz. 234 ogłoszono zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 23 września 1950 r. w sprawie ograniczenia reekspekcji przesyłek towarowych na kolejach normalnotorowych. Zarządzenie mające na celu usprawnienie transportu drogowego określa przypadki, kiedy jest dopuszczalna reekspekcja przesyłek towarowych oraz przewiduje opłaty karne w przypadkach nieuzasadnionej reekspekcji.

OBRÓT TOWAROWY

Dziennik Ustaw RP Nr 47 poz. 433 ogłasza rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 4 października 1950 r. w sprawie urzędowego spisu leków.

Podaje ono znaczenie urzędowego spisu leków i reguluje obrót leków i surowców farmaceutycznych zamieszczonych w tym spisie, jak również zawiera przepisy dotyczące obrotu w okresie przejściowym leków nie umieszczonych w spisie. Rozporządzenie nie dotyczy leków pochodzenia zagranicznego oraz stosowanych w dentyście, w homeopatii bądź medycynie weterynaryjnej.

W Dzienniku Ustaw RP Nr 49, poz. 447 zamieszczono dekret z dnia 26 października 1950 r. o zmianie dekretu z dnia 5 sierpnia 1949 r. o reglamentacji niektórych surowców, półfabrykatów i wyrobów gotowych.

Zmiana dotyczy sankcyj karnych za naruszenie przepisów dekretu z dn. 5 sierpnia 1949 r. (Dz. U. R. P. Nr 46, poz. 341) albo rozporządzeń i ogłoszonych w Monitorze Polskim zarządzeń na jego podstawie wydanych.

Dziennik Ustaw RP Nr 49, poz. 455 przynosi rozporządzenie Rady Państwa z dnia 26 października 1950 r. o zmianie rozporządzenia Rady Państwa z dnia 13 czerwca 1947 r. w sprawie powołania i organizacji społecznych komisji kontroli cen.

W rozporządzeniu przytoczonym w tytule (Dz. U. R. P. z 1947 r. Nr 44, poz. 228) wprowadza się zmiany, dotyczące składu komisji, trybu wykonywania czynności przez społeczne komisje kontroli cen, wniosków komisji w przypadku stwierdzenia przestępstwa, określonego w ustawie z dnia 2 czerwca 1947 r. o zwalczaniu drożyzny i nadmiernych cen w obrocie handlowym (Dz. U. R. P. Nr 43, poz. 218) oraz zmiany w regulaminie społecznych Komisji Kontroli Cen, stanowiących załącznik do nowelizowanego rozporządzenia.

W nr. A.114 Monitora Polskiego pod poz. 1428 opublikowano zarządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 października 1950 r. w sprawie rejestracji aparatów rentgenowskich oraz zezwoleń na obrót, przerób i zużycie tych aparatów. (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 11/29 str. 303). Zarządzenie określa dane podlegające zgłoszeniu, sposób ewidencjonowania dowodów rejestracyjnych oraz tryb wydawania zezwoleń na obrót i przerób aparatów rentgenowskich. Właściwymi władzami do dokonywania rejestracji i wydawania zezwoleń są prezydium wojewódzkich rad narodowych (wydziały zdrowia).

Nr 20 Biuletynu PKPG pod poz. 226 zawiera zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 26 sierpnia 1950 r. w sprawie ogólnych warunków dostaw. Zarządzenie wydane w oparciu o ustawę z dnia 19 kwietnia 1950 r. o umowach planowych

w gospodarce socjalistycznej (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 6/24 str. 144) ustala ogólne warunki dostaw dla następujących towarów: 1) węgla kamiennego i brunatnego, brykietów z węgla kamiennego i brunatnego oraz koksu, 2) produktów naftowych oraz produktów syntetycznych i specjalnych pochodzenia krajowego i zagranicznego, 3) podstawowych artykułów przemysłu hutniczo-żelaznego, 4) metali nieżelaznych w blokach, ich stopów oraz półfabrykatów z metali nieżelaznych i ich stopów, 5) maszyn ciężkich i urządzeń technicznych, 6) maszyn włókienniczych, rolniczych, obrabiarek oraz ich części zamiennych, 7) sprzętu motoryzacyjnego i części zamiennych produkcji krajowej, 8) artykułów elektrotechnicznych, 9) wyrobów, miedzi i surowców ogniotrwałych, 10) fosforanu trójsodowego, siarczku sodu, siarczanu sodu, siarczanu glinu, wody utlenionej, szkła wodnego, wapna chlorowanego, kwasu octowego, karbidu, kwasu siarkowego technicznego, sody amoniakalnej, sody kaustycznej, kwasu solnego, acetonu, formaliny, kwasu mlekowego technicznego, rotaniny, smoły preparowanej, paku, oleju impregnacyjnego, benzolu motorowego, barwników i lepiku, 11) wapna, cementu, kamienia, papy i izolacji, szkła taflowego i budowlanego, kamionki, fajansu sanitarnego, terrakoty, glazury, cegły, pustaków, dochówek, kafli i klinkieru, 12) żwiru, pospółki i płasku, 13) prefabrykowanych artykułów betonowych, żelbetonowych, materiałów izolacyjnych, budowlanych i mat, 14) dłużyce i kłód tartacznych, łuszczarskich i zapalczanych, surowca kopalnianego, słupów teletechnicznych, energetycznych i radiofonicznych, papierówki, podkładów kolejowych, tarcicy i sklejki, 15) tkanin wełnianych (sukna, materiałów ubraniowych, płaszczowych, sukniowych i kostiumowych, koców, pledów, chustek, szali i tkanin specjalnych), waty, wataliny i przędzy wełnianej, 16) tkanin bawełnianych, środków opatrunkowych i przędzy bawełnianej, 17) tkanin lnianych i jutowych, przędzy lnianej i paskulanej, nici, worków i sienników oraz konfekcji lnianej, 18) tkanin technicznych oraz sukna i filców technicznych, 19) tkanin z jedwabiu naturalnego i sztucznego, gazy młynskiej, pluszy, dywanów i chodników, pasmanterii tkannej i plecionej, koronek, firanek i tiulu, nici ze stylonu i jedwabiu naturalnego, 20) artykułów przemysłu włókien sztucznych, 21) skór, obuwi, wyrobów futrzarskich, białoskórno-rekawiczniczych, pasów, artykułów technicznych, rymarskich i galanterii skórzaney, 22) artykułów gumowych i z tworzyw sztucznych, 23) towarów produkowanych przez przemysł papierniczy, 24) cukru białego i rafinady, 25) soli jadalnej, bydłęcej i przemysłowej, 26) zbóż i przetworów zbożowych, 27) mięsa wieprzowego, wołowego, cielęcego i baraniego, wędlin, tłuszców, konserw i kości, 28) owoców, warzyw i ziemniaków wczesnych w stanie świeżym, 29) jaj, 30) mleka w proszku, cukru mlekowego i kazeiny, 31) mleka spożywczego, 32) masła pochodzenia mleczarskiego, topionego, serów twardych, miękkich, topionych, twarogu jadalnego i śmietany, 33) drobiu, 34) ryb i przetworów rybnych.

Ogólne warunki dostaw są przedmiotem oddzielnego omówienia (str. 337).

Patrz: „Planowanie”—lista jednostek obowiązanych do zawierania umów planowych,

— zaopatrzenie i rozdzielnictwo wyrobów hutniczych.

„Rolnictwo” — obowiązek służby weterynaryjnej w rzeźniach.

„Komunikacja” — przewóz, przeładunek i magazynowanie materiałów niebezpiecznych.

„Organizacja Urzędów” — likwidacja Komisji do Spraw Papieru Drukowego.

W nr. A-109 Monitora Polskiego pod poz. 1375 ogłoszono zarządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 27 września 1950 r. w sprawie udzielania zamówień osobom nie wymienionym w § 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 lutego 1949 r. w sprawie dostaw, robót i usług na rzecz Skarbu Państwa, samorządu oraz niektórych kategorii osób prawnych. Zarządzenie upoważnia określone w załączonym do zarządzenia wykazie prezydium rad narodowych i niektóre przedsiębiorstwa komunalne do udzielania zamówień do wysokości określonych w wykazie sum osobom nie wymienionym w § 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 lutego 1949 r. bez potrzeby stwierdzania odmowy przyjęcia zamówienia przez osoby wymienione w tym paragrafie.

W nr. A-111 Monitora Polskiego pod poz. 1397 opublikowano zarządzenie Ministra Budownictwa z dnia 7 października 1950 r. w sprawie upoważnienia niektórych przedsiębiorstw podległych Ministrowi Budownictwa do udzielania zamówień osobom nie wymienionym w § 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 lutego 1949 r. Zarządzenie rozkłada przepisy obowiązującego w resorcie Ministerstwa Budownictwa zarządzenia z dnia 2 czerwca 1949 r. (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 3/21 str. 56) na przedsiębiorstwa: Państwowe Przedsiębiorstwo Fotogrametrii i Kartografii, Państwowe Przedsiębiorstwo Geodezyjne, Dyrekcja Miejsowych Przedsiębiorstw Budowlanych i Powiatowe Przedsiębiorstwa Budowlane.

Nr A-112 Monitora Polskiego pod poz. 1414 zawiera zarządzenie Prezesa Rady Ministrów, Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego i Ministrów: Finansów, Gospodarki Komunalnej, Górnictwa, Przemysłu Ciężkiego, Przemysłu Lekkiego, Przemysłu Rolnego i Spożywczego, Handlu Wewnętrznego, Rolnictwa i Reform Rolnych, Żeglugi, Leśnictwa, Komunikacji, Zdrowia oraz Budownictwa z dnia 31 sierpnia 1950 r. w sprawie udzielania zamówień centralom prywatnego przemysłu oraz w sprawie stwierdzenia odmowy przyjęcia zamówienia przez osoby, o których mowa w § 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 lutego 1949 r. Zarządzenie stanowi, że centrale prywatnego przemysłu wymienione w załączniku do zarządzenia należy pod względem udzielania im zamówień traktować na równi z przedsiębiorstwami państwowymi z tym, że udzielenie zamówienia tym centralom może nastąpić za pisemną zgodą odpowiedniego przedsiębiorstwa państwowego spośród wymienionych na wykazie stanowiącym również załącznik do zarządzenia. Ponadto zarządzenie stanowi, że uprawnionymi do stwierdzania odmowy przyjęcia zamówienia są wyłącznie odmowne przedsiębiorstwa zamieszczone na wykazie stanowiącym załącznik do zarządzenia. Wykaz ten może być zmieniany w drodze obwieszczeń Przewodniczącego PKPG. Z dniem wejścia w życie zarządzenia traci moc obowiązującą wszelkie zarządzenia określające, kto jest uprawniony do stwierdzania odmowy przyjęcia zamówienia.

W tymże numerze pod poz. 1415 ogłoszono zarządzenie Ministrów: Handlu Wewnętrznego oraz Kultury i Sztuki z dnia 7 sierpnia 1950 r. w sprawie ustalenia cen przy zakupie dzieł sztuki oraz artystycznych przedmiotów użytkowych. W myśl zarządzenia przy zakupie dzieł sztuki i artystycznych przedmiotów użytkowych przez jednostki obowiązane do stosowania przepisów o dostawach, robotach i usługach

gach ceny ustala przedsiębiorstwo państwowe: „Dziela Sztuki i Antyki“, w którym powołana zostaje oddzielna Komisja Zatwierdzania Cen. Regulamin ustalający sposób działania Komisji nada Minister Kultury i Sztuki.

W nr. A-120 Monitora Polskiego pod poz. 1477 ogłoszono zarządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 30 października 1950 r. w sprawie upoważnienia organów wodno-melioracyjnych do udzielania zamówień osobom, nie wymienionym w § 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 lutego 1949 r. Zarządzenie upoważnia wydziały rolnictwa i leśnictwa prezydentów wojewódzkich rad narodowych i podległe tym wydziałom rejonowe kierownictwa robót wodno-melioracyjnych do udzielania w terminie do dnia 31 grudnia 1950 r. zamówień na roboty melioracyjne i związane z melioracją do wysokości określonych sum osobom nie wymienionym w § 8 rozporządzenia z dnia 19 lutego 1950 r. bez potrzeby stwierdzenia odmowy przyjęcia zamówienia przez osoby wymienione w tym paragrafie.

W nr. 12 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Budownictwa pod poz. 136 ogłoszono zarządzenie Ministra Budownictwa z dnia 23 września 1950 r. w sprawie zlecania dokumentacji technicznej Centralnemu Biuru Projektów Architektonicznych i Budowlanych. Do zarządzenia dołączona jest umowa z dnia 22 sierpnia 1950 r. zawarta między Ministerstwem Budownictwa a Centralnym Biurem Projektów Architektonicznych i Budowlanych odnośnie opracowywania przez to Biuro dokumentacji technicznej na zlecenie inwestorów bezpośrednich. Zarządzenie reguluje tryb udzielania zleceń przy zastosowaniu wzoru dołączonego do zarządzenia.

W nr. 11 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 28 sierpnia 1950 r. w sprawie upoważnienia wydziałów rolnictwa i leśnictwa prezydentów wojewódzkich rad narodowych (oddziałów wodno-melioracyjnych, podległych tym wydziałom rejonowych kierownictw robót wodno-melioracyjnych) do udzielania zamówień na roboty, dostawy i usługi. Zarządzenie upoważnia wydziały rolnictwa i leśnictwa do udzielania zamówień na dostawy, roboty i usługi związane z melioracją do wysokości 10.000.000 zł, a rejonowe kierownictwa robót wodno-melioracyjnych — do wysokości 500.000 zł.

Patrz: „Obrót Towarowy“ — ogólne warunki dostaw.

FINANSE

Dziennik Ustaw RP Nr 50, poz. 469 przynosi ustawę z dnia 28 października 1950 r. o zmianie systemu pieniężnego.

Ustawa wprowadza w Państwie Polskim nową jednostkę pieniężną, którą jest złoty równy 0,222168 grama czystego złota; złoty dzieli się na 100 groszy. Znakami pieniężnymi, mającymi obieg prawny, są wyłącznie banknoty i monety (bilon) emitowane przez Narodowy Bank Polski i opiewające na złote i grosze wyżej określone. Banknoty Narodowego Banku Polskiego, opiewające na złote dotychczasowe, przestały być prawnym środkiem płatniczym z upływem dnia 29 października 1950 r.

Narodowy Bank Polski w okresie od 30 października do 8 listopada 1950 r. wymieniał banknoty, opiewające na złote dotychczasowe, na znaki pieniężne, emitowane na podstawie niniejszej ustawy. Banknoty dotychczasowe, nie przedstawione do wymiany w terminie wyżej oznaczonym, zostały unieważnione.

Ustawa podaje przepisy w sprawie przeliczania publiczno- i prywatnoprawnych zobowiązań, opiewa-

jących na złote dotychczasowe oraz w sprawie przeliczania wszystkich sum wyrażonych w złotych dotychczasowych, a wymienionych w przepisach prawnych, obowiązujących w dniu wejścia w życie ustawy.

Ustawa weszła w życie z dniem 30 października 1950 r.

W tymże numerze Dz. U. R. P. pod poz. 460 ogłoszona została ustawa z dnia 28 października 1950 r. o zakazie posiadania walut obcych, monet złotych, złota i platyny oraz zaostreżenie kar za niektóre przestępstwa dewizowe. Osoby posiadające w dniu wejścia w życie ustawy na obszarze Państwa waluty obce, monety złote, złoto lub platynę obowiązane są zgłosić je Narodowemu Bankowi Polskiemu do dnia 13 listopada 1950 r. włącznie oraz bądź odprzedać je Narodowemu Bankowi Polskiemu, bądź złożyć wniosek do Komisji Dewizowej o zezwolenie na dalsze posiadanie. Niedopełnienie tego obowiązku karane jest więzieniem. Obrót wszelkiego rodzaju walutą obcą, monetami złotymi, złotem lub platyną bez zezwolenia Komisji Dewizowej pociąga za sobą karę więzienia albo dożywotniego więzienia, albo karę śmierci. Sprawy o przestępstwa określone w przepisach ustawy rozpoznaje sąd wojewódzki z tym, że sprawy o obrót obcymi walutami, monetami złotymi, złotem lub platyną rozpoznawane są w postępowaniu doraźnym. Dekret z dnia 26 kwietnia 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi pozostaje w mocy, o ile ustawa nie zawiera odmiennych postanowień.

Pod poz. 461 tegoż Dz. U. R. P. znajdujemy rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 28 października 1950 r. w sprawie określenia stosunku przeliczenia niektórych zobowiązań. (Zobacz notatkę na str. 353).

W nr. A-108 Monitora Polskiego pod poz. 1358 opublikowano zarządzenie Ministra Finansów z dnia 23 września 1950 r. w sprawie inwentaryzacji oraz prac przygotowawczych do zamknięć rachunkowych. Zarządzenie nakazuje przeprowadzenie inwentaryzacji przez przedsiębiorstwa i zakłady na podstawie odrębnych zarządzeń właściwych władz naczelnych i określa, co ma być objęte inwentaryzacją oraz sposób jej sporządzania, a ponadto zawiera przepisy dotyczące odpisywania niedoborów i ubytków oraz wyliczenia składników majątkowych. Do zarządzenia dołączona jest instrukcja w sprawie przeprowadzenia inwentaryzacji.

W nr. A-110 Monitora Polskiego pod poz. 1380 ogłoszono decyzję Ministra Finansów z dnia 4 października 1950 r. o zmianie decyzji Ministra Skarbu z dnia 17 lutego 1950 r. w sprawie wyznaczenia Państwowego Banku Rolnego likwidatorem niektórych spółdzielni kredytowych i odwołania dotychczasowych likwidatorów tychże spółdzielni kredytowych (Monitor Polski nr A-37 poz. 442). Wykaz dołączony do poprzedniej decyzji został zastąpiony nowym wykazem, który zawiera nazwy spółdzielni położonych w poszczególnych województwach. Likwidatorem tych spółdzielni jest Państwowy Bank Rolny.

W nr. A-111 Monitora Polskiego pod poz. 1386 ogłoszona została decyzja Ministra Skarbu z dnia 9 października 1950 r. o uznaniu instytucji kredytu długotermiowego za rozwiązane. Decyzją tą zostały rozwiązane: Towarzystwa Kredytowe Miejskie i Ziemiańskie oraz Towarzystwo Kredytowe Przemysłu Polskiego.

W nr. A-113 Monitora Polskiego pod poz. 1424 opublikowano okólnik Ministra Finansów z dnia 20 października 1950 r. w sprawie księgowania nakładów na kapitalne remonty w obcych obiektach. Okół-

nik wyjaśnia, z jakich środków powinny być finansowane kapitalne remonty w obcych obiektach oraz sposób ich księgowania. Wyjaśnienia dotyczą przedsiębiorstw uspołecznionych, prowadzących księgowość w oparciu o jednolity plan kont dla przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych.

Nr A-116 Monitora Polskiego pod poz. 1446 zawiera uchwałę Rady Ministrów z dnia 28 października 1950 r. w sprawie zmiany systemu pieniężnego. Uchwała zawiera uzasadnienie potrzeby zmiany systemu oraz przepisy dotyczące wprowadzenia tej zmiany, a w szczególności nowego pieniądza, plac i cen, przeliczenia zobowiązań, walki ze spekulacją walutową, kursu pieniądza polskiego w stosunku do walut obcych, jednorazowych wynagrodzeń wyrównawczych oraz dodatków i zasiłków.

W nr. A-116 Monitora Polskiego pod poz. 1447 ogłoszono instrukcję Rady Ministrów z dnia 28 października 1950 r. w sprawie wypłat, rent, emerytur, zaopatrzeń i stypendiów w związku ze zmianą systemu pieniężnego. Instrukcja reguluje sposób przeliczania i wypłaty przez urzędy pocztowe rent, emerytur i innych stałych okresowych zaopatrzeń wysyłanych przed dniem 30 października 1950 r. Instrukcja stanowi ponadto, że osobom pobierającym emerytury, renty i inne stałe zaopatrzenia wypłacony będzie jednorazowy zasiłek w wysokości zależnej od daty wypłaty emerytury, renty itp., a stypendystom szkół wyższych — jednorazowy dodatek w wysokości 70 zł.

W tymże numerze pod poz. 1449 opublikowano zarządzenie Ministra Finansów z dnia 30 października 1950 r. w sprawie zgłaszania w walut obcych, monet złotych oraz złotych i platynowych. Zarządzenie wyjaśnia niektóre postanowienia omówionej wyżej ustawy z dnia 28 października 1950 r. o zakazie posiadania walut itd., a w szczególności określa, co podlega zgłoszeniu, kogo dotyczy obowiązek zgłoszenia oraz tryb postępowania przy zgłaszaniu wniosków do Komisji Dewizowej.

W tymże numerze pod poz. 1450 ogłoszono instrukcję Ministra Finansów z dnia 29 października 1950 r. w sprawie księgowego ujęcia przeliczeń, wyników z zmiany systemu pieniężnego oraz przeliczenia planów gospodarczych przedsiębiorstw na 1950 r. Instrukcja reguluje sposób sporządzania bilansów, dokonania księgowania i otwarcia właściwych kont w związku ze zmianą systemu pieniężnego.

W nr. A-117 Monitora Polskiego pod poz. 1452 ogłoszono instrukcję Rady Ministrów z dnia 28 października 1950 r. o przeliczeniach cen, taryf i opłat w związku ze zmianą systemu pieniężnego. Instrukcja stosuje się do cen, taryf i opłat w komunikacji kolejowej, samochodowej, wodnej, powietrznej, miejskiej i podmiejskiej, w spedycji, gospodarce komunalnej, służbie zdrowia, leśnictwie, instytucjach i zakładach kulturalno-artystycznych (kinach, teatrach, muzeach itp.), w poczcie, telegrafii i telefonii, do opłat górniczych, administracyjnych, skarbowych i sądowych oraz wszelkich innych należności za odpłatne świadczenie rzeczy bądź usług z wyjątkiem sprzedaży towarów i usług w obrocie handlowym. Opłaty te są przeliczane w stosunku 3 do 100 przy zastosowaniu zaokrągleń w myśl zasad podanych w instrukcji.

W nr. A-118 Monitora Polskiego pod poz. 1465 ogłoszono zarządzenie Ministra Finansów z dnia 30 października 1950 r. w sprawie przeliczania oraz wypłat należności za bilety skarbowe i obligacje Premiiowej Pożyczki Odbudowy Kraju 1946 r. Zarządzenie wydane w wykonaniu omówionej wyżej uchwały w sprawie zmiany

systemu pieniężnego stanowi, że wypłata należności za bilety skarbowe oraz wylosowane do promiowania i umorzenia obligacje Premiiowej Pożyczki Odbudowy Kraju następuje w stosunku 100 zł dotychczasowych równe 1 złotemu w nowym pieniądzu. Walory te powinny być księgowane odpowiednio do przeliczenia.

W tymże numerze pod poz. 1466 opublikowano opartą na tej samej podstawie instrukcję Ministra Finansów z dnia 30 października 1950 r. w sprawie księgowego ujęcia w rachunkowości podatników, nie będących podmiotami gospodarki uspołecznionej, przeliczeń, wyników z zmiany systemu pieniężnego. Instrukcja zawiera przepisy dotyczące księgowania w księgach handlowych, uproszczonych i podatkowych oraz sposobu przeliczania należności podatkowych.

W numerze A-119 Monitora Polskiego pod poz. 1467 opublikowano uchwałę Prezydium Rządu z dnia 3 listopada 1950 r. w sprawie przeliczenia nowego pieniądza w wkładach SFO niektórych kategorii rzemieślników a pod poz. 1469 — okólnik Ministra Finansów z dnia 4 listopada 1950 r. w tym samym przedmiocie. Z aktów tych wynika, że wkłady na SFO wniesione przez rzemieślników, którzy w 1950 r. osiągają dochody z II grupy źródeł przychodów (w rozumieniu przepisów o podaniu dochodowym) albo też opłacają w tym roku podatek obrotowy i dochodowy w formie ryczałtu, podlegają przeliczeniu w stosunku 100 zł dotychczasowych równe 3 zł w nowym pieniądzu.

W tymże numerze pod poz. 1470 ogłoszono uchwałę Rady Ministrów z dnia 3 listopada 1950 r. w sprawie Powszechnej Kasy Oszczędności. Uchwała przewiduje rozbudowę szerokiej sieci placówek przyjmujących i wypłacających wkłady oszczędnościowe, a w szczególności utworzenie takich placówek w większych zakładach pracy, wprowadzenie uproszczeń w dotychczasowych manipulacjach przy wpłatach i wypłatach, podniesienie oprocentowania wkładów oszczędnościowych oraz wprowadzenie książeczek oszczędnościowych nowego rodzaju.

W nr. 24 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Finansów pod poz. 146 opublikowano decyzję Ministra Finansów z dnia 10 października 1950 r. w sprawie umorzenia niektórych prywatno-prawnych wierzytelności państwowych. Decyzją tą umorzone zostały wszelkie wierzytelności państwowe nie przekraczające kwoty 100 zł (wg wartości sprzed reformy systemu pieniężnego), a pozostałe z mocy przepisów dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemiedkich. Jednocześnie podlegają umorzeniu odnośnie koszty egzekucyjne.

PODATKI I DANINY PUBLICZNE

Dziennik Ustaw RP Nr 48, poz. 438 publikuje rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 października 1950 r. w sprawie obniżenia podatku gruntowego podatnikom, którym grunty weszły w skład rolniczych spółdzielni produkcyjnych lub zrzeszeń uprawy ziemi.

Podatnikom podatku gruntowego, którzy w 1950 r. wstąpili do zarejestrowanych rolniczych spółdzielni wytwórczych i rolniczych zespołów spółdzielczych oraz dokonali zespołowo siewów jesiennych przysługuje się ulga w podatku gruntowym za rok podatkowy 1950 w wysokości 50% drugiej raty podatku wymierzonego za ten rok. Podatnikom podatku gruntowego, którzy w 1950 r. wstąpili do zarejestrowanych zrzeszeń uprawy ziemi oraz dokonali zespołowo siewów jesiennych, przysługuje się także ulga, lecz tylko

z gruntów włączonych przez podatnika do wspólnej uprawy.

Rozporządzenie przewiduje również odpowiednie stosowanie powyższych ulg do podatników podatku gruntowego, którzy w 1950 r. po dokonaniu indywidualnych zasiewów jesiennych wstąpili do zarejestrowanych rolniczych spółdzielni produkcyjnych lub zrzeszeń uprawy ziemi.

W Dzienniku Ustaw RP Nr 49, poz. 449 znajdujemy dekret z dnia 26 października 1950 r. o podatku obrotowym.

Przepisy tego dekretu dotyczą osób fizycznych, spadków nie objętych oraz nie będących podmiotami gospodarki uspołecznionej osób prawnych, rzyszych nie posiadających osobowości prawnej. W odniesieniu do powyższych podatników tracą moc obowiązującą przepisy:

1) dekretu z dn. 25 października 1948 r. o podatku obrotowym (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 413) z wyjątkiem przepisów art. 32 tegoż dekretu i 2) ustaw szczególnych w częściach dotyczących podmiotowych zwolnień od podatku obrotowego z wyjątkiem art. 29 i 35 dekretu z dn. 25 października 1948 r. o reformie bankowej (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 412).

Dekret ustala ogólne zasady opodatkowania oraz normuje opodatkowanie obrotu towarowego i obrotu nietowarowego. Dekret wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1951 r.

W tymże numerze Dz. U. R. P. pod poz. 450 ogłoszono dekret z dnia 26 października 1950 r. o podatku dochodowym.

Obowiązkowi podatkowemu według zasad tego dekretu podlegają te same podmioty, których dotyczy wyżej omówiony dekret o podatku obrotowym. W odniesieniu do tych podatników tracą moc obowiązującą przepisy: 1) dekretu z dn. 25 października 1948 r. o podatku dochodowym (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 414) i 2) ustaw szczególnych w częściach dotyczących podmiotowych zwolnień od podatku dochodowego z wyjątkiem art. 29 i 35 dekretu z dnia 25 października 1948 r. o reformie bankowej. Dekret wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1951 r.

Pod poz. 451 tegoż nr-u Dz. U. R. P. zamieszczono dekret z dnia 26 października 1950 r. o zmianie dekretu o postępowaniu podatkowym.

W dekrete z dn. 16 maja 1946 r. o postępowaniu podatkowym omawiana nowela wprowadza zmiany organizacyjne i terminologiczne, wynikające z ustawy o terenowych organach jednolitej władzy państwowej, określa uprawnienia Ministra Finansów w zakresie zarządu daninami publicznymi, zmienia przepisy dotyczące właściwości miejscowej w sprawach podatkowych, wprowadza dla władz i urzędów państwowych, podmiotów gospodarki uspołecznionej, organizacji politycznych, związków wyznaniowych i stowarzyszeń obowiązek ustanawiania osoby odpowiedzialnej za czynności związane z pobieraniem podatku od wynagrodzeń, zmienia częściowo przepisy dotyczące badania ksiąg handlowych lub podatkowych, wzywania stron i doręczania pism, przesuwania, odraczania i przywracania terminów, wprowadza nowy dział o zgłaszaniu obowiązku podatkowego, nowelizuje przepisy dotyczące mocy dowodowej w sprawach podatkowych ksiąg handlowych i podatkowych, przepisy dotyczące obowiązku udzielania organom finansowym informacji i danych niezbędnych w postępowaniu przed organami finansowymi, przepisy dotyczące odwołań od decyzji tych organów oraz niektóre inne.

Osobny dział nowela poświęca Obywatelskim Komisjom Podatkowym, działającym przy organach finansowych pierwszej instancji i powołanym do orzekania o wysokości podstawy opodatkowania w zakresie danin publicznych, pobieranych na rzecz Skarbu Państwa.

Dekret wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia (28.X.1950 r.) i z dniem wejścia jego w życie tracą moc obowiązującą: 1) dekret z dn. 14 kwietnia 1948 r. o sposobie udowadniania przez podatnika przychodów gotówkowych (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 141), 2) art. 22 — 29 dekretu z dnia 25 października 1948 r. o podatku obrotowym, 3) art. 14 ustawy z dnia 2 czerwca 1947 r. o obywatelskich komisjach podatkowych i lustratorach społecznych (Dz. U. R. P. z 1948 r. Nr 31 poz. 216) oraz przepisy tej ustawy w części dotyczącej obywatelskich komisji podatkowych.

W dalszym ciągu w tymże numerze Dz. U. R. P. pod poz. 452 spotykamy dekret z dn. 26 października 1950 r. o zobowiązaniach podatkowych.

Zawiera on przepisy ogólne, dotyczące powstania, zasad ustalania i zabezpieczenia zobowiązań podatkowych oraz działy szczególne, traktujące o zaliczkach i przedpłatach na zaliczki, zryczałtowania podatków, terminów płatności, odsetek za zwłokę i do datku za zwłokę, odpowiedzialności podatkowej, ulg w spłacie zobowiązań podatkowych oraz wygaśnięcia zobowiązań podatkowych.

Dekret wchodzi w życie w dwa tygodnie po jego ogłoszeniu i z dniem wejścia w życie traci moc obowiązującą dekret z dnia 26 maja 1946 r. o zobowiązaniach podatkowych (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 173 z późniejszymi zmianami) i art. 48 ust. 2 ustawy z dn. 29 października 1950 r. o spółdzielniach (Dz. U. R. P. z 1950 r. Nr 25, poz. 232) w odniesieniu do zobowiązań podatkowych.

Pod kolejną poz. 453 tegoż numeru Dz. U. R. P. ogłoszono dekret z dnia 26 października 1950 r. o zmianie dekretu o opłacie skarbowej.

W dekrete z dnia 3 lutego 1947 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. R. P. z 1949 r. Nr 53, poz. 419) wprowadza się zmiany terminologiczne, wynikające z przekształcenia urzędu Ministra Skarbu na urząd Ministra Finansów i z ustawy o terenowych organach jednolitej władzy państwowej oraz zmiany merytoryczne w przepisach dotyczących terminów wykonania obowiązku uiszczenia opłaty skarbowej, stawek opłaty skarbowej od weksli in blanco, opłaty od weksli, do których nie użyto urzędowego blankietu, jak również zmiany w tabeli opłat skarbowych, stanowiącej załącznik do dekretu z dnia 3 lutego 1947 r.

Dekret wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia, które nastąpiło w dniu 28 października 1950 r.

Pod pozycją 454 Dz. U. R. P. Nr 49 zamieszczono dekret z dnia 26 października 1950 r. o zmianie dekretu o podatku od nabycia praw majątkowych.

Zmiany w dekrete z dn. 3 lutego 1947 r. (Dz. U. R. P. z 1949 r. Nr 53, poz. 418) dotyczą zwolnień podmiotowych od podatku od nabycia praw majątkowych, solidarnej odpowiedzialności podatników gospodarki nieuspołecznionej, ustalania podstawy wymiaru i ograniczeń prawa rozporządzania prawami majątkowymi przed uiszczeniem podatku.

Dekret wchodzi w życie po upływie 30 dni od ogłoszenia.

W nr. A-108 Monitora Polskiego pod poz. 1353 ogłoszono zarządzenie Ministra Finansów z dnia 26 sierpnia 1950 r. zmieniające zarządzenie Ministra Skarbu z dnia 24 maja 1949 r. w sprawie częściowego lub całkowitego zwolnienia niektórych kategorii wynagrodzeń oraz przyznające zwolnienie od podatku od wynagrodzeń i przyznające zwolnienie z tytułu przyznania przysługującego z okazji „Święta Górnika”. Zmiany dotyczą podatku od wynagrodzeń dodatkowych. Ponadto w myśl zarządzenia wolne są od podatku świadczenia pieniężne i w naturze udzielane

pracownikiem przemysłu węglowego z okazji „Święta Górnika“.

W nr. A-111 Monitora Polskiego pod poz. 1387 opublikowano okólnik Ministra Finansów z dnia 30 września 1950 r. w sprawie stosowania do państw obcych i personelu przedstawicielstw tych państw w Polsce zwolnień podmiotowych w podatku od nabycia praw majątkowych i w opłacie skarbowej od podań i świadectw. Okólnik wyjaśnia, w jakich przypadkach mogą być stosowane zwolnienia podatkowe przy zachowaniu zasady wzajemności. Na dowód zachowania tej zasady organy skarbowe powinny żądać zaświadczenia Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

W tymże numerze pod poz. 1391 opublikowano zarządzenie Ministra Finansów z dnia 3 października 1950 r. o ustaleniu wykazu przedsiębiorstw państwowych, wolnych od podatku dochodowego w roku podatkowym 1950. Do zarządzenia dołączony jest wykaz obejmujący 11 przedsiębiorstw.

Pod następną pozycją 1392 ogłoszono zarządzenie Ministra Finansów z dnia 3 października 1950 r. o ustaleniu wykazu przedsiębiorstw państwowych, których świadectwa wolne są od podatku obrotowego w roku 1950. Dołączony wykaz obejmuje 9 przedsiębiorstw.

W nr. A-112 Monitora Polskiego pod poz. 1405 ogłoszono uchwałę Rady Ministrów z dnia 14 października 1950 r. w sprawie zwolnienia od handlowego podatku obrotowego niektórych obrotów rolniczych spółdzielni „Samopomoc Chłopska“. W myśl uchwały zwolnione od podatku obrotowego są obroty osiągnięte z hurtowej sprzedaży cukru białego przez powiatowe związki gminnych spółdzielni „Samopomoc Chłopska“ oraz ze sprzedaży (wymiany) zbóż konsumpcyjnych i siewnych przez powiatowe związki gminnych spółdzielni „Samopomoc Chłopska“ i gminne spółdzielnie „Samopomoc Chłopska“.

W nr. A-113 Monitora Polskiego pod poz. 1417 ogłoszono uchwałę Rady Ministrów z dnia 14 października 1950 r. w sprawie zatwierdzenia zarządzenia Ministra Skarbu z dnia 15 lutego 1950 r. w brzmieniu ustalonym zarządzeniami Ministra Finansów z dnia 5 lipca oraz 22 września 1950 r. w sprawie poboru w r. 1950 podatku obrotowego od przedsiębiorstw państwowych i państwowo-społdzielczych, objętych zasadami systemu finansowego (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 4/22 str. 87 i nr 9/27 str. 240). Uchwała zatwierdza wydane uprzednio zarządzenie Ministra Skarbu, przy czym wprowadza jeszcze dodatkowo zmiany dotyczące opodatkowania przedsiębiorstw przemysłu cukrowniczego.

W nr. 24 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Finansów pod poz. 145 ogłoszono zarządzenie Ministra Finansów z dnia 12 października 1950 r. w sprawie ulg w podatku gruntowym i w obowiązkach społecznego oszczędzania w związku z zagospodarowaniem odłogów i innych użytków rolnych. Zarządzenie dotyczy ulg z racji zagospodarowania odłogów i innych użytków rolnych niezagospodarowanych, oddanych w bezpłatne użytkowanie i przewiduje całkowite zwolnienie i ulgi w podatku gruntowym oraz w opłatach na Społeczny Fundusz Oszczędnościowy rolniczych spółdzielni produkcyjnych i indywidualnych gospodarstw rolnych na określony przeciąg czasu.

W tymże numerze pod poz. 147 opublikowano okólnik z dnia 22 września 1950 r. w sprawie zwolnienia od podatku obrotowego stołówek pracowniczych, prowadzonych przez spółdzielnie spożywców. Okólnik wyjaśnia, że zwolnienia przewidziane w art. 4 pkt. 15 dekretu z dnia 25 października 1948 r. o podatku obrotowym odnoszą się do stołówek pracowniczych prowadzonych przez spółdzielnie spożywców.

W tymże numerze pod poz. 151 ogłoszono okólnik z dnia 9 października 1950 r. w sprawie wykładni art. 4 pkt. 25) dekretu o podatku obrotowym. Okólnik wyjaśnia przypadki stosowania przewidzianych w powyższym przepisie zwolnień od podatku obrotowego w odniesieniu do członków spółdzielni.

W tymże numerze pod poz. 152 opublikowano okólnik z dnia 10 października 1950 r. o powtórnym uzupełnieniu okólnika z dnia 28 maja 1949 r. w sprawie przywozu i odprawy celnej przesyłek i paczek z darami (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 1/19 str. 10). Uzupełnienie polega na uzupełnieniu listy towarów przesyłanych w paczkach z darami nowymi artykułami z określeniem ilości wolnej od zezwolenia Ministerstwa Handlu Zagranicznego na przywóz, ceny towarów i wysokości opłaty wyrównawczej.

Patrz: „Finanse“ — księgowe ujęcie przerachowania pieniądza w księgach podatkowych,
— przerachowanie wpłat na SFO,
— przeliczenie opłat.

FUNDUSZE

W nr. A-114 Monitora Polskiego pod poz. 1430 ogłoszono zarządzenie Ministra Finansów z dnia 27 października 1950 r. zmieniające zarządzenie Ministra Finansów z dnia 28 sierpnia 1950 r. w sprawie księgowego ujęcia odpisów na Fundusz Zakładowy oraz likwidacji 2%-owego Funduszu Nagród i Prac Zleconych (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 10/28 str. 279). Zmiany dotyczą wydatkowania środków uzyskiwanych z odpisów na fundusz zakładowy, wypłat premii racjonalizatorom oraz wydatkowania sum zakumulowanych w przedsiębiorstwach i zakładach pracy z przelewów narzutu na 2% fundusz nagród i prac zleconych. Ponadto zarządzenie wyjaśnia, co należy rozumieć przez przedsiębiorstwo przemysłowe w rozumieniu ustawy o Funduszu Zakładowym.

PRACA

Dziennik Ustaw RP Nr 49, poz. 446 zawiera dekret z dnia 26 października 1950 r. o przekazaniu sądów powszechnych spraw w zakresie sądownictwa pracy.

Dekret znosi szczególne sądownictwo pracy i przekazuje sprawy cywilne, należące dotychczas do sądów pracy, do właściwości sądów powszechnych.

Z dniem wejścia w życie tego dekretu (1 stycznia 1951 r.) traci moc obowiązująca: a) prawo o sądach pracy (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr 95, poz. 854 z późniejszymi zmianami) z wyjątkiem art. 43 w sprawie zakresu działania inspekcji pracy i innych władz administracji publicznej i b) art. 13 ustawy z dnia 20 lipca 1950 r. o zmianie przepisów postępowania w sprawach cywilnych (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 340).

Patrz: „Przemysł“ — wynalazczość pracownicza.

PLACE

W nr. A-109 Monitora Polskiego pod poz. 1368 opublikowano uchwałę Rady Ministrów z dnia 27 września 1950 r. w sprawie przyznania pracownikom Biura Komitetu

Współpracy Kulturalnej z Zagranicą dodatków do uposażeń za znajomość języków obcych. W myśl uchwały pracownikom Biura Komitetu Współpracy Kulturalnej z Zagranicą przyznaje się dodatek w wysokości 10% zasadniczego uposażenia za biegłą znajomość jednego obcego języka i 7% za znajomość każdego dalszego obcego języka.

W nr. A-112 Monitora Polskiego pod poz. 1406 ogłoszono uchwałę Rady Ministrów z dnia 14 października 1950 r. w sprawie wprowadzenia premii dla pracowników państwowej administracji melioracji zatrudnionych przy wykonaniu robót wodno-melioracyjnych. Uchwała wprowadza dla pracowników umysłowych jednostek organizacyjnych państwowej administracji melioracji, zatrudnionych bezpośrednio lub pośrednio przy robotach wodno-melioracyjnych, premie za wykonanie i przekroczenie rzeczowych planów robót oraz za utrzymanie gospodarki środkami finansowymi i świadczenia w naturze w ramach planów finansowych. Uchwała określa sposób obliczania oraz ustalenia wysokości premii, która może wynosić do 70% zasadniczego uposażenia z dodatkami: lokalnym oraz funkcyjnym lub służbowym.

W nr. A-113 Monitora Polskiego pod poz. 1418 opublikowano uchwałę Rady Ministrów z dnia 14 października 1950 r. rozciągającą uchwałę Rady Ministrów w sprawie dodatku przemysłowego dla niektórych nauczycieli, zatrudnionych w szkołach podległych Centralnemu Urzędowi Szkolenia Zawodowego, na nauczycieli podległych Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych: centralnego i wojewódzkich ośrodków szkolenia kadr spółdzielczości produkcyjnej. Uchwała rozciąga na nauczycieli podległych Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych: Centralnej Szkoły POM i SP w Ursynowie oraz wojewódzkich ośrodków szkolenia kadr spółdzielczości produkcyjnej uchwałę dotyczącą nauczycieli podległych Centralnemu Urzędowi Szkolenia Zawodowego, przy czym przewidziane w tej uchwale uprawnienia Prezesa CUSZ wykonuje Minister Rolnictwa i Reform Rolnych.

W nr. A-115 Monitora Polskiego pod poz. 1435 opublikowano uchwałę Rady Państwa z dnia 26 października 1950 r. w przedmiocie zastosowania do pracowników Prokuratury Rzeczypospolitej Polskiej postanowień uchwały Rady Ministrów z dnia 20 stycznia 1950 r. w sprawie przyznania niektórym kategoriom pracowników państwowych dodatków uzasadnionych specjalnymi warunkami służby. W myśl uchwały na pracowników Prokuratury Rzeczypospolitej Polskiej zostaje rozciągnięta uchwała Rady Ministrów z dnia 20 stycznia 1950 r. w sprawie przyznania niektórym kategoriom pracowników państwowych dodatków uzasadnionych specjalnymi warunkami służby (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 3/21 str. 58). Dodatki przyznaje Generalny Prokurator Rzeczypospolitej.

W nr. A-117 Monitora Polskiego pod poz. 1451 ogłoszono instrukcję Rady Ministrów z dnia 28 października 1950 r. w sprawie wypłat w nowym pieniądzu wynagrodzeń za pracę. Instrukcja reguluje terminy i sposób wypłaty wynagrodzeń za pracę w okresie zmiany pieniądza, a w szczególności sposób sporządzania list płacy, sposób obliczania wyrównań do wynagrodzeń oraz nakazuje zorganizowanie po pierwszych wypłatach we wszystkich urzędach, instytucjach i przedsiębiorstwach przeliczenia stawek płac i wszelkich dodatków oraz wydrukowania odpowiednich tabel płac.

W tymże numerze pod poz. 1458 opublikowano zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 30 października 1950 r. w sprawie dodatkowego wynagrodzenia kierowników i ich pomocników obsługujących samochody przerobione na napęd gazem wysoko przeżonym. Zarządzenie wydane w związku z uchwałą Prezydium Rządu z dnia 6 września 1950 r. w sprawie oszczędności paliw i smarów w gospodarce samochodowej i rolnej (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 10/28 str. 277) stanowi, że kierowca samochodu o napędzie gazem wysoko przeżonym otrzymuje dodatkowe wynagrodzenie w określonej wysokości.

W nr. 21 Biuletynu PKPG pod poz. 239 opublikowano pismo okólne Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 22 września 1950 r. w sprawie norm wynagrodzeń za drugie lub dalsze wydania tłumaczeń książek gospodarczych i technicznych z języków obcych, w przypadku gdy prawo do poprzedniego wydania było zakupione przez inną instytucję lub przedsiębiorstwo wydawnicze. Pismo przewiduje w tych przypadkach jednorazowe wynagrodzenie tłumacza w wysokości 40% zasadniczego wynagrodzenia za drugi nakład i 25% — za trzeci i dalsze nakłady.

W nr. 11 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 21 lipca 1950 r. wydane w porozumieniu z Przewodniczącym Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego i Ministrem Finansów w sprawie zasad wynagrodzenia za uzyskane wpływy pracowników zatrudnionych w dziale administracji Państwowego Funduszu Ziemi. Zarządzenie wydane w wykonaniu uchwały Rady Ministrów z dnia 28 czerwca 1950 r. w sprawie dodatków do uposażenia pracowników zatrudnionych w dziale administracji Państwowego Funduszu Ziemi (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 8/26 str. 211) określa kategorie pracowników, którym będą przyznane dodatki oraz wysokość tych dodatków w zależności od miejsca pracy i wysokości wpływów na rzecz Państwowego Funduszu Ziemi.

Patrz: „Podatki i Daniny Publiczne” — zwolnienie niektórych plac od podatku od wynagrodzeń.

GOSPODARKA NIERUCHOMOŚCIAMI

Dziennik Ustaw RP Nr 48, poz. 435 przynosi rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 14 października 1950 r. w sprawie właściwości władz i trybu postępowania w niektórych przypadkach nabywania nieruchomości i praw rzeczowych ograniczonych niezbędnych dla realizacji narodowych planów gospodarczych.

Rozporządzenie reguluje właściwość władz i tryb postępowania przy nabywaniu od osób, nie będących wykonawcami narodowych planów gospodarczych, praw rzeczowych ograniczonych na nieruchomościach celem wykonania przewodów i urządzeń wymienionych w art. 9a dekretu z dnia 26 kwietnia 1949 r. (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 12/18 str. 250) jak również przy nabywaniu na własność nieruchomości niezabudowanych o przestrzeni do 250 m², niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń.

Przy nabywaniu praw rzeczowych ograniczonych i nieruchomości stosuje się tryb postępowania określony w dekrecie z dnia 26 kwietnia 1949 r. ze zmianami wynikającymi z omawianego rozporządzenia.

a dotyczącymi udzielania zezwoleń na nabycie praw rzeczowych ograniczonych lub nieruchomości, zawiadomień właścicieli, orzeczeń wydawanych w braku sprzeciwu właściciela przez prezydium powiatowych rad narodowych, postępowania wywłaszczeniowego w razie zgłoszenia sprzeciwów oraz wniosków o ustalenie ceny nabycia lub o ustalenie odszkodowania za wywłaszczenie.

W nr. A-110/ Monitora Polskiego pod poz. 1379 ogłoszono uchwałę Prezydium Rządu z dnia 27 września 1950 r. w sprawie zasad obowiązujących przy przekazywaniu domków jedno- i dwurodzinnych na obszarze Ziemi Odzyskanych i b. WM Gdańsk a. (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 11/29 str. 306/7). W myśl uchwały prezydium miejskich (gminnych) rad narodowych na terenie Ziemi Odzyskanych i b. WM Gdańska orzekają, komu, na jakich warunkach i w jakim trybie mają być przekazane domki jedno- i dwurodzinne. Przekazywanie domków ma w zasadzie następować w drodze umowy dzierżawy, a w wyjątkowych przypadkach — w drodze ustanowienia własności czasowej.

W nr. A-112 Monitora Polskiego pod poz. 1407 opublikowano uchwałę Prezydium Rządu z dnia 14 października 1950 r. o przekazaniu zarządu społecznym osiedli i domów pracowniczych właściwym radom narodowym. W myśl uchwały zarząd społecznych osiedli i domów pracowniczych sprawowany przez Zakład Osiedli Robotniczych i jego organa przekazany zostaje właściwym radom narodowym przez Ministra Gospodarki Komunalnej z dniem 1 stycznia 1951 r. W związku z powyższym Minister Gospodarki Komunalnej przejmuje niektóre kompetencje Ministra Budownictwa oraz Zakładu i Dyrekcji Osiedli Robotniczych. Sposób przekazania określi zarządzenie Ministrów: Budownictwa i Gospodarki Komunalnej.

GOSPODARKA LOKALAMI I NAJEM LOKALI

Dziennik Ustaw RP Nr 49, poz. 442 przynosi dekret z dnia 26 października 1950 r. o zmianie dekretu o najmie lokali, który w dekrecie z dn. 28 lipca 1948 r. o najmie lokali (Dz. U. R. P. z 1948 r. Nr 36, poz. 259 i Nr 50, poz. 383 oraz z 1949 r. Nr 18, poz. 114) wprowadza zmiany, dotyczące wyłączeń niektórych lokali spod działania jego przepisów, przeznaczenia Funduszu Gospodarki Mieszkaniowej, płać na ten Fundusz i zarządu nim oraz ustalania planów remontów i robót tudzież wysokości kwot, w granicach których remonty i roboty będą wykonywane.

ZDROWIE

W Dzienniku Ustaw RP Nr 50, poz. 458 opublikowano ustawę z dnia 28 października 1950 r. o zawodzie lekarza.

Ustawa określa osoby uprawnione do wykonywania praktyki lekarskiej, obowiązki i uprawnienia z tym związane oraz przewiduje sankcje karne za ich naruszenie. Jednocześnie uchylono rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 25 września 1932 r. o wykonywaniu praktyki lekarskiej.

W nr. A-112 Monitora Polskiego pod poz. 1410 ogłoszono zarządzenie Ministra Zdrowia z dnia 4 października 1950 r. w sprawie ustalenia warunków i terminów przejęcia przez Zakład Lecznictwa Pracowniczego zakładów leczniczych, prowadzonych dla swych pracowników przez przedsiębiorstwa uspołecznione. W myśl zarządzenia przekazywanie Zakładowi Lecznictwa Pracowniczego ule-

gają zakłady lecznicze prowadzone dla swych pracowników przez przedsiębiorstwa uspołecznione. Zarządzenie określa szczegółowo warunki przejęcia (przy czym przejęcie następuje nieodpłatnie), tryb przejmowania a zwłaszcza sposób sporządzania protokołów zdawczo-odbiorczych oraz sposób ustalania terminów przejęcia. Nieruchomość, w której mieści się zakład, pozostaje własnością przekazującego.

Patrz: „Obrót Towarów” — rejestracja aparatów rentgenowskich, — urzędowy spis leków.

OŚWIATA I NAUKA

Dziennik Ustaw RP Nr 49, poz. 441 ogłasza dekret z dnia 26 października 1950 r. o szkolnictwie rolniczym.

Dekret ten reguluje sprawy przygotowania kadr technicznych, niezbędnych do wykonania w dziedzinie produkcji rolnej zadań, określonych narodowymi planami gospodarczymi.

Sprawy te, z wyjątkiem szkolenia kadr w szkolnictwie wyższym, należą do zakresu działania Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych. Dekret normuje uprawnienia tego Ministra do ustalania w porozumieniu z innymi zainteresowanymi ministrami programów nauczania w szkołach i na kursach rolniczych, sieci tych szkół i kursów oraz zasad ich organizacji.

ORGANIZACJA PRZEDSIĘBIORSTW GOSPODARKI USPOŁECZNIONEJ

W Dzienniku Ustaw RP Nr 49, poz. 439 znajdujemy dekret z dnia 26 października 1950 r. o przedsiębiorstwach państwowych.

Dekret uchyla wszystkie dotychczasowe przepisy w sprawach nim unormowanych, w szczególności zaś przepisy dekretu z dnia 3 stycznia 1947 r. o tworzeniu przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. R. P. Nr 8, poz. 42), ustawy z dnia 21 maja 1948 r. o przedsiębiorstwach państwowo-spółdzielczych (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 201) i dekretu z dnia 26 października 1949 r. o utworzeniu przedsiębiorstw Miejskiego Handlu Detalicznego (Dz. U. R. P. Nr 55, poz. 433). (Szczegółowe omówienie przepisów dekretu zostanie przeprowadzone w „Przeglądzie Ustawodawstwa Gospodarczego“).

ORGANIZACJA URZĘDÓW

W Dzienniku Ustaw RP Nr 49, poz. 440 znajduje się dekret z dnia 26 października 1950 r. o Urzędzie Dozoru Technicznego.

Do zakresu działania Urzędu Dozoru Technicznego, który podlega Ministrowi Przemysłu Ciężkiego, należy dozór techniczny nad kotłami parowymi i zbiornikami pod ciśnieniem, nadzór nad wykonaniem przepisów, dotyczących tych urządzeń, wydawanie decyzji w zakresie zadań powyższych i instruowanie kadr dozoru technicznego.

Na czele Urzędu stoi Dyrektor, którego organem doradczym jest Rada Techniczna. Organami terenowymi Urzędu są Biura Dozoru Technicznego, działające na zasadzie rozrachunku gospodarczego. Szczegółową organizację i zakres działania Urzędu określi statut, nadany przez Ministra Przemysłu Ciężkiego za zgodą Prezesa Rady Ministrów i Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego. Stowarzyszenia dozoru kotłów, działające na podstawie ustawy z dnia 31 maja 1921 r. o nadzorze nad kotłami parowymi (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 303 i Nr 108, poz. 786), ulegają rozwiązaniu w terminach rozpoczęcia działalności Urzędu na poszczególnych obszarach Państwa, które to terminy określi w drodze zarządzenia Minister Przemysłu Ciężkiego.

W nr. A-109 Monitora Polskiego pod poz. 1369 opublikowano uchwałę Rady Ministrów z dnia 4 paź-

dziennika 1950 r. w sprawie zmiany statutu organizacyjnego Ministerstwa Komunikacji (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 7/25 str. 184). Statut zawiera podział Ministerstwa na departamenty, biura, wydziały i samodzielne referaty.

W nr. A-112 Monitora Polskiego pod poz. 1404 opublikowano uchwałę Rady Ministrów z dnia 14 października 1950 r. o zmianie instrukcji nr 8 w sprawie organizacji wewnętrznej i etatów w wydziałach prezydentów rad narodowych (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 7/25 str. 184, nr 8/26 str. 214, nr 10/28 str. 282 i nr 11/29 str. 309). Zmiany dotyczą organizacji Wydziałów Oświaty oraz Wydziałów Rolnictwa i Leśnictwa.

W nr. A-115 Monitora Polskiego pod poz. 1435 ogłoszono uchwałę Prezydium Rządu z dnia 21 października 1950 r. w sprawie likwidacji komisji do spraw papieru drukowego oraz importu książek i czasopism przy Prezydium Rady Ministrów. Likwidacja tej komisji następuje w związku z utworzeniem Centralnej Komisji Wydawniczej (Monitor Polski z 1949 r. nr A-54 poz. 729) oraz Biura do Spraw Papieru (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 8/26 str. 214). Kompetencje likwidowanej komisji przejmują wymienione: Centralna Komisja Wydawnicza i Biuro do Spraw Papieru, każde w swoim zakresie działania.

W nr. A-117 Monitora Polskiego pod poz. 1459 ogłoszono zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 25 października 1950 r. w sprawie organizacji wewnętrznej i podziału czynności w wojewódzkich oraz powiatowych komisjach planowania gospodarczego. Zarządzenie oparte na instrukcji nr 6 w sprawie organizacji i zakresu działania wojewódzkich oraz powiatowych komisji planowania gospodarczego (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego nr 7/25 str. 184). Zawiera w dołączonej do niego instrukcji podział wojewódzkich i powiatowych komisji planowania gospodarczego na działy, sekcje i referaty oraz szczegółowy zakres działania poszczególnych komórek. Zasadniczym działaniami są: 1. Dział Planów Zbiorowych, 2. Inwestycji i Budownictwa, 3. Lokalizacji i 4. Statystyki.

KONTROLA PAŃSTWOWA

W nr. A-109 Monitora Polskiego pod poz. 1370 ogłoszono zarządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 14 sierpnia 1950 r. o organizacji i funkcjonowaniu kontroli wewnętrznej w Ministerstwie Szkół Wyższych i Nauki oraz w podległych urzędach, instytucjach i przedsiębiorstwach wydane w porozumieniu z Prezesem Najwyższej Izby Kontroli na wniosek Ministra Szkół Wyższych i Nauki. Zarządzenie reguluje organizację i zakres działania organów kontroli wewnętrznej w resorcie Ministerstwa Szkół Wyższych i Nauki na zasadach analogicznych jak w innych resortach.

ARBITRAŻ PAŃSTWOWY

Dziennik Ustaw RP Nr 50, poz. 462 zawiera rozporządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 2 października 1950 r. w sprawie rozpoczęcia działalności przez Okręgowe Komisje Arbitrażowe w Krakowie i Szczecinie oraz tymczasowego rozszerzenia miejscowej właściwości Okręgowych Komisji Arbitrażowych w Warszawie, Poznaniu, Gdańsku i Krakowie.

Okręgowe Komisje Arbitrażowe w Krakowie i Szczecinie, każda dla obszaru odpowiednich województw, rozpoczynają działalność z dniem 1 listopada 1950 r. i rozpoznawać będą w pierwszej instancji spory należące do właściwości Komisji Arbitrażowych, jeżeli sędzią strony pozwanej lub miejsce wykonania umowy znajduje się na obszarze Komisji z wyjątkiem spraw, w których stroną jest władza naczelna lub Urząd Centralny.

Do czasu rozpoczęcia działalności przez okręgowe komisje arbitrażowe dla obszaru województw białostockiego, bydgoskiego, kieleckiego, lubelskiego, olsztyńskiego i rzeszowskiego zostaje w sposób wskazany w rozporządzeniu rozszerzona właściwość miejscowa Okręgowych Komisji Arbitrażowych w Warszawie, Poznaniu, Gdańsku i Krakowie.

RÓŻNE

W Dzienniku Ustaw RP Nr 47, poz. 429 zamieszczono rozporządzenie Rady Państwa z dnia 12 października 1950 r. w sprawie wewnętrznej organizacji, sposobu urzędowania i trybu postępowania Komisji Specjalnej do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym.

Rozporządzenie ustala tryb mianowania Przewodniczącego i członków Komisji i Delegatur jak również tryb, w jakim podejmowane są uchwały i wydawane orzeczenia oraz zawiera przepisy dotyczące organów Komisji Specjalnej i jej delegatur (vide Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego Nr 10/28 str. 283).

W nr. A-120 Monitora Polskiego pod poz. 1472 opublikowano zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 30 sierpnia 1950 r. w sprawie powołania i organizacji Komisji Rozjemczej do spraw wynalazków i wzorów użytkowych dotyczących obrony Państwa oraz trybu postępowania przed tą Komisją. Zadaniem komisji jest rozstrzyganie sporów o prawa do wynalazków i wzorów użytkowych w przypadkach, gdy Minister Obrony Narodowej zawiadomi Urząd Patentowy, iż prawo do wynalazku lub wzoru użytkowego przysługuje Skarbowi Państwa, a nie zgłaszającemu oraz o ustalenie wysokości wynagrodzenia twórcy w przypadkach przejścia prawa do wynalazku lub wzoru użytkowego oraz prawa do wyłącznego korzystania z nich przez Państwo. Zarządzenie określa skład i organizację komisji, skład zespołów orzekających, tryb postępowania przed komisją oraz sposób wydawania orzeczeń.

W tymże numerze pod poz. 1473 ogłoszono oparte na tej samej podstawie zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 30 sierpnia 1950 r. w sprawie określenia, jakiego rodzaju wynalazki i wzory użytkowe dotyczą obrony Państwa. Zarządzenie wymienia te rodzaje wynalazków i wzorów użytkowych i stanowi, że o tym, jaki wynalazek lub wzór użytkowy dotyczy obrony Państwa, orzeka Urząd Patentowy, a w przypadkach wątpliwości Urzędu Patentowego — Sztab Generalny WP.

W nr. 24 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Finansów pod poz. 149 ogłoszono okólnik z dnia 5 października 1950 r. w sprawie egzekucji składek członkowskich na rzecz przymusowych zrzeczeń prywatnego handlu i usług. Okólnik wyjaśnia, że składki członkowskie na rzecz zrzeczeń przymusowych prywatnego handlu i usług podlegają ściągnięciu w trybie administracyjnym, wobec czego organy finansowe nie mogą odmawiać przeprowadzenia egzekucji tych składek.

Izba Karna

- I. Dokumenty, przeznaczone wyłącznie do użytku służbowego i nie będące dostępne dla osób postronnych, o treści wskazującej na to, że zachowanie tajemnicy w nich zawartej podyktowane jest dobrem służby, choćby nie posiadały charakteru poufnego i tajnego stanowią tajemnicę służbową w rozumieniu art. 2 dekretu z dn. 26.X.1949 r. (Dz. U. R. P. Nr 55, poz. 437).

Sąd Najwyższy w sprawie Zygmunta W., osk. z art. 10 § 3 dekr. z dn. 26.X.1949 r., poz. 437 (Dz. U. R. P. Nr 55, poz. 437) po rozpoznaniu rewizji oskarżonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25 marca 1950 r. na mocy art. 395, 407 kpk poprawił w zaskarżonym wyroku błędną kwalifikację czynu, który oskarżony Zygmunt W. popełnił przez to, że dnia 19 stycznia 1950 r. w Gliwicach, jako główny księgowy Zakładów Przemysłu Chemicznego w Krakowie, nieumyślnie ujawnił tajemnicę służbową w ten sposób, że pozostawił w restauracji teczkę, zawierającą dokumenty, które ze względu na dobro służby mogą być udostępnione wyłącznie osobom do tego uprawnionym — z art. 10 § 3 dekretu z dn. 26.X.1949 r. (Dz. U. R. P. Nr 55, poz. 437) na art. 9 § 3 tego dekretu; utrzymał w mocy, tenże wyrok w pozostałej części.

Rewizja oskarżonego zarzuca obrazę art. 2 i 10 § 3 dekr. z dn. 26.X.1949 r. (Dz. U. R. P. Nr 55, poz. 437) oraz art. 329 i 347 § 1 pkt. a kpk przez: skazanie oskarżonego z art. 10 § 3 wym. dekretu, tj. za wykroczenie przeciwko zarządzeniom wydanym dla ochrony tajemnicy służbowej, aczkolwiek w czynię oskarżonego brak jest znamion przestępstwa, gdyż według ustaleń sądu — w Zakładach Przemysłu Fosforowego w Krakowie, gdzie oskarżony był zatrudniony, zarządzenie takie w owym czasie znajdowało się dopiero w opracowaniu; błędne przyjęcie, iż znajdujące się w tece oskarżonego dokumenty, przeznaczone wyłącznie do użytku służbowego, stanowiły — tajemnicę służbową.

W uzasadnieniu:

Sąd Najwyższy wyraził między innymi następujący pogląd prawny:

Sąd Apelacyjny ustalił, że oskarżony będąc głównym buchalterem Zakładów Przemysłu Fosforowego w Krakowie, udał się do restauracji, gdzie pił wódkę. Wychodząc z tego lokalu, aby wytrzeźwieć, pozostawił przez nieuwagę posiadaną przy sobie teczkę, zawierającą dokumenty i szkice, przeznaczone dla okazania na konferencji oraz w Centralnym Zarządzie Przemysłu Fosforowego.

Dokumenty te, według dalszych prawidłowych ustaleń Sądu wprawdzie nie miały charakteru poufnego i tajnego, jednak przeznaczone były wyłącznie do użytku służbowego wspomnianych Zakładów i nie powinny być dostępne dla osób postronnych. Treść tych dokumentów wskazuje na to, że zachowanie tajemnicy, w nich zawartej podyktowane było dobrem służby, a przeto dokumenty te stanowiły tajemnicę służbową w rozumieniu art. 2 dekretu z dn. 26.X.1949 r. (Dz. U. R. P. Nr 55, poz. 437).

Oskarżony, jak to zasadnie Sąd Apelacyjny przyjął, miał świadomość, że wspomniane dokumenty (z wyjątkiem jednolitego planu kont) były przeznaczone wyłącznie do użytku służbowego i że pozostawienie ich wskutek braku należytej uwagi w restauracji mogło doprowadzić do ujawnienia tajemnic służbowych, jakie te dokumenty zawierały.

Skoro zatem oskarżony przez nieuwagę pozostawił w restauracji teczkę zawierającą dokumenty, których treść stanowiła tajemnicę służbową, a które w ten sposób mogły być udostępnione osobom do tego nieuprawnionym — to w tak ustalonym stanie faktycz-

nym są wszelkie znamiona czynu z art. 9 § 3 dekretu z dn. 26.X.1946 r. (Dz. U. R. P. Nr 55, poz. 437), a nie z art. 10 § 3 tegoż dekretu.

(Wyrok z dnia 29 sierpnia 1950 r. (K. 513/50).

- II. Przyspieszenie załatwienia sprawy przez kancelarię urzędu państwowego w zależności od otrzymanej łapówki, tj. uprzywilejowanie niektórych spraw wówczas, gdy wszyscy petenci są zainteresowani w szybkich ich spraw załatwieniu, stanowi przekroczenie władzy, polegające na naruszeniu normalnej kolejności załatwiania wpływających do urzędu spraw i stanowi przestępstwo z art. 286 § 2 kk.

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu rewizji Jana S. i innych osk. z art. 290 i 293 kk założonych od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 16 grudnia 1949 r. na mocy art. 395, 407 kpk poprawił kwalifikację czynu przypisanego oskarżonemu Janowi S. z art. 290 § 2 na art. 286 § 2 kk oraz odnośnie oskarżonej Anny G. z art. 293 w związku z art. 290 § 2 kk na art. 293 w związku z art. 286 § 2 kk; utrzymał w mocy wyrok w pozostałych częściach co do wszystkich oskarżonych.

Rewizja oskarżonego S. oparta na przepisach art. 391 pkt. 2 i 4 kpk oraz art. 329 i 347 kpk w związku z art. 54 kk, zarzuca rażąco niewspółmierność kary wymierzonej w stosunku do przypisanego oskarżonemu czynu...

W uzasadnieniu:

Sąd Najwyższy wyraził między innymi, następujący pogląd prawny:

Rozważywszy w pierwszym rzędzie kwestię kwalifikacji prawnej czynów głównego oskarżonego Jana S. Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że główny czyn przestępczy oskarżonego S. zawiera w sobie znamiona zbrodni z art. 286 § 2 kk, nie zaś jak to przyjął Sąd Apelacyjny — z art. 290 § 2 kk.

Do istoty czynu przewidzianego w art. 290 § 2 kk należy, aby czynność urzędowa uzależniła od otrzymania łapówki sprzeciwiała się (lub miała się sprzeciwiać) ustawie.

Sąd Apelacyjny nie poczynił ustaleń, a dowody zebrane w sprawie nie uzasadniają tego, iż oskarżony S. wywierał wpływ na merytoryczne, a sprzeczne z ustawą (w danym wypadku z dekretem z dnia 28 czerwca 1946 r. oraz odnoszącymi się do tego dekretu przepisami) rozstrzygnięcie podań osób, które wręczyły mu łapówkę. Toteż przestępstwo oskarżonego S. nie zawiera istotnego znamienia zbrodni z art. 290 § 2 kk.

Natomiast przewóz sądowy dostarczył niewątpliwych dowodów tego, iż oskarżony traktował w sposób osobny i nadawał bieg przyspieszony, co wchodziło w zakres jego urzędowania, tym sprawom, w których otrzymywał od osób zainteresowanych korzyści majątkowe.

Jakkolwiek przyspieszanie załatwienia spraw przez kancelarię urzędu państwowego jest jako takie zjawiskiem pożytecznym i nie naruszającym interesu publicznego lub prywatnego, to jednak — rzecz jasna — iż uprzywilejowanie spraw, w których wszyscy petenci zainteresowani są w szybkim załatwieniu, w zależności od otrzymanej od niektórych z nich łapówki, wysoce kompromituje urząd i przynosi szkodę obywatelom oczekującym — bez naruszania prawa w postaci udzielenia łapówki — na załatwienie ich spraw.

Skoro przeto w świetle wyjaśnień oskarżonego S. ustalony został fakt, że oskarżony S. spowodował w zamian za przyjętą od Jana M. kwotę 50.000 zł załatwienie w ciągu miesiąca takiej sprawy, na załatwienie jakiej brat oskarżonego M. działający w sposób legalny oczekiwał dwa lata — to niewątpliwie jest, iż oskarżony S. dopuścił się przekroczenia swej

władzy, polegającego na naruszeniu normalnej kolejności załatwiania wpływających do urzędu spraw. Że nie był to w praktyce oskarżonego S. wypadek odosobniony, lecz proceder — o tym świadczą i inne ustalone w sprawie fakty szybkiego załatwiania spraw, w których otrzymywał on łapówki.

Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, iż czyn przypisany oskarżonemu S. przekracza dyspozycję art. 290 § 1 kk, który dla istoty przestępstwa wymaga jedynie przyjęcia korzyści majątkowej przez urzęd-

nika w związku z urzędowaniem, a nie w zamian za przekroczenie władzy lub niedopełnienie obowiązku służbowego. Zbrodnia oskarżonego S. kwalifikuje się przeto z art. 287 § 2 kk.

Odnosnie wymiaru kary Sąd Najwyższy nie dopatrył się rażącej niespójności orzeczonej oskarżonemu kary w stosunku do jego winy i społecznego niebezpieczeństwa popełnionego przez niego przestępstwa.

(Wyrok z dnia 11 maja 1950 r. (K. 203/50)

Główna Komisja Arbitrażowa

Zgłoszenie w postępowaniu arbitrażowym wniosku przeciwko jednostce niesamodzielnej gospodarczo.

Wskazanie we wniosku jako strony pozwanej niesamodzielnej gospodarczo pałcówki przedsiębiorstwa uspołecznionego nie stoi na przeszkodzie nażądzeniu w postępowaniu arbitrażowym należności od właściwego przedsiębiorstwa, samodzielnego gospodarczo, skoro przedsiębiorstwo to wzięło udział w postępowaniu przez organ do tego upoważniony.

Główna Komisja Arbitrażowa na posiedzeniu w dniu 18.VII.1950 roku zasądziła od Przedsiębiorstwa X na rzecz Zjednoczenia Y odszkodowania.

Z uzasadnienia:

Przedsiębiorstwo X, Eksploatacja... w M. organ przedsiębiorstwa X w Z wysyłając w dniu 24.9.1949 r. ze stacji N — dwa wagony żwiru dla Zjednoczenia Y w listach przewozowych, jako nazwę towaru podało „spółka mechan.“ z poz. 207.

Wobec tego, że nazwa ta nie jest wymieniona w klasyfikacji towarów, kolej na podstawie § 11 Taryfy Towarowej Cz. I b. pobrała opłatę za przewóz w kwocie A, stosując klasę taryfową najwyższą — § 1. Przy zadeklarowaniu nazwy właściwej „piasek przewożony luzem“ i stosując taryfę wyjątkową n 4 opłata za przewóz winna wynosić B zł.

Zjednoczenie Y wystąpiło do Głównej Komisji Arbitrażowej z wnioskiem o zasądzenie na jej rzecz sumy zł C tytułem różnicy pomiędzy zapłaconym przewożnym, a tym, jakie winno być zapłacone, gdy-

by nadawca właściwie zadeklarował nazwę towaru. Strona pozwana nie uznała roszczenia wnioskodawcy, postawiła zarzut braku legitymacji biernej, uzasadniony tym, że wniosek skierowany został przeciw niesamodzielnemu terenowemu organowi pozwanego, nadto wnosł o oddalenie wniosku, gdyż strona powodowa nie złożyła reklamacji na niewłaściwie pobrane przewożne.

Wezwana do udziału w sprawie w charakterze współuczestnika właściwa Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych oświadczyła, że kolej pobrała opłaty zgodnie z przepisami Taryfy Towarowej Cz. I B.

Wniosek strony pozwanej o odrzucenie wniosku na tej podstawie, że wytoczony on został przeciwko niesamodzielnemu jednostce pozwanej — nie jest uzasadniony. Skoro bowiem jednostka ta przekazała sprawę organowi pozwanej uprawnionemu do reprezentowania pozwanego przedsiębiorstwa i organ ten w sprawie złożył wyjaśnienia, to błąd w skierowaniu sprawy należy traktować tak jak sprostowany następnie błąd w adresie, błędy zaś tego rodzaju nie uzasadniają oddalenia wniosku.

Przedsiębiorstwo X przez niedołożenie należytej staranności naraziło wnioskodawcę na straty, polegające na zapłaconiu przewożnego wyższego o O zł od tego, jakie zapłaciłby on przy podaniu w liście przewozowym właściwej nazwy towaru. W tych warunkach Główna Komisja Arbitrażowa uznała roszczenie wnioskodawcy za uzasadnione i zasądziła na jego rzecz dochodzoną wnioskiem sumę.

Nr V. 2. A. — 10/50.

GOSPODARKA LOKALAMI I NAJEM LOKALI

Zmiana dekretu o najmie lokali

Konstrukcja prawna dekretu o najmie lokali z dn. 28 lipca 1948 r. (Dz. U. R. P. Nr 36 poz. 259 z późniejszymi zmianami) dała wyraz w jednym akcie prawnym dwóm podstawowym przesłankom gospodarczym: 1) sprawie jednolitego unormowania wysokości czynszów za lokale mieszkalne i 2) sprawie zabezpieczenia dekapitalizacji budynków drogą sfinansowania remontów kapitałowych z utworzonego Funduszu Gospodarki Mieszkaniowej.

Ogłoszony niedawno dekret z dn. 26 października 1950 r. o zmianie dekretu o najmie lokali (Dz. U. R. P. Nr 49 poz. 442) nowelizuje przede wszystkim przepisy, dotyczące akumulacji, przeznaczenia i rozdziału środków finansowych na remontację zasobów mieszkaniowych w miastach, a więc wprowadza głównie szereg zasadniczych zmian w zakresie organizacji i zadań Funduszu Gospodarki Mieszkaniowej.

Nowelizacja nadaje nową treść siedmiu artykułom — (art. art. 1, 19, 20, 21, 25, 27, 28) oraz skreśla dwa artykuły dekretu z 28 lipca 1948 r. (art. 29 i 32). Warto przypomnieć, że uprzednio pierwotny tekst dekretu uległ dwukrotnie zmianom (Dz. U. R. P. z n. 1948 Nr 50 poz. 383 i z r. 1949 Nr 18 poz. 114).

Zmiany w ostatniej noweli dotyczą następujących kwestii:

1. Utrzymując w mocy dotychczasowy zakres obowiązań dekretu nowela podlega pod jego postanowienia również lokale w budynkach prywat-

nych, odbudowane lub wybudowane z funduszy państwowych, instytucji prawa publicznego lub przedsiębiorstw państwowych, chociażby prawo zarządzania i użytkowania budynku powróciło do właściciela nieruchomości. Tym samym więc lokale w tych wszystkich prywatnych budynkach, w których budowę lub odbudowę dokonany został wkład kapitałowy „ręki publicznej“, nawet gdy wygasło już uprawnienie użytkowania ich z tego tytułu przez podmioty gospodarki uspołecznionej nie są wyłączone spod działania dekretu, w przeciwieństwie do lokali w domach prywatnych (i spółdzielczych), odbudowanych lub wybudowanych po r. 1944 całkowicie z kapitałów prywatnych.

2. Dotychczas na Fundusz Gospodarki Mieszkaniowej składały się dwa źródła wpłat: wpłaty w 2/3 na rzecz funduszy lokalnych powiatowych i miejskich (grodzkich) i wpłaty w 1/3 na rzecz funduszu ogólnokrajowego. Fundusze lokalne służyły na pokrycie kosztów remontu kapitałowego budynków mieszkalnych w miejscowościach akumulacji 2/3 wpłat na FGM, fundusz ogólnokrajowy przeznaczony był na wynównanie niedoborów funduszy lokalnych, jeżeli potrzeby remontowe przekraczały ich możliwości finansowe. Z FGM mogły być sfinansowane wyłącznie roboty w budynkach, nieprzekraczających 8 izb, zakres zaś remontów był ograniczony do nakładów, które nie przewyższają 20% wartości technicznej budynku.

Nowela zmienia zasadniczo strukturę FGM i znosi w poważnym stopniu ograniczenia zakresu robót, przez FGM finansowanych.

Wpłaty na FGM stają się bezpośrednim źródłem dochodowym budżetu państwowego (są zarachowane wprost na jego dobro) i z budżetu asygnowane są bezpośrednio środki finansowe, ujęte w limit roczny z przeznaczeniem na ustalone w zmienionym dekrete cele. W związku z tym odpada dość złożona administracja Funduszem, cały aparat terenowy administracji FGM — Komitety Funduszu Lokalnego — ulegają zniesieniu, a ich zadania ustalania planów przeprowadzania remontów kapitałnych domów mieszkalnych i innych robót, finansowanych z FGM, przejmują prezydya miejskich (gminnych) rad narodowych. Prezydya uchwalają te plany w granicach kwot wyznaczonych przez prezydya rad narodowych wyższego stopnia, globalny zaś podział środków finansowych FGM ustala corocznie dla poszczególnych województw oraz m. stoł. Warszawy i m. Łodzi Rada Ministrów na wniosek Zarządu FGM zgłoszony przez Ministra Gospodarki Komunalnej. Zakres działania Zarządu FGM został zmodyfikowany w wyniku przedstawionych wyżej zmian strukturalnych FGM; w skład jego wchodzi przedstawiciele Przewodniczącego PKPG oraz Ministrów Gospodarki Komunalnej, Finansów, Budownictwa i określonych przez Radę Ministrów organizacji społecznych.

3. Jak wspomnieliśmy wyżej, w sposób poważny zostały zmienione przepisy o przeznaczeniu środków finansowych Funduszu Gospodarki Mieszkaniowej. Według tekstu noweli FGM przeznaczony jest na pokrywanie kosztów: a) dokonywanie remontu kapitałnego budynków mieszkalnych (jak dotychczas), b) ulepszenia wyposażenia budynków mieszkalnych (wodociąg, kanalizacja, centralne ogrzewanie itp.), c) odbudowy, przebudowy i adaptacji budynków, przeznaczonych na cele mieszkalne mas pracujących, o ile koszty tych robót nie przekraczają 60% wartości technicznej budynków; d) wykończenia budynków mieszkalnych, których budowa rozpoczęta została ze środków nie objętych państwowym Planem Inwestycyjnym (warunki pokrywania tego rodzaju kosztów zostaną dodatkowo określone w drodze rozporządzenia).

Zakres robót finansowanych z FGM został więc przede wszystkim rozszerzony na uzbrojenie zaniedbanych dzielnic mieszkalnych w podstawowe urządzenia użyteczności publicznej oraz umożliwiono przyspieszenie odbudowy miast i osiedli przez przejęcie na rachunek FGM kosztów uzyskania nowych izb mieszkalnych, znajdujących się w budynkach uszkodzonych, wypalonych itp.

O ile rozszerzonemu zakresowi celów FGM odpowiadać będą zwiększone środki finansowe z budżetu Państwa, wówczas wyniki działalności gospodarczej, opartej o FGM, w sposób wydatny uzupełnią planową działalność inwestycyjną w zakresie nowego budownictwa mieszkaniowego (osiedlowego).

4. Od wpłat na rzecz FGM dekret zwalniał dotychczas:

a) właściciela budynku lub lokalu od lokalu mieszkalnego, zajmowanego przez niego w całości względnie w granicach miejscowych norm, załodnienia, o ile obowiązują one w danej miejscowości, i

b) wynajmujących lub użytkujących lokale mieszkalne w budynkach mających nie więcej niż 8 izb mieszkalnych (Rada Ministrów mogła rozszerzyć to zwolnienie do granic 10 izb).

Nowela zmienia te postanowienia ustalając, że wpłata na rzecz Funduszu Gospodarki Mieszkaniowej należy się także od lokali używanych przez właściciela lub bezpłatnie. Wysokość wpłaty w tych przypadkach zależy od tego, jaki czynsz opłacałby użytkujący jako najemna (pełny ustawowy czy ulgowy). Jeżeli byłby on jako najemca zaliczony do kategorii osób, uprawnionych do opłacania czynszu w wysokości z przed 1.IX.1948 r. (pracownicy, renciści, emeryci itp. — art. 3 dekretu), wpłata na FGM nie obowiązuje go.

Natomiast nowela zwalnia od wpłat na FGM wynajmujących lub używających lokale mieszkalne w domach jednorodzinnych mających nie więcej niż 5 izb (przedtem 8 izb) mieszkalnych, o ile domy te są zajmowane w całości lub w części przez właściciela zwolnienie to może być rozszerzone przez Radę Ministrów do granic 10 izb).

5. Zbiornicą dla FGM ustanowiony został w mieście Banku Gospodarstwa Krajowego — Bank Komunalny, finansujący w ogóle zadania gospodarki mieszkaniowej.

Na konta tego Banku będą wpływały wpłaty osób, obowiązanych do świadczenia na FGM. Uwzględniając możliwość powstawania wypadków losowych nowela upoważnia Ministra Gospodarki Komunalnej (w porozumieniu z Ministrem Finansów) do rozkładania na raty, odraczania i umarzania zaległości z tytułu wpłat na FGM, jeżeli ściągające ich byłoby połączone z niewspółmiernymi trudnościami lub kosztami lub groziłoby dłużnikom zniesieniem materialnym. Uprawnienia swoje w tym zakresie Minister Gospodarki Komunalnej może przelać na prezydya wojewódzkich rad narodowych.

Ze względu na zmianę struktury państwowych władz terenowych nowela uchyla w końcu obowiązek kontrasygnaty („za zgodą”) rozporządzeń wykonawczych do dekretu przez Radę Państwa.

Wprowadzone poprzednio i w ostatniej noweli zmiany w dekrete o najmie lokali skłoniły Ministra Gospodarki Komunalnej do wykorzystania upoważnienia ogłoszenia w drodze ogłoszenia jednolitego tekstu dekretu.

Ten postulat racjonalnego uporządkowania rozrzuconych w różnych aktach normatywnych przepisów prawnych został niezwykle szybko zrealizowany: jednolity tekst dekretu w brzmieniu obowiązującym od dnia 28 listopada 1950 r. został ogłoszony w Dzienniku Ustaw RP Nr 51 pod poz. 479 (obwieszczenie Ministra Gospodarki Komunalnej z dn. 30.X.1950 r.).

St. m.

Orzecznictwo Państwowej Komisji Lokalowej w sprawie stosowania przepisów o mieszkaniach służbowych i mieszkaniach pracowniczych

1. Czy przydziału mieszkań pracowniczych w budynku użytkowanym przez kilku pracodawców dokonuje zarządca budynku czy też poszczególni pracodawcy?

Państwowa Komisja Lokalowa przyjęła następującą wykładnię:

„Zgodnie z § 3 ust. 1 rozporządzenia o mieszkaniach służbowych i mieszkaniach pracowniczych, mieszkaniem pracowniczym jest lokal mieszkalny pozostający w dyspozycji pracodawcy zgodnie zaś z § 5 ust. 1 tegoż rozporządzenia pracownik używa mieszkania pracowniczego na podstawie pisemnego przydziału

dokonywanego przez pracodawcę. W budynkach zatem, w których lokale pozostają w dyspozycji kilku pracodawców bądź na podstawie przydziału władzy kwaterynkowej, bądź wzajemnego porozumienia, bądź innego ważnego tytułu prawnego, przydziału lokali dokonują poszczególni pracodawcy”.

2. Czy przydziału mieszkań pracowniczych dla pracowników podlegających prezydium rady narodowej dokonuje prezydium tej rady, czy też rady hierarchicznie wyższej?

Państwowa Komisja Lokalowa przyjęła następującą wykładnię:

„Zgodnie z art. 6 pkt. 1 ustawy z 20.III.1950 o terenowych organach jednolitej władzy państwowej (Dz. U. R. P. Nr 14 poz. 130) rady narodowe kierują na swoim terenie działalnością gospodarczą, społeczną i kulturalną, zgodnie zaś z art. 12 i 16 tejże ustawy całokształt funkcji wykonawczych władzy państwowej należy do prezydentów rad. Nie ma zatem powodu, aby uprawnienie do przydzielania mieszkań pracowniczych wyodrębnić z kompetencji rady, której podlegają pracownicy otrzymujący mieszkania”.

3. Czy w wezwaniu do opróżnienia mieszkania służbowego bądź mieszkania pracowniczego musi być wskazany od razu adres lokalu zastępczego, czy też może to być uzupełnione później?

Państwowa Komisja Lokalcwa przyjęła następującą wykładnię:

NOTATNIK

Reforma walutowa

Na podstawie doniosłej ustawy o zmianie systemu pieniężnego, uchwalonej przez Sejm Ustawodawczy w dniu 28 października 1950 r. (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 459), wprowadzony został w Państwie Polskim z dniem 30 października 1950 r. nowy pieniądz, a mianowicie:

złoty równy 0,222168 grama czystego złota.

CEL REFORMY WALUTOWEJ

Przełomowe znaczenie reformy walutowej, szeroko w prasie codziennej i gospodarczej omówione, zostało przez całe społeczeństwo w pełni zrozumiane i przyjęte jako fakt przyspieszający zbudowanie podstaw socjalizmu w Polsce i wzrost materialnego i kulturalnego poziomu mas pracujących.

W niniejszej notatce poprzestajemy więc tylko na przypomnieniu zasadniczych celów reformy. Są nimi:

1. oparcie gospodarki narodowej na wysoko wartościowym, trwałym pieniądzu. Nasza dotychczasowa waluta, powstała jeszcze w okresie wojennym, nie mogła być ustalona jako wysoko wartościowa, a wartość jej nie mogła być określona w złocie,

2. okiełznanie i ograniczenie wyzyskiwaczy i elementów spekulacyjnych. Reforma walutowa dzięki wymianie gotówki w stosunku 100:1 pozbawiła spekulantów i wyzyskiwaczy nagromadzonych znacznych zasobów gotówki, wykorzystywanych do przechwytywania towarów i dezorganizowania rynku,

3. stworzenie podstawy dla wzrostu oszczędności mas pracujących i skutecznej walki o oszczędną, racjonalną gospodarkę.

Ukształtowanie nowej waluty jako wysoko wartościowej o wartości ściśle określonej w złocie stwarza mocną podstawę dla powszechnego zaufania i szacunku dla pieniądza jako środka lokaty oszczędności, dając jednocześnie silne bodźce dla walki o najbardziej racjonalną i oszczędną gospodarkę.

4. ustalenie właściwego i słusznego stosunku pieniądza polskiego do walut państw kapitalistycznych. Obecny wysoko wartościowy pieniądz stanowi właściwe odbicie naszej rosnącej siły gospodarczej i wprowadza słuszny stosunek do walut państw kapitalistycznych. Uniemożliwi to oczywiście zagranicznym kapitalistom ciągnięcie nieuzasadnionych korzyści w obrocie walutowym z naszym krajem. Dzięki reformie walutowej pieniądz polski zajmuje w układzie walut międzynarodowych miejsce odpowiadające naszej faktycznej sile gospodarczej.

PŁACE I CENY

Stosownie do uchwały Rady Ministrów z dnia 28 października 1950 r. w sprawie zmiany systemu pieniężnego (Monitor Polski Nr A-116 poz. 1446) wszystkie płace i wynagrodzenia za pracę, emerytu-

„Wezwanie do opróżnienia lokalu mieszkalnego, które nie zawiera wzmianki o adresie lokalu zastępczego, mimo że w myśl przepisów rozporządzenia istnieją wymogi do dostarczenia takiego lokalu, jest wadliwe i podlega uchynieniu w razie zażalenia”.

Wzmianka o lokalu zastępczym jest w wezwaniu do opróżnienia mieszkania służbowego bądź mieszkania pracowniczego niezbędnym wymogiem, określonym w § 9 ust. 1 i § 12 ust. 3, które wskazują, że żądanie opróżnienia mieszkania uzależnione jest od **uprzedniego** dostarczenia mieszkania zastępczego, odpowiadającego obowiązującym normom zaludnienia i nadającego się do zajęcia ze względu na stan techniczny. Aby wiedzieć, czy mieszkanie zastępcze odpowiada tym warunkom, musi być wskazany konkretny lokal zastępczy, co do którego mogą być zgłoszone zarzuty (§ 17 ust. 1).

ry, renty, zaopatrzenia i stypendia ulegają przeliczeniu 100 zł dotychczasowych równe 3 złotemu w nowym pieniądzu. Takiemu samemu przeliczeniu ulegają wszystkie ceny za towary i usługi. Dzięki temu zachowany został dotychczasowy układ cen i płac i stworzono warunki dla wzrostu siły nabywczej pieniądza oraz podnoszenia się stopy życiowej mas pracujących.

Przeliczenie gotówki w relacji 100:1, uderzające w elementy spekulacyjne posiadające znaczne ilości tej gotówki, z drugiej zaś strony przeliczenie oszczędności ludzi pracy złożonych w kasach oszczędności w stos. 100:3, jak i zastosowanie tej samej relacji przy przeliczeniu niektórych zobowiązań, o czym mowa niżej — to dalsze elementy zabezpieczające masy pracujące i gwarantujące wzrost ich dobrobytu.

SPLATA ZOBOWIĄZAŃ I ICH PRZELICZENIE

W myśl art. 4 cytowanej na wstępie ustawy zobowiązania pieniężne mogą być spłacane wyłącznie znakami pieniężnymi opiewającymi na obecne złote lub grosze, emitowane przez Narodowy Bank Polski.

Banknoty opiewające na złote dotychczasowe, a nie przedstawione do wymiany — zostają unieważnione.

Ustalona zostaje zasada, że wszelkie zobowiązania publiczno- i prywatno-prawne bez względu na tytuł i czas powstania, opiewające na złote dotychczasowe, przelicza się z dniem 30 października 1950 r. z mocy prawa na złote i grosze według stosunku 100 złotych dotychczasowych równe 1 złotemu, przy czym przypadające z przeliczenia ułamki grosza odrzuca się.

Jednakże Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia ustalić dla poszczególnych kategorii zobowiązań stosunek przeliczenia na mniejszą sumę złotych dotychczasowych, jednak nie powyżej stosunku 100 złotych dotychczasowych równe 3 złotemu.

Takim rozporządzeniem jest Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 października 1950 r. (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 461), w sprawie określenia stosunku przeliczenia niektórych zobowiązań (ze zmianą ogłoszoną w Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 471).

W myśl rozporządzenia przeliczeniu wg stosunku 100 złotych dotychczasowych równe 3 złotemu podlegają następujące zobowiązania pieniężne powstałe przed dniem 30 października 1950 r.:

1. zobowiązania publiczno-prawne bez względu na tytuł, jeżeli wierzycielem jest jednostka gospodarki społecznej, z następującymi przedmiotowymi wyjątkami:

a) drugiej raty podatku gruntowego w 1950 roku,

b) wpłat na fundusz B Społecznego Funduszu Oszczędnościowego, płatnych do 31 października 1950 r., pod warunkiem uregulowania ich do dnia 31 października 1950 r., a przy gospodarstwach o przycho-

dowości nieprzekraczającej 360.000.— złotych — do dnia 5 listopada 1950 r. (relacja 100:1).

Przez jednostkę gospodarki uspołecznionej rozporządzenie rozumie:

- a) Skarb Państwa,
 - b) urzędy,
 - c) przedsiębiorstwa gospodarki uspołecznionej (np. przedsiębiorstwa państwowe, spółdzielnie),
 - d) instytucje zawodowe (np. Rada Notarialna, przymusowe zrzeszenia prywatnego przemysłu, rzemiosła, handlu i usług),
 - e) instytucje polityczne (np. partie polityczne),
 - f) instytucje społeczne (np. Liga Morska, TPRP, TPZ, ZHP),
 - g) innych wykonawców narodowych planów gospodarczych w rozumieniu dekretu z dnia 26.4.1949 r. (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 197), jak to przedsiębiorstwa pod zarządem państwowym, spółki prawa cywilnego i handlowego, w których Skarb Państwa, przedsiębiorstwa państwowe albo inne osoby prawne prawa publicznego posiadają udział wynoszący ponad 50% kapitału zakładowego, stowarzyszenia wyższej użyteczności itp.
2. Z tytułu stosunku służbowego lub umowy o pracę,
3. Z tytułu należności, które w dniu wejścia w życie rozporządzenia pod względem opodatkowania podatkiem od wynagrodzeń traktowane są na równi z wynagrodzeniem bądź zwolnione od tego podatku (np. umowa o dzieło lub umowa zlecenia dot. usług wykonywanych osobiście, wynagrodzenia otrzymywane w związku z wykonywaniem obowiązków społecznych lub obywatelskich, emerytury, zaopatrzenia wdowiej itd.).
4. wkłady oszczędnościowe w instytucjach bankowych,
5. wkłady oszczędnościowe uczestników Społecznego Funduszu Oszczędnościowego funduszu C (praca najemna) i D (samodzielni rybacy kutrowi) oraz funduszu B (rolnictwo, o ile wniesione zostały przez gospodarstwa rolne o przychodowości ustalonej przy wymiarze podatku gruntowego na 1950 r. nie powyżej 360 tys. złotych dotychczasowych),
6. udziały członków spółdzielni,
7. z tyt. skupu i kontraktacji artykułów rolnych i hodowlanych,
8. z tyt. dostaw, robót i usług wykonywanych na rzecz gospodarki uspołecznionej (pojęcie gospodarki uspołecznionej wyjaśnione pod p. 1) oraz czynszu najmu, należnych od tych jednostek (dotyczy to n. zdaniem tylko zobowiązań wobec osób i przedsiębiorstw trudniących się zawodowo danego rodzaju dostawami, robotami i usługami),
9. z tyt. prywatno-prawnych między osobami fizycznymi lub prawnymi, które nie stanowią jednostek gospodarki uspołecznionej, z wyjątkiem zobowiązań posiadaczy gospodarstw rolnych o przychodowości ustalonej przy wymiarze podatku gruntowego na 1950 rok nie powyżej 360 tys. zł dotychczasowych oraz robotników rolnych, jeżeli wierzycielem jest posiadacz gospodarstwa o przychodowości powyżej 360 tys. złotych dotychczasowych (w tych wypadkach stosuje się relację 100:1).

Jeżeli chodzi o zobowiązania instytucji bankowych z tyt. rachunków bankowych bieżących, czekowych i innych, których posiadaczem jest jednostka gospodarki uspołecznionej — to ulegają one przeliczeniu w stosunku 100:3. W pozostałych wypadkach stosuje się następujące przeliczenie:

- a) 100:3, o ile saldo nie przekracza 100 tys. zł dotychczasowych,
- b) do sumy zł dotychczasowych 500 tys. za pierwsze 100 tys. w stosunku 100:3, a za nadwyżkę — w stosunku 100:2,
- c) do sumy zł dotychczasowych 1 mil. — za pierwsze 500 tys. zł jak w p. b), za nadwyżkę zaś w stosunku 100:1,33,
- d) powyżej sumy zł dotychczasowych 1 mil. —

za pierwszy milion jak w p. c), a za nadwyżkę w stosunku 100:1.

Rachunki o saldach debetowych bez względu na wysokość salda i charakter dłużnika przelicza się w stosunku 100:3.

SPECJALNE INSTRUKCJE I ZARZĄDZENIA W SPRAWIE WYKONANIA REFORMY WALUTOWEJ

W związku z wykonaniem ustawy o zmianie systemu pieniężnego ukazały się następujące instrukcje i zarządzenia:

1. Instrukcja Ministra Finansów z dnia 28.10.1950 r. w sprawie wpłat z tyt. podatków, opłat i cel w związku ze zmianą syst. pieniężnego (Informator Urzędowy w sprawach związanych z reformą pieniężną, str. 2), ustalająca przeliczenie wszelkich podatków i opłat (skarbowych, administracyjnych i sądowych) oraz należności celnych wraz z wszelkimi dodatkami, odsetkami, karami za zwłokę i należnościami egzekucyjnymi, opiewających na zł dotychczasowe w relacji 100:3 (poza wyjątkami dotyczącymi drugiej raty podatku gruntowego i wpłaty na FOR). Przy uiszczaniu należności podatków, opłat i cel w złotych nowych wpłata można wynosić tyle, ile wynosi przeliczona należność (np. podatek w wys. 200 tys. zł dotychczasowych ulega uregulowaniu przez zapłacenie złotych 6 tys. nowych),

2. Instrukcja Rady Ministrów o przeliczeniu cen, taryf, i opłat w związku ze zmianą systemu pieniężnego (Monitor Polski Nr A-117, poz. 1452), dotycząca przeliczenia wszelkich należności za odpłatne świadczenia rzeczy bądź usług z wyjątkiem sprzedaży towarów i usług w obrocie handlowym.

3. Zarządzenie Ministra Handlu Wewn. z dnia 28.10.1950 r. o przeliczeniu cen w związku ze zmianą systemu pieniężnego (Informator Urzędowy w sprawach związanych z reformą pieniężną, str. 8) wraz z załącznikami, ustalające zasady przeliczenia cen w handlu wewnętrznym (zakładach handlowych, usługowo-handlowych i gastronomicznych).

4. Instrukcja Rady Ministrów w sprawie wypłat w nowym pieniądzu wynagrodzeń za pracę (Monitor Polski Nr A-117, poz. 1451), ustalająca m. in. wyrównanie dla pracowników, którzy następną kolejną wypłatę otrzymać mieli wg przepisów prawa, umowy lub zwyczaju dopiero w dniu 2 listopada lub w dniach późniejszych.

5. Instrukcja Ministra Finansów w sprawie księgowego ujęcia przerachowań wynikających ze zmiany systemu pieniężnego oraz przeliczenia planów gospodarczych przedsiębiorstw na 1950 rok (Monitor Polski Nr A-116, poz. 1450), podająca metody dokonania wynikających ze zmiany syst. pieniężnego przerachowań w rachunkowości przedsiębiorstw uspołecznionych, działających na zasadzie rozrachunku gospodarczego oraz utrzymywanych z rachunku narzutów administracyjnych.

6. Instrukcja Rady Ministrów w sprawie wypłat rent, emerytur, zaopatrzeń i stypendiów w związku ze zmianą syst. pieniężnego (Monitor Polski Nr A-116, poz. 1447), zmieniona Instrukcją pod tym samym tytułem w Monitorze Polskim Nr A-117, poz. 1454, ustalająca przeliczenie rent, emerytur lub innych stałych okresowych zaopatrzeń w relacji 100:3, jeśli wypłata ich nastąpiła przez urzędy i agencje pocztowe w dniu 30.10.1950 r. oraz zarządzająca wypłatą rencistom i emerytom — jednorazowego zasiłku, a stypendystom szkół wyższych i średnich — jednorazowy dodatek.

7. Zarządzenie Ministrów: Finansów oraz Pracy i Opieki Społecznej w sprawie wypłaty jednorazowego zasiłku wyrównawczego dla osób pobierających renty, emerytury i zaopatrzenia z funduszy publicznych (Monitor Polski A-116, poz. 1448).

8. Zarządzenie ministra Pracy i Opieki Społecznej w sprawie wyrównania zasiłków chorobowych i rodzinnych (Monitor Polski Nr A-121, poz. 1487).

9. Zarządzenie Ministra Finansów w sprawie przeliczania oraz wypłat należności za bilety skarbowe

i obligacje Premiowej Pożyczki Odbudowy Kraju 1946r. (Monitor Polski Nr A-118, poz. 1465).

10. Instrukcja Ministra Finansów w sprawie księgowego ujęcia w rachunkowość podatników, nie będących podmiotami gospodarki uspołecznionej, przerechowań, wynikających ze zmiany systemu pieniężnego (Monitor Polski Nr A-118, poz. 1466).

11. Uchwała Prezydium Rządu i Okólnik Ministra Finansów w sprawie przerechowania na nowy pieniądź wkładów SFO niektórych kategorii rzemieślników (Monitor Polski Nr A-119, poz. 1467 i poz. 1469).

12. Uchwała Rady Państwa z dnia 11.XI. 1950 r. w przedmiocie wykładni i ustalenia zasad stosowania

art. 8 ustawy z dnia 28.X.1950 r. o zmianie systemu pieniężnego (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 459) i § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 28.X. 1950 r. w sprawie określenia stosunku przeliczenia niektórych zobowiązań Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 461) — (Monitor Polski Nr A-123, poz. 1515).

13. Okólnik Ministra Finansów w sprawie wpłat dokonanych w dniu 29.X. 1950 r. (Monitor Polski Nr A-123, poz. 1519).

Poza wyżej wymienionymi instrukcjami czy zarządzeniami — wyszło szereg przepisów, regulujących techniczne zasady i sposób przeprowadzenia wymiany.

G.

Zniesienie Sądów Pracy

Na mocy dekretu z dnia 26 października 1950 r. o przekazaniu sądom powszechnym spraw z zakresu sądownictwa pracy (Dz. U. R. P. Nr 49 poz. 446) z dniem 1 stycznia 1951 r. zostają zniesione sądy pracy, a sprawy należące dotychczas do właściwości tych sądów będą rozpoznawały sądy powszechne.

Zniesienie odrębnego sądownictwa pracy jest uzasadnione ogólną reorganizacją sądownictwa, wprowadzoną na mocy ustawy z dnia 20 lipca 1950 r. o zmianie prawa o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. R. P. Nr 38 poz. 347 — tekst jednolity w Dz. U. R. P. Nr 39 poz. 360).

Sądownictwo pracy, działające na mocy Prawa o sądach pracy z dnia 24 października 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 95 poz. 854) tym przede wszystkim różniło się od cywilnego sądownictwa powszechnego, że sprawy w sądach pracy były rozpoznawane w kompletach, składających się z sędziego — przewodniczącego i dwóch ławników (jednego przedstawiciela pracowników i jednego przedstawiciela pracodawców).

W sądownictwie powszechnym w sprawach cywilnych orzekali dotychczas sędziowie zawodowi, bez udziału ławników.

Nowela z dnia 20 lipca 1950 r., zmieniająca prawo o ustroju sądów powszechnych, wprowadza instytucję ławników do sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (sądy powiatowe, sądy wojewódzkie). Zasadnicza zatem różnica organizacyjna między sądami pracy, a sądami powszechnymi (skład kompletów orzekających) zniknęła, wobec

czego stało się zbędne utrzymanie nadal odrębności sądownictwa pracy.

Poczynając od 1 stycznia 1951 r. wszystkie sprawy pracownicze (ze stosunku pracy, ze stosunku chałupniczego, z umowy o naukę zawodową itd.) należyce będą do właściwości sądów powszechnych (powiatowych lub wojewódzkich).

W zasadzie sprawy pracownicze bez względu na wartość przedmiotu sporu należyce będą do właściwości sądów powiatowych, z tym jedynie zastrzeżeniem, że sprawy, „w których wartość przedmiotu sporu przewyższa 250.000 zł (w starej walucie), a jedną ze stron jest Skarb Państwa lub inny podmiot podlegający państwowemu arbitrażowi gospodarczemu” — należyce będzie do właściwości sądów wojewódzkich.

Zauważyć nadto należy, że na mocy Prawa o sądach pracy z 1934 r. przed sądami pracy obowiązywały niektóre odrębne przepisy o postępowaniu sądowym. Omawiany dekret z dnia 26 października 1950 r. znosi tę odrębność stanowiąc, iż sprawy pracownicze będą rozpoznawały sądy powszechne według ogólnych przepisów postępowania w sprawach cywilnych (KPC).

W ten sposób między innymi zostały uchylone specjalne przepisy o właściwości miejscowej sądów pracy (art. 17 Prawa o sądach pracy), przepisy o terminie 3 dniowym dla złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku (art. 29 § 1), o specjalnym trybie apelacji w sprawach, w których wartość przedmiotu sporu nie przewyższa 180 zł itd.

k.

PRZEGŁĄD WYDAWNICTW

CZASOPISMA

Przegląd Notarialny, Nr 9—10, wrzesień — październik 1950 r. Zbigniew Zabiński, Konstrukcja prawa obrotu pieniężnego w polskiej gospodarce planowej.

Pieniądź w gospodarce socjalistycznej stanowi środek kontroli działalności przedsiębiorstw uspołecznionych. Z drugiej strony, kto dysponuje pieniądzem, posiada jednocześnie jak gdyby przekaz na nabywanie wszystkich usług i dóbr znajdujących się w obiegu. Państwo stosując gospodarkę planową nie może dopuścić ani do inflacji pieniądza, zmniejszającej jego siłę nabywczą, ani też do dysponowania pieniądzem przez jednostki gospodarki uspołecznionej w sposób niezgodny z zadaniami planowymi i niekontrolowany. Stąd konieczność a) opracowania planów finansowych, b) stworzenia systemu kontroli dyspozycji wydawanych przez jednostki gospodarki socjalistycznej, c) ograniczenia możliwości zwiększania normatywnych środków obrotowych w drodze kredytów.

Zamieszczony w Przeglądzie Notarialnym artykuł Z. Zabińskiego poświęcony jest omówieniu podstawowych przepisów prawnych, które dotyczą powyższych zagadnień.

Dekret z dnia 1.X.1947 r. o planowej gospodarce narodowej przewiduje ustalenie planu finansowego, jako jednego z planów szczegółowych w ramach Narodowego Planu Gospodarczego. Sporządzanie planów

ośrodkowych należy do właściwych resortów, koordynacja natomiast w zakresie tego planowania do Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego i w pewnym zakresie do Ministerstwa Finansów. Ostatecznie zatwierdza plany finansowe w drodze uchwały Rada Ministrów.

Reglamentacja obrotu pieniężnego polega na wprowadzeniu obowiązku posiadania rachunku i ześrodkowania wszystkich obrotów w jednej z instytucji kredytowych, na obowiązku lokowania zasobów gotówkowych przewyższających górną granicę pogotwia kasowego w tej instytucji kredytowej i na obowiązku regulowania rozrachunków pieniężnych w drodze przelewów bankowych. W ten sposób instytucja kredytowa zyskuje możliwość rozciągnięcia kontroli nad obrotami pieniężnymi swoich uczestników obrotu bezgotówkowego i może odmówić dokonania wypłaty na cele niezgodne z zadaniami planowymi. Nawet w tych przypadkach, gdy stosownie do przepisów dopuszczalne jest dokonanie wypłaty gotówką, wypłaty takie (poza drobnymi) nie mogą być dokonane bez zezwolenia instytucji kredytowej z pogotwia kasowego, lecz jedynie ze środków otrzymanych specjalnie na ten cel. Ścisłą jeszcze kontrolę zapewnią przepisy dotyczące planowania kasowego. Procedura planowania kasowego jest oddolna. Uspołecznieni uczestnicy obrotu bezgotówkowego mają obowiązek do dnia 5 miesiąca poprzedzającego

kwartał przedstawić plan (wniosek) zapotrzebowania gotówkowego na kwartał następny. Instytucja kredytowa sporządza na podstawie otrzymanych wniosków własny wniosek kasowy, który przedkłada właściwemu terenowo oddziałowi Narodowego Banku Polskiego. Wnioski tych oddziałów przekazane zostają z kolei do centrali Narodowego Banku Polskiego. Na podstawie wniosków kasowych swoich oddziałów Narodowy Bank Polski sporządza projekt ogólnego planu kasowego i przedkłada go Ministrowi Finansów. Zatwierdzanie wniosków poszczególnych uczestników obrotu gotówkowego następuje przez banki na podstawie zatwierdzonych własnych ich wniosków zbiorczych.

Znaczenie planów kasowych polega na tym, że stanowią one podstawę wypłat gotówkowych dokonywanych uczestnikom obrotu bezgotówkowego przez banki i podstawę zaopatrywania banków w potrzebną gotówkę przez Narodowy Bank Polski.

Dyscyplinę finansową gwarantują także przepisy o zakazie kredytowania się wzajemnego przez przedsiębiorstwa państwowe przy równoczesnym ześrodkowaniu całego kredytu w bankach. Zasady dysponowania kredytem przez banki zawarte są w zarządzeniu Ministra Skarbu z dnia 21.XI.1949 r.

Rozróżnia się kredyty normatywne, sezonowe, specjalne, inkasowe, importowe i eksportowe oraz kredyty na kapitalne remonty. W przeciwieństwie do gospodarki liberalnej, banki nie mogą ani udzielać ani odmawiać udzielenia kredytu według uznania, lecz zawsze stosownie do potrzeb gospodarczych przedsiębiorstw, którym powierzone zostało wykonanie planów.

J. M.

Państwo i Prawo, Zeszyt 11, Listopad 1950 r.

N. D. Kazancew. Przebudowa rolnictwa w krajach demokracji ludowej.

Ustrój demokracji ludowej, to dyktatura proletariatu zmierzającego do budowy socjalizmu. Budownictwo socjalistyczne nie może ograniczyć się tylko do miasta, lecz winno objąć także wieś. Dlatego niezbędna jest konsekwentna realizacja polityki ograniczenia i wypierania elementów kapitalistycznych oraz okazywania wszechstronnej pomocy biednemu i średniemu chłopstwu, przekonywania go na konkretnych przykładach, że droga spółdzielczości produkcyjnej, droga socjalizmu jest jedyną słuszną drogą dla pracujących chłopów. Reforma rolna w krajach demokracji ludowej była realizowana w ostrej walce klasowej, ale została zwycięsko przeprowadzona. W Polsce w rezultacie reformy rolnej otrzymała ziemię 500 tys. rodzin chłopskich na terenach dawnych oraz 600 tys. na terenach zachodnich. Oprócz gruntów oddanych dla gospodarstw chłopskich na terenach zachodnich ogromne ilości ziemi zostały wykorzystane przez państwowe gospodarstwa rolne. W Czechosłowacji do czerwca 1949 r. 266 tys. robotników rolnych oraz biednych i średniorolnych chłopów otrzymało począwszy od 1945 r. 1.320 ha ziemi. W Bułgarii w wyniku reformy rolnej 128.825 gospodarstw chłopskich otrzymało 150 tys. ha ziemi. Ponadto zostały utworzone państwowe gospodarstwa rolne. Na Węgrzech w rezultacie reformy rolnej otrzymało ziemię ponad 650 tys. gospodarstw, z których 371 tys. stanowili farnale i robotnicy rolni, którzy po raz pierwszy otrzymali ziemię. W Rumunii otrzymało ziemię 900 tys. chłopów. W Albanii bezrolni, małorolni chłopci otrzymali 320 tys. ha ziemi. W rezultacie przeprowadzenia reformy rolnej w krajach demokracji ludowej zlikwidowano własność obszarniczą, co umożliwiło nadanie ziemi pracującej masie chłopstwa i utworzenie rezerw ziemi dla zorganizowania państwowych gospodarstw rolnych oraz dla zaspokojenia innych po-

trzeb państwowych i społecznych. Jednak nie jest możliwa całkowita realizacja socjalistycznej przebudowy wsi bez faktycznego dokonania nacjonalizacji całej ziemi. W ogólnej formie rozwiązanie tego problemu można sformułować następująco: przekształcenie prywatnej własności ziemi na własność społeczną w krajach demokracji ludowej będzie realizowane w toku walki pracujących mas chłopstwa pod kierownictwem klasy robotniczej przeciwko kulaństwu o stworzenie na wsi w skali masowej kolektywnych form gospodarki typu socjalistycznego. W rezultacie tej walki na pewnym etapie, a mianowicie podczas powszechnej kolektywizacji, stanie się możliwa likwidacja kulaństwa jako klasy, a więc i konfiskata kulackich posiadłości ziemskich i oddanie skonfiskowanej ziemi na wieczne użytkowanie kolektywnym gospodarstwom i ogłoszenie wszystkich ziem w kraju własnością państwową.

Celem ograniczenia i wyparcia kulaństwa w krajach demokracji ludowej stosowane są różne formy — podatki progresywne, podnoszenie cen nawozów sztucznych, konfiskata mienia za niewykonanie dostaw itp. Kulaacy nie są przyjmowani do spółdzielni.

Zgodnie z nowym węgierskim ustawodawstwem większa część ziemi przedtem dzierżawionej przez kulaaków, została im odebrana i oddana robotnikom rolnym i biednym chłopom za niską opłatą czynszową. Podjęto także szereg środków celem ograniczenia kulaństwa w dziedzinie kontraktacji produktów rolniczych. W Czechosłowacji konkretne środki, podjęte celem ograniczenia i wyparcia kulaństwa jako klasy wyglądają następująco: 1) na kulaaków nakłada się wyższe podatki i normy dostaw produktów rolniczych, niż na małorolnych i średniorolnych chłopów, 2) dokonuje się wykupu traktorów i skomplikowanych maszyn rolniczych od kulaaków, ażeby nie mogli oni wyzyskiwać małorolnych. W ten sposób w krótkim czasie do spółdzielni rolniczych i państwowych ośrodków maszynowych przekazano około 4 tys. traktorów i taką samą mniej więcej ilość inwentarza przyrządkowego, 2181 snopowiązałek, 3087 młockarni i 5133 innych maszyn należących przedtem do kulaaków.

Dużą rolę w budownictwie socjalizmu na wsi odgrywają ośrodki maszynowe. Do początku 1950 r. na Węgrzech było już 220 POM, z 3 tys. traktorów. W Planie 5-letnim przewidziana jest budowa 500 nowych POM z 20 tys. traktorów i innych wielkich maszyn rolniczych. Do 1954 r. mechanizacja uprawy roli obejmie 60%. W Bułgarii utworzono 86 POM z 4574 traktorami. W Czechosłowacji we wszystkich powiatach kraju utworzono Państwowe Ośrodki Maszynowe, w których od początku 1950 r. było już 5599 traktorów, 2752 snopowiązałek, 103 kombajny, 30 młockarni. W Polsce działają Państwowe i Spółdzielcze Ośrodki Maszynowe. Do początku 1950 r. istniało 2700 ośrodków maszynowych i 4 tysiące filii, w których było 200 tys. różnych maszyn. W 1949 r. traktorami POM zaorano 150 tys. ha, młockarniami wymłócono 6 mil. centnarów zboża, siewnikami zasiano 630 tys. ha. Przewiduje się że 3000 traktorów należących do POM w 1950 r. zaorze około 600 tys. ha. W Polsce istnieje rozbudowana sieć najemnych spółdzielczych ośrodków maszynowych. Zadanie ich polega na udzielaniu pomocy indywidualnym biednym i średnim gospodarstwom w ich walce z wyzyskiem bogaczy wiejskich, kulaacy bowiem rozporządzają znaczną ilością maszyn. Dla obsługi spółdzielni produkcyjnych konieczne są Państwowe Ośrodki Maszynowe. W kampanii siewnej 1950 r. spółdzielnie produkcyjne Polski opierały się o pierwsze 70 Państwowych Ośrodków Maszynowych, posiadających około 1000 traktorów.

J. M.

Wydawca: „POLSKIE WYDAWNICTWA GOSPODARCZE”, Przedsiębiorstwo Państwowe Wyodrębnione. Redaguje Komitet Redakcyjny. — Adres Administracji: Warszawa, ul. Poznańska 15, tel. 7-39-45. Adres Redakcji: Warszawa, ul. Frascati 4, m. 2, tel. 8-12-10. — Prenumerata wynosi: roczne zł 36.—, półrocznie zł 18.—, kwartalnie zł 9.—. — Prenumerata i kolportaż: PPK „Ruch” — Warszawa, ul. Srebrna 12, tel. 8-71-80. PKO — I.14396.

Zamówienie 1206 z dn. 27.XI.1950 r. Nakład 9.500 egz. Układano w grudniu 1950 r.

Druk. „Prasa Demokratyczna”, Warszawa, Śniadeckich 16.

Cena 3 zł.

B-132688

SCPOI